

Harriet Backer og Arne Garborg

Brevveksling 1887–1923

Utgitt ved Anne Melgård

NB kilder 18
Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no
Oslo 2025

Harriet Backer og Arne Garborg: Brevveksling 1887–1923

Utgitt ved Anne Melgård

NB kilder 18

Nasjonalbiblioteket/bokselskap.no, Oslo 2025

ISBN: 978-82-7965-596-1 (bokselskap.no),

978-82-7965-597-8 (epub), 978-82-7965-598-5 (mobi)

Tittelsideillustrasjon: Oljemaleri av Harriet Backer: «Gamlestua på Kolbotn», 1896. Et dobbeltportrett av ekteparet Arne og Hulda Garborg i deres egen østerdalsstue. På veggen over sofaen henger to landskapsmalerier fra Jæren av Kitty L. Kielland. Eier: Nasjonalmuseet. Inventarnr. NG.M.01710.

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

«Det er fælt godt at føle, at man har Venner»

[n1](#)

Brev mellom billedkunstneren Harriet Backer (1845–1932) og forfatteren Arne Garborg (1851–1924)

«Jeg ser af Avisen, at Du er i Kristiania, og saa faldt det mig ind, at jeg vilde hilse paa Dig. Det er længe siden sidst; hvordan har Du det?», skriver Arne Garborg i et brev fra oktober 1888 til sin venninne Harriet Backer.^{[n2](#)} Han var på «Kolbotn» i Østerdalen og hadde kanskje lest et lengre referat fra et kunstnermøte som stod på trykk i *Dagbladet* 15. oktober 1888. «Frk. Harriet Backer» var blant deltakerne og uttalte seg om en av de behandlede sakene, nemlig om valg av kunstnerrepresentanter. Garborg savnet tydeligvis Harriet, og han savnet at avisene skrev om malerkunsten: «Hvorfor skrives der saa lidet om Udstillingen?», fortsetter han i brevet.

Vennskapet mellom Harriet Backer (samt malerkollegaen Kitty L. Kielland) og Arne Garborg startet da de møttes i Paris. Garborg hadde først et kort opphold der i 1885, fra midten av april til rundt 1. juni. Backer var vel etablert i storbyen Paris hvor hun hadde bodd siden høsten 1878. Garborgs neste opphold i Paris varte lenger, fra starten av desember 1885 til slutten av mars 1886. Hans roman *Mannfolk*, som utkom 13. desember 1886, er delvis skrevet i Paris.

Samværet i Paris i 1886 er fornøylig skildret av Garborg i *Kolbotnbrev og andre Skildringar*, utgitt i 1890. I kapitlet «Soveraader» skriver han blant annet: «Frøken Kielland og Frøken Backer er snilde Folk, Ungkarar liksom eg, og me kunde koma nokso godt til Lags, dersom det ikkje var det, at dei altid hev so mykje aa seia paa Mannfolka».^{[n3](#)} Han hadde stor respekt for deres kunstnergjerning og hva den betydde for andre: «For det er ingen liten Ting det: aa kunna hjelpa til med aa gjera Folk glade og Livet rikt; det er vel noko av det største som er, kanskje, naar det kjem til Stykkje».^{[n4](#)}

Tilbake i Norge fullførte Garborg romanen *Mannfolk* og sendte boka til Backer i Paris. Hun takker i brev datert 17. januar 1887: «jeg synes, den er glimrende. Jeg vil slet ikke snakke om, enten den er moralsk eller ikke, for det interesserer mig mindre, og jeg irriteres over al den Snak hjemme om en Bogs Moral». Hun forsetter med å trekke parallell til malekunsten: «I Malerkunsten har man aldrig spurgit om Rubens, Rembrandt eller de andre gamle Hollændere var moralske. Spør, om det er Kunst! – Din Bog er voksen Kunst, og der er ikke megen voksen Kunst i Norge.»ⁿ⁵

Korrespondansen mellom Backer og Garborg viser tydelig to kunstnere som var kompromissløse i sine kunstneriske arbeider, målbevisste og standhaftige, og ikke minst selvstendige i valg av uttrykksmåter. Da de møttes var begge voksne selvstendige mennesker, født med 6 års mellomrom. De hadde begge debutert og levde utelukkende av kunsten, men var samtidig i oppstarten av sine kunstner- og forfatterskap. Brevene viser at de klart var en støtte for hverandre. I brev datert 1. februar 1889 starter Garborg brevet til Backer med «Kjære Medforløste». Bakgrunnen er nok at hun hadde i et lengre brev skrevet sin mening om hans artikkelsamling *Fri Skildsmisse*, som utkom i november 1888. Dette takker Garborg for med ordene: «Jeg er uhyre glad over Dine Udtalelser i Sædelighedsspørsmålet, jeg har holdt paa at tro, at jeg maatte være gal, siden jeg fandt disse Tanker saa soleklare og selvfølgelig, medens Alverden forresten syntes at finde dem ikke saa meget som et Svar værd engang.»ⁿ⁶

Garborg fortsatte å sende Harriet Backer sine bøker straks de utkom. Det kan virke som han gjerne ville ha hennes synspunkter. Ikke minst gjaldt dette romanene om Hove-familien, fra et pietistisk bondemiljø i 1860-årene lagt til Garborgs egne hjemtrakter på Jæren. Den første var den naturalistiske romanen *Fred*, utgitt i 1892, om Enok Hove som sliter med religiøse grublerier og å tilpasse seg endringene i jordbruket. Den siste av de alt fire Jæren-bøkene, var *Heimkomin Son*, som kom i handelen i desember 1908. Allerede 3. januar 1909 takker Backer for boken og skriver at hovedpersonen «Paal Hove er en from Kristen og hans glade Barnetro opbygger mig».ⁿ⁷ I motsetning til Garborg beholdt hun sin barnetro hele livet. Hun var ikke oppvokst i et strengt religiøst hjem slik som i Garborg. Hans barndomsopplevelser førte til at han tok avstand fra kristendommen. Men etter *Heimkomin Son* svarer han til Backer: «Sikkert er det ogsaa at vi alle trænger Religion, i den ene eller den anden Form. Og jeg tænker de allerfleste har godt af at finde Bibelen igjen; kan min Bog føre did, er den ikke skreven forgjæves.»ⁿ⁸

Studiereiser til Lille-Elvedalen i Østerdalen

Ungkarstilværelsen for Arne Garborg tok slutt da han 3. desember 1887 giftet seg med Hulda Bergersen (1862–1934), mens Harriet Backer, og også Kitty L. Kielland, valgte kunsten framfor ekteskapet. At Hulda ble en del av Garborgs liv, ser verken ut til å ha påvirket vennskapet eller brevkontakten. Derimot ble Hulda Garborg også en god venninne av Backer, og fra midten av 1890-årene ble brevene dem i mellom langt flere enn mellom Backer og Arne Garborg.

Familien Garborg: Arne, sønnen Arne Olaus kalt «Tuften» og Hulda. Fotografiet er trolig tatt i august 1890 i nærheten av deres hjem «Kolbotn» i Alvdal. Fotograf: Ola Andreas Stang Geelmeyden (1858–1944). Eier:

Nasjonalbiblioteket. NB blds_03011

Første år av ekteskapet bosatte familien Garborg seg i hans fjellstue «Kolbotn» ved innsjøen Savalen i Lille-Elvedalen, nåværende Alvdal kommune, i Nord-Østerdalen.

I disse omgivelsene mente Garborg at Harriet Backer ville finne egnede motiver for sin malerkunst. Allerede i brev datert 1. februar 1889 inviterer han henne: «Men til Sommeren *maa* Du komme for Turens Skyld samt for at se, hvor vakkert her er; – og saadant et Interiør som Du kunde faa!»¹⁹ I mai samme år utdyper han mulighetene for Backer: «Stuen i Storbygningen (der, hvor Sommergjæsterne skal

holde til) kunde Du male med Sommergjæsterne som Modeller; det kunde bli et humoristisk Billede; Titel: Sommerfrische in Norwegen.» ⁿ¹⁰ Men Backer hadde funnet Tanum kirke i Bærum og måtte utsette reisen til Østerdalen. Litt sårt skriver Garborg 20. januar 1893: «Jeg vil ikke forsøge paa at faa Dig herop flere Gange; for saa langt rækker Du naturligvis ikke, og det er vel mange Steder bedre ogsaa. Men finder Du paa, at Du virkelig vil saa langt, saa – ved Du jo min Adresse.» ⁿ¹¹

Men dette året, i 1893, kom Backer endelig og hadde et langt opphold i Lille-Elvedalen i nærheten av «Kolbotn», til langt utpå høsten. Hun bodde i nærheten av Garborgs hjem, på gården Vangen, men spiste ofte middag tilberedt av Hulda i Garborgs «Kolbotn». Arne Garborg skriver om hennes opphold til Jonas Lie, i brev datert 29. september 1893: «Undertiden kunde vi traktere Harriet (der ganske rigtig har ligget borti aasen i hele sommer og malet fjeldstuer». ⁿ¹² Etter hjemkomsten til Kristiania skriver Backer 19. oktober 1893 et takkebrev stilet til både «Hulda og Garborg»: «Ja, tusind Tak for denne deilige Sommer, for al Hyggen, og fordi I har været saa umaadelig snille paa al Vis. Jeg glæder mig til at reise op igjen til Vaaren, og jeg gider næsten ikke gaa ud paa Gaden her i denne Hverdagsby.» ⁿ¹³

Pennetegning av Harriet Backer: «Lille Elvedalen». Mål: 11 x 18 cm. Udatert. Den har tilnærmet samme utsnitt som i maleriet Einundfjell signert: «Harriet Backer Einuna 1897», som eies av KODE Bergen. Inventarnr.

RMS.M.00023

I brev til Backer datert 16. mai 1890 beskriver Garborg omgivelsene ved deres hjem «Kolbotn» i Alvdal, blant annet dette motivet: «... et lidet Tjern med høifjeldsmyrede Omgivelser; rundt om lave Aaser bevoxede med smaa Furuskog blandet med Bjørk. Men Einundfjeldet er vakkert» (NB Brevs. 929:A).

Eier: Nasjonalbiblioteket Ms.fol. 3856:16

De påfølgende årene reiste hun tilbake til Østerdalen og fortsatte på sine motiver – og fant nye. Men for Backer var det ikke alltid like greit å komme seg av gårde. Særlig var det vanskelig i 1895 hvor hun skriver til Hulda: «Nu kommer jeg virkelig i neste Uge. Min Mening er at reise herfra Mandag 19 August».ⁿ¹⁴ Arne Garborg virket oppgitt over hennes treghet og skriver til Kitty L. Kielland i et brev datert 30. august 1895: «Snegraa er Luften over Aaserne i Dag, og Sneen holder sig. Stakkars Harriet – men nu kan hun ha det saa godt; hvorfor kom hun ikke, mens det var Sommer? (forholdsviis altsaa).»ⁿ¹⁵

Lange vennskap

Vennskapet mellom Backer og Garborg var livslangt, korrespondansen likeså, men de siste årene sendte de kun kortere hilsener til hverandre. Særlig ble det oppmerksomheter til hverandres fødselsdager, hennes dag var 21. januar, hans bare fire dager etter, 25. januar. At de satte pris på dette, er udiskutabelt. Garborg skrev i dagboken 25. januar 1922: «Aarmaalsdagen er roleg i aar, som rimeligt maa vera; berre eit par brev – og eit par rekningar. Men ein og annan hugsar meg enno. [...] Harriet Backer».ⁿ¹⁶

Garborg døde rett før han fylte 73 år, mens Harriet Backer levde til hun ble 87 år gammel, sovnet inn 25. mars 1932. Venninnen Hulda Garborg skrev minneord til jordfestingen, trykt i *Dagbladet* 30. mars 1932: «Det hev so ofte vore sagt, at Harriet Backer var like stor som kunstnar og som menneskje, for meg var desse tvo éit og uskiljande som soli og ljose. Eg hev aldri kjennt ei meir harmonisk og lukkeleg kunstnarsjel». Disse ordene kunne nok også ha vært skrevet av Arne Garborg. Etter et besøk hjemme hos Harriet Backer noterte han 20. april 1922 i dagboken: «Og ikkje utan undring høyrde eg henne forsikre, at alt i live henna hadde vore godt; alt! – endaa eg væl visste at ho hev havt baade saknad og sorg, av det slage som fell tyngst for dei fleste. Men sjælehelse hev ho havt. Og eg trur eg hev rett, naar eg reknar henne for det eine av dei tvo heilt lukkelege menneskje, som eg raaka paa livsvegen min.» (NB Ms.fol. 1689:9)

Harriet Backer i sitt hjem og atelier i Hansteens gate 2, 4. etasje. Fotografiet antas tatt i forbindelse med hennes 75-årsdag i januar 1920. Fotograf: Ernest Rude.

Garborgs besøkte Harriet Backer i april 1922, etter at de hadde sett hennes retrospektive kunstutstilling i Kunstnerforbundet. Samme dag, 20. april 1922, noterte Arne Garborg i dagboken: «Og baade eitt og anna hadde ho framme fraa gamle dagar, ikkje minst fraa den tidi, daa ho og Frk. Kielland heldt lag; mangt livna upp for meg att fraa den tidi» (NB Ms.fol. 1689:9).

Eier: Nasjonalbiblioteket. NB blds_06014

Årsaken til dette besøket var at Hulda og Arne Garborg 20. april 1922 var blant de innbudne gjestene til åpningen av Harriet Backers retrospektive utstilling i Kunstnerforbundet. Her ble det i alt utstilt 61 verk. Arne Garborg kommenterte åpningen i dagboken: «Me var inne i dag og saag Harriet Backers utstilling. Eit herleg livsverk, rikt, fint, sant. Og ein kunst so heilt fyrsterangs, at eg kjenner meg trygg, so ukunnig eg er, og nyt denne kunsten mest som det var liv og natur eg saa; utan tvil eller spursmaal». ¹¹⁷ Mon tro han noen gang fortalte Harriet Backer den svært positive virkningen hennes kunst hadde på hans psyke «at eg kjenner meg trygg».

Om denne brevutgaven

De fleste kildeutgavene utgitt av Nasjonalbiblioteket (NB) består av brev fra én brevskriver til én eller flere mottakere, altså en énveiskommunikasjon. Unntaket er NB kilder 8 som tilsammen består av 4 bøker med brevvekslinger billedkunstneren Kitty L. Kielland hadde med forfatteren Arne Garborg, kunstnerkollegaen Eilif Peterssen, søsteren Dagmar Skavlan, og familien Lie, siste har riktignok kun *ett* brev fra Lies.

Denne utgaven inneholder også en brevveksling. Dette ble mulig fordi NB i september 2023 mottok en gave fra Agathe Backer Grøndahls etterkommere.^{[n18](#)} Den inneholdt rundt 100 brev skrevet *til* Harriet Backer, brev man trodde var tapt. I gaven fantes 14 fra Arne Garborg til Harriet Backer, skrevet i årene fra 1887 til 1923. Dette er til dels lange og innholdsrike brev, særlig fram til 1900. For NB har det vært viktig å gjøre disse nyinnkomne brevene kjent for mange, som et supplement til tidligere brevutgaver.^{[n19](#)}

Samtlige brev i denne utgaven er i Nasjonalbibliotekets samling. I alt består den av 52 brev/kort, hvorav ett fragment. Det er en skjevhet i brevbunkene til Backer og Garborg, da det kun er 15 brev skrevet av Garborg. 37 brev er skrevet av Backer, hvorav 6 er stilet til både Arne og Hulda Garborg. 8 av Backers brev er allerede utgitt i NB kilder 15: «*det var malersnak jeg trængte til*».^{[n20](#)}

Flere av begges brev begynner med en takk for et brev eller en annen hilsen, men mange av disse omtalte brevene er ikke kjent bevart. Med andre ord, de skrev nok flittigere til hverandre enn det de bevarte brevene tilsier. Særlig mangler det brev fra Garborg mellom 1893 og 1907. I denne perioden er det imidlertid bevart mange brev fra Backer til Hulda Garborg, som etter hvert også ble en nær venninne av Harriet Backer. Dessverre ser det ikke ut til at Huldas brev til Harriet er bevart.

Utfyllende opplysninger om personer, kunstverk, bøker, begivenheter og andre hendelser nevnt i brevene, er lagt inn som kommentarer/noter, markert i teksten som K. Flere detaljer om utgivelsen kan leses i utvalgskriteriene. Brevene i denne utgaven er korrekturlest og kommentert av Anne Melgård. Alt teknisk arbeid med utgivelsen er utført av redaktør Ellen Nessheim Wiger.

De aller fleste brev til og fra Harriet Backer som er i Nasjonalbibliotekets eie, er tilgjengelig i digital versjon via bibliotekets nettside. Nesten alle tekstene er tolket med et maskinassistert håndskriftgjenkjenningsprogram og er søkbare.

Prinsipper for utvalg og transkripsjon

Det er utelukkende avsendte brev i original eiet av Nasjonalbiblioteket, som er tatt med i denne publiseringen.

Det er ikke et utvalg, men samtlige brev mellom Arne Garborg og Harriet Backer i Nasjonalbibliotekets eie.

Brevene utgis kronologisk. Udaterte eller mangelfullt daterte brev er forsøkt datert ut fra innholdet. Begrunnelser for dateringen er beskrevet i note i begynnelsen av hvert enkelt brev.

Utfyllende opplysninger om brevet der dette er nødvendig, gis i begynnelsen av hvert enkelt brev. Her finnes også katalogsignatur.

Brevene er gjengitt nøyaktig og bokstavrett. Skrivefeil er ikke rettet, men markert med {sic.}. Dersom feil er forstyrrende for lesningen, er forslag til rettelse lagt til i en note.

Håndskriften er noen steder vanskelig å lese. Slurvete ord og bokstaver er transkribert velvillig ut fra sammenhengen for å gi teksten mening. Usikker lesning er markert med spisse klammer < >, mens helt uleselig tekst eller mangler er markert slik: <...>.

I noen tilfeller er det vanskelig å avgjøre om det er brukt store eller små bokstaver i tiltaleformer, som Dig eller dig. Harriet Backer brukte hele livet konsekvent stor forbokstav på substantiv. Arne Garborg varierte noe med bruk av stor forbokstav på substantiv de siste leveårene.

Skrivemåten av tidsbegrepene «idag»/«i dag», «iaften»/«i aften» og liknende er i noen tilfeller vanskelig å fastslå om det er skrevet i ett eller to ord. Det er som oftest tolket til ett ord, som «idag».

Feil tegnsetting er ikke rettet utover at manglende tegn er lagt til i [] der dette bedrer lesebarheten.

Manglende diakritiske tegn over ø og å er rettet stilltiende.

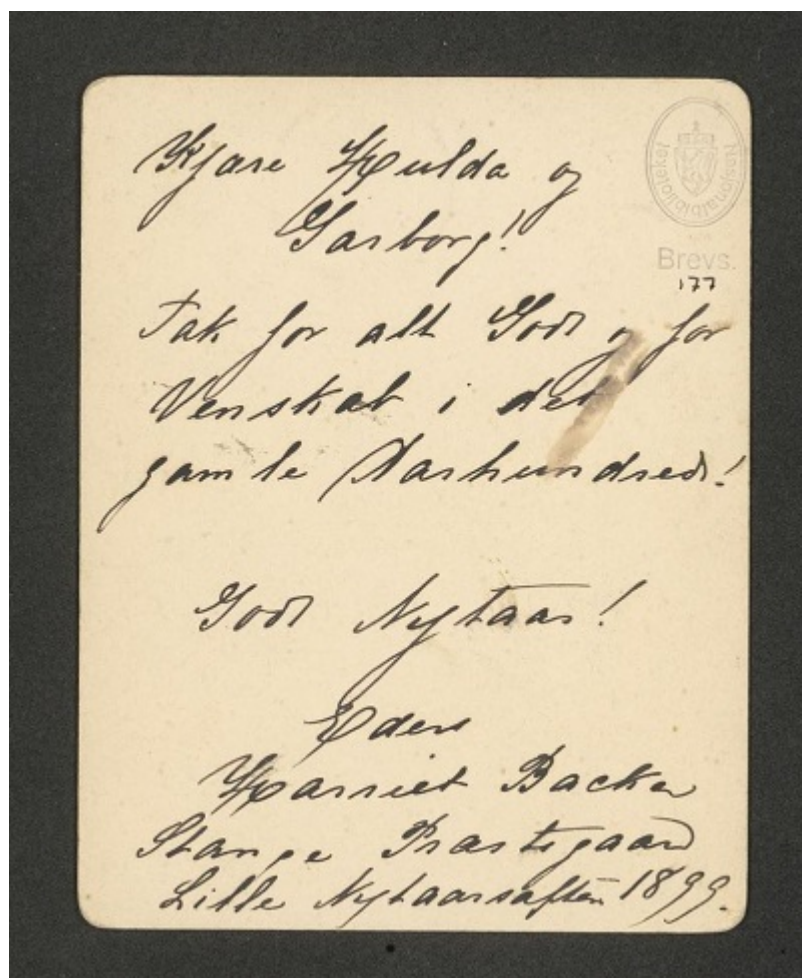
Tekst som er strøket eller overskrevet av brevskriveren, er markert med ~~gjennomstrekning~~. Uleselige overstrykninger/-skrivninger er markert med note.

Tilføyet tekst gjengis som hevet ^{over} linjen, også om den er skrevet inn under linjen.

Understreket tekst gjengis med *kursiv*. Det skilles ikke mellom typografiske og retoriske uthevinger.

Ord delt ved linjeslutt uten bindestrek gjengis stilltiende som ett ord.

Kort med håndmalt blomstermotiv, blå iris, som trolig er malt av Backer. Det er sendt lille nyttårsaften 1899 fra Stange prestegård på Hedmark. Harriet Backer bodde hos sognepresten Jacob Kielland og hans familie.

Presten var bror til Kitty L. Kielland.

17. januar 1887. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n21](#)

17/1 1887.

19 Rue de l'Université [k1](#)

Kjære Garborg!

Da jeg takkede i Brevkort for Din Bog [k2](#) havde jeg endnu ikke læst den. Nu har jeg længe havt Trang til at sige Dig, at jeg synes, den er glimrende. Jeg vil slet ikke snakke om, enten den er moralsk eller ikke, for det interesserer mig mindre, og jeg irriteres over al den Snak hjemme om en Bogs Moral. [#] Desuden hvad ved jeg om Moral? Aldeles intet naar det gjælder Moral ligeoverfor mig selv, og ligeoverfor Medmennesker har jeg bare hørt snakke om et Moralbegreb, som duer: Mennesket skal holde af hinanden indbyrdes, og de skal sørge for, at Livet kan blive triveligt for Saamange, som muligt.

I Malerkunsten har man aldrig spurgt om Rubens, [k3](#) Rembrandt [k4](#) eller de andre gamle Hollændere var moralske. Spør, om det [#] er Kunst! – Din Bog er voksen Kunst, og der er ikke megen voksen Kunst i Norge. Da vi saa «en Handske» [k5](#) sammen, blev jeg bare mer og mere nedstemt, og jeg var vis paa, at det ikke bare var Emnet; som, Herregud, var sørgeligt;. ðDer var for mig en uklar Mangel ved det Kunstneriske i Bogen. For god Kunst, hvor alvorligt dens Indhold end er, har aldrig virket deprimerende paa mig. De første Kapitler i Din Bog nedtrykte [#] mig, det er sandt, skjøndt Din Skildring af Festen i Arbeidersamfundet er ypperlig. Jeg tror ikke, det var Din Skyld; men jeg havde saadan Ulyst til at vandre omkring med disse Mandfolk. Men efter Skildringen af Julie Lindner [k6](#) jeg forstod den meget bedre end da jeg førstegang læste den, var jeg helt med, og trods Dit sørgelige Emne blev jeg gladere og gladere for hvert Kapitel jeg læste. Sørgeligere og sørgeligere blev Bogen, gladere og gladere jeg, for det var god Kunst, og det var ikke mere Dine Mandfolk [#] jeg fulgte, men jeg fulgte en aandfuld Forfatter. I vor Levetid er der svært meget godt skrevet i vort Land, men selv vore bedste Forfattere har hidtil altid været

paavirket af udenlandske Forestillinger[.] Nu synes jeg, at Bohêmeliteraturen^{k7} og Din Bog giver noget, som er virkelig en Del af Kristiania. Du har ogsaa i Dine Bondestudenter^{k8} været helt norsk, som aldrig nogen Bondenovelist, før har været det. Saa har Kristian Elster skildret Provinsbyen i [#] Norge.^{k9} Jeg undres paa, om Du har læst ham? Jonas Lie^{k10} har af de ældre Forfattere størst Betingelser for at være norsk, han har det intime, inderlige Syn; men sine nyeste Landsmænd kjender han ikke. Jeg synes, det maa være morsomt for Dig at leve nu for Tiden!

Dette Brev skulde være kort; men da Kitty^{k11} igaar læste op for mig, af Dit Brev,^{k12} Kritiken over Albertine,^{k13} fik jeg Lyst til at indvende. Albertine har da sandelig ikke noget engleligt ved sig. [#] Hun er blød og god sommetider i sit Forhold til Mor og Bror, har kanske ikke saamegen Skyld i sin egen Ulykke, i det mindste faar man dyb Medlidenhed med hende og hendes Lige. Men jeg synes ikke, Krogh^{k14} har udstafferet hende med Engledyder. Naar hun skal ud af sin fatale Tankegang, da har hun ikke andet at ty til end Begjærligheden efter «Pynt», og i Modsætningen mellem «Fint» og «Simpelt» ligger alle hendes Moralbegreber. [#] Det er saa ganske naturligt. Saa kan hun paa en Vis elske Helgesen.^{k15} Men Herregud! En Hund elsker jo sin Herre ganske anderledes for Alvor. Jeg tænker, enhver simpel Pige elsker en fin Herre, der staar høit over hende, saalangt hendes Iagttagelse naar, naar han ellers er god imod hende, som det maatte se ud for Albertine, at Helgesen var det. Jeg synes, Albertine er naturlig, og jeg kjender mange saadanne Piger, fordi alle vore kvindelige Modeller tilhører den Klasse Mennesker. Men jeg har kanske [#] ikke forstaaet hvad du mente med Albertines Englelighed, og det skal interessere mig engang at læse Din Kritik. Det sidste Kapitel i Bogen holder jeg ogsaa for storartet; men jeg er vel saa «fordærvet af Bohêmelæsning». Saaledes tænker jo Du. Forresten synes jeg Bogen er skrevet med bevidst og kunstnerisk Raffinement. Ingen Dame har lagt den bort itide saa hun har undgaaet de vanskelige Steder. I en tryk bevæget Medlidenhedsstemning læser man Kapitel paa Kapitel, og med engang er man [#] det værste og over det værste. Den er invari klogt skrevet.

Det er bleven langt Brev; men jeg sidder her og venter paa Mons,^{k16} der skal staa Model.^{k17} Jeg troede bare, jeg havde en halv Time, og saa lader han mig sidde her og skrive. Gid han kom, ellers er ogsaa denne Formiddag spolert! Grøs ikke ved Tanken om at skulle besvare Brevet, for det er ikke noget at svare paa; men jeg venter en Hilsen.

Tak for Dine Hilsener.

Med oprigtigt Venskab
Harriet Backer

[#] Det er da uhyggeligt at Du ikke kan blive sat i Fængsel!^{[k18](#)} Husk at vi venter Dig
her til Vaaren.^{[k19](#)}

^{[n22](#)}

9. mars 1887. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ²³

Kristiania 9.3.87.

Kjære Harriet.

Hvis jeg ikke har takket for Dit Brev^{k20} før, saa gjør jeg det herved, og jeg mener det sgu; thi Din venlige Kritik støttede mig godt, kan Du tro, i min Fortvilelse. Jeg var ilde plaget af Følelsen af, at jeg ikke havde faaet det frem som jeg vilde og af at meget var galt, og det var en ren Redning at høre forstandige Folk sige, at Bogen^{k21} virkede kunstnerisk og var ialfald tildels at forstaa. Det var snilt af Dig at sige mig det – jeg vidste fra før, at Du havde Dine smaa Reservationer m.H.t. Julie Lindner^{k22} og var alt andet end vis paa, hvorledes denne og andre Figurer kunde virke [#] paa Dig, naar Du saa dem i Helhed.

Selv har jeg endnu <ikke> kunnet formaa mig <det> at læse Bogen i Sammenhæng; den maa <bli> ældre først. Jeg har bare set paa de Steder, jeg var mest ræd for, og forvisset mig om, hvordan de tog sig ud i sin nærmeste Forbindelse. At jeg har overlevet Kritikken fryder mig; for nu maa jo det værste være over. Skrams Kritik i «Tilskueren»^{k23} var den værste; den Slyngel har nemlig opdaget et Par af de Ting, som jeg selv er misfornøiet med. I sær er han lei overfor mine Kvindelige Figurer, og Gud ved – han var nok lidt Ret, skjønt paa den anden Side trøster jeg mig med Dine og andre Damers Udtalelser.^{k24}

Men jeg skal aldrig gjøre det mer. Gjør jeg en Bog til, skal den være saa aldeles udmærket – aah! Du kan ikke forestille Dig, hvad det skal [#] bli for et Mesterværk. – Det værste <er> forresten, at jeg egentlig skulde ha skrevet en Kvindesagsroman, til – Idéen har jeg allerede. Men Figurerne – Menneskene – det er Sagen.

Jeg tror jeg resonnerte lidt strengt om «Albertine»;^{k25} der var noget jeg ikke havde været fuldt opmærksom paa; men endnu tror jeg, at den er altfor diskret, og Scenen i Politifuldmægtigens Hjem *er* ikke vigtig. Men nu er Bogen dømt. Krohg^{k26}

skal betale 200 Kr. for at ha skrevet altfor diskret, medens jeg, som har været forholdsvis indiskret, kommer ud i 2^{det} Oplag. Jeg faar forresten lidt Vrøvl jeg ogsaa, men paa en anden Kant; jeg har ladet Geijerstam^{k27} oversætte den paa Svensk for den med Forlæggeren aftalte Tid – jeg trodde nemlig Aftalen bare gjaldt den danske Oversættelse.^{k28} Jøss, hvor jeg maa ha gaat og vævet der nede i Paris, naar jeg kunde gaa [#] hen og glemme saadan en Kontraktsbestemmelse, som jeg selv havde underskrevet! Gudskelov – Nygaard^{k29} lader Naade gaa for Ret, saa egentlig kompromitteret blir jeg ikke.

Siden Bogen kom ud har jeg egentlig ikke gjort nogen Verdens Ting – uden her i Revisionen,^{k30} men det regner jeg ikke. Jeg var bare lidt med imod Bjørnson,^{k31} som Dere vel saa; jeg maa gjæte den Stuten, hvergang han vil bryde ind i min Aaker – og det har han bestandig saadan Lyst til.^{k32} Og nu skrive jeg lidt i Dagbl. om et Lovforslag ang. uægte Børn, men som Redaktionsartikel – ikke Navn.^{k33}

Det er et stort Spørsmaal, om jeg blir gjenvalgt til Statsrevisor.^{k34}

Der er en hel Del politisk Smaaavrøvl her; det dreier sig især om Menighedsraad. Aa de <Boster>, som i denne Tid kan ligge og væve med sligtnoe. I Morgen Kveld skal Chr. Bruun^{k35} holde Foredrag om Menighedsraad i den frisindede Studenterforening;^{k36} han er ren Jakobit han nu, og hans Profethaar er saa langt nu, at der er et Par Damer som i al Hemmelighed har besluttet at de vil sendt ham en Pakke Haarnaale.

Hils Kitty^{k37} og Lies!^{k38}

Hengivent ArneGarborgⁿ²⁴

ⁿ²⁵Du ved hvor umulig jeg er i Retning af at skrive Breve; derfor gaar jeg uden videre ud fra, at Du ikke blir sint for, at dette kommer 2 Maaneder for sent. En anden Gang skal jeg gjøre det bedre!

Mademoiselle Harriet Backer
19 Rue de l'Université^{k39}
Paris ⁿ²⁶

21. januar 1888. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n27](#).

19 Rue de l'Université [k40](#)

21 Januar 1888.

Kjære Garborg!

Du har sandelig faaet Hilsen fra mig og Gratulation sammen med de Andre i Anledning af Dit Bryllup, [k41](#) forresten likte jeg godt, at Du ventede mer af mig og spurgte, hvor jeg blev af i Brevet til Kitty. [k42](#) Vi, alle Dine Venner her nede, blev svært glade over Dit Giftermaal, og jeg gratulerer Eder begge hjerteligt, for hvis der er noget jeg [\[#\]](#) synes om, saa er det, at Folk gifter sig. Hvilket jeg har sagt Dig mange Gange og nu siger Dig for sidste Gang. Desuden gratulerer jeg baade Dig og hende, fordi I bor langt fra Folk høit oppe paa Landet. [k43](#) Jeg har saadan Længsel efter at bo Aaret rundt paa Landet i Norge uden Forbindelse med eller Nærhed af By, naturligvis med rig Anledning til Arbeide. For mig er nu den norske Vinter aldeles ukjendt, og jeg [\[#\]](#) har aldrig været tilfjelds, saa det vilde være som en ny Jord for mig, at bo paa. Her er en ung Mand hernede, som er Elektriker, han havde set Arbeide fra 9 om Aftenen til 9 om Morgen og sov om Dagen, tildels da, for han gjorde ikke det. Jeg vilde i hans Sted sove hele Dagen og staa op og føle mig frygtelig overlegen, naar hele den øvige Menneskehed, som jeg er lidt kjed af, gik og puttede sig i Senge, saa havde jeg en ny Jord omkring mig, som jeg slet ikke kjendte, forholdene [\[#\]](#) og Samlivet med Menneskene maatte være anderledes end om Dagen, der kunde ikke blive Tale om de samme Ting. Der er ligesom en Tilflugt i dette, og jeg begeistrer mig for den Tanke hver Dag, at naar jeg slet ikke kan male mere, og da er jeg helt lei af Verden, ikke af Livet, for det blir jeg ikke, saa vil jeg være Vaagekone [k44](#) og sove hele Dagen. Derved tjener jeg mit Brød. Rigtignok gaar jeg nedover i Stilling; men hvad gjør det naar jeg sover om Dagen, saa har jeg jo frigjort mig. Alle de Mennesker, som kunde se ned paa mig, ligger jo og sover. Om Natten indtager en Vaagekone en overlegen Stilling. Forresten er det idag min

Geburtsdag, og jeg bliver en utallig Mængde Aar, ^{k45} hvilket ikke er morsomt. Kl. 6 er der Middag hos Jonas Lies ^{k46} for mig, dertil glæder jeg mig.

Dette Brev skal være Geburtsdagsbrev til Dig <den> 25de. ^{k47} Jeg gratulerer Dig hjerteligt og ønsker Dig alt muligt Godt. Gid Du maatte skrive en god Bog deroppe.

[#] Jeg glæder mig til at være {sic.} Din Kone ^{k48} at kjende, engang træffes vi vel. Vil Du hilse hende mange Gange fra mig. Der skal staa hyggelige Ting i den sidste Fædraheim ^{k49} fra Dig. Thomasine Lie ^{k50} fortalte mig derom, jeg tænker det bliver læst op høit i aften. ^{k51} Kitty sender Eder mange Hilsener, skjøndt jeg tror, hun skrev igaar. ^{k52}

Lev vel og lad os af og til høre fra Dig.

Din hengivne Harriet Backer.

24. februar 1888. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ²⁸

Kolbotten^{k53} 24. Febr 1888.

Adresse: «Auma Station,» Østerdalen». ^{k54}

Kjære Harriet.

Naturligvis glemte jeg Fødselsdagen^{k55} igjen, og det uagtet jeg egentlig husker Din Fødselsdag, fordi den tillige er Kongens, ^{k56} – Oskar Oskarsens altsaa paa republikansk. Naa-ja; der er ikke noget at gjøre ved det; det er en medført Feil: daarlig Tal-Hukommelse. Jeg har aldrig kunnet huske Aarstal heller. Jeg skulde ha en Liste over nogle udvalgte skikkelige Menneskers Fødselsdag, og <nem> lig skulde jeg ha Greie paa alle Fødselsdagene der ne<de> i Paris; men Folk er vist liksom lidt hemmelighedsfulde i det Kapitel.

Gratulationer – Gratulationerne – skal Du ha Tak for. Jeg vil ikke saadan uden videre sige, at jeg «synes om at Folk gifter sig»; for det *er* resikabelt; men man bør jo i hvert enkelt Tilfælde *haabe*, at det gaar godt, ligesom Presten i hver enkelt Gravtale haaber, [[#]] at vedkommende er i Abrahams Skjød – skjønt han ellers fortæller, at der er næsten ingen, som kommer did. Hvad mig angaar, saa – – faar vi se! Endnu er vi jo ikke langt paa Fjorden farne.

Men vi har det bra her; var Du her f. Ex. akkurat nu, saa blev Du saa begeistret, at Du tog hele Bulen og satte den paa Lærredet. Her er mye rart nemlig, grønne Teppar og graa Teppar og røde Teppar og et uhyre stort gammelt Skaap, {sic.} som er rødlig og grønt, ligeledes det store Skrivebordet, hvor jeg nu sidder, og saa en (forholdsvis) hvid Skorstein, ^{k57} hvor Kjærringa^{k58} sidder og legger paa Varmen, og saa Klæder og Sjaler og Skjerf og Skindfelder og Skindpelser og Finsko og Malerier paa Væggerne; Gulvteppe har vi ogsaa, over en Del af Gulvet da. Og Vandbøtter og Kjøkkenstel og Symaskine og Kufferter – det kunde bli et indholdsrikt Maleri! Og

ikke Spor af Kat; derimod en liden nydelig Hvalp med glinsende svart Pels og rødt Halsbaand.

[#] Og saa kunde Du faa være kvit «hele den øvrige Menneskehed» saa meget Du vilde, men sove om Dagen blir der ikke Tale om. Vil Du tro mig, naar jeg fortæller, at jeg lægger mig Kl. 9? – aaja, sommetider 10 og op til 11, – men da er det fælt sent. Og saa opigjen $\frac{1}{2}$ 8 – 8 $-\frac{1}{2}$ 9 – 9, men tidligere og tidligere for hver Dag, eftersom Solen stiger høiere og høiere. Og nu er den oppe Kl. 8; om nogen Tid skal Du høre, at jeg staar op Kl. 5 – med Solen.

Derimod kunde Du nok faa Lov at være oppe om Natten, – dog helst om Sommeren, da er {sic.} ikke er {sic.} nogen Nat at kalde for. Forresten forstaar jeg mig ikke paa Din Lyst til at være Vaagekone,^{k59} for være oppe om Natten kan jeg forstaa, men da maa der ikke være saadan trist og stille. Og saa i en Sygestue! Nei, – naar Du ikke kan male mer, saa kjøber Du dig en Stue her op i Fjeldet og lever som Eneboer; det er bedre. Mad kan Du skaffe Dig selv, fange Ryper i Snare og fiske og sligt. Og saa forresten Graut og Kaffe.

Det er forresten deiligt at høre et Menneske si et Ord som det: «lei af [#] Livet blir jeg ikke!» Og det staar i dit sidste Brev.^{k60} Det er saa kjækt, at man blir modig bare af at høre det. Nu er der forresten længe siden jeg tænkte paa at bli lei at Livet^{jeg} ogsaa; men enda maa jeg si – jeg synes det er modigt sagt.

Kjærringa mi har Du truffet en Gang og saavidt været «præsenteret for»; men det var for lidet til, at Du kan sige Du kjender hende. Hun er utrolig <kjækk> her oppe og liker sig i dette Skogmandsliv. Det er Lykken, for skulde jeg i det hele slaa mig ned og bli andet end Bandit og Nomade, saa maatte det være saadan i Skogen eller «i Heiane» – Kitty,^{k61} som gjør sig saa til af sin Vestlandskhed, kan forklare sig Udtrykket, antar jeg.

Vi har faat lidt Politik igjen her hjemme nu,^{k62} og jeg er Skam næsten lidt interessert! Jeg er saa skrækkelig glad for, at disse Slynglerne blir afslørede og at det begynder at gaa istykker for dem; det er som her blir lettere at puste i Landet. Aldrig har jeg levet slig en lummer og lei Tid som under Sverdrups Ministerium.^{k63} Men disse Krokerne ned i Storthinget styrter ikke Sverdrup jo nu heller – se Du til!

Med hilsen fra baade mig og Kjærringa[.] Din hengivne ArneGarborgⁿ²⁹.

[n30](#)Hils Kitty! Jeg skulde ha skrevet før, men ventede paa et Opus fra min Hof-Musiker, [k64](#) som jeg skal ha fat i først. Det forstaar hun, men ikke Du.

Mademoiselle Harriet Backer
19 rue de l'Universite [k65](#)
Paris
fr

20. oktober 1888. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ³¹

Kolbotten^{k66} 20 Okt 88.

Kjære Harriet.

Jeg ser af Avisen, at Du er i Kristiania,^{k67} og saa faldt det mig ind, at jeg vilde hilse paa Dig. Det er længe siden sidst; hvordan har Du det?

Hvorfor skrives der saa lidet om Udstillingen?^{k68} Her har bare staaet 2 Artikler endnu i Dagbladet, og de har indeholdt ualmindelig lidet – selv for Dagblads-artikler at være. Der staar, at Udstillingen skal være mindre morsom i Aar end før; man skulde næsten tro det!

[#] Der er naturligvis en Masse Kunstnere samlede, og dere rangler vel som sædvanlig og har det morsomt? Kitty er der jo ikke i Aar.^{k69} Men de fleste andre, ser jeg. Hils Werenskiold^{k70} og de andre Fleskumfyrer;^{k71} hvordan har Folk det?

Jeg har ikke været her oppe et Aar endnu; men enda synes jeg, det er urimelig længe, siden jeg hørte fra Kristianiafolk. Aviserne indeholder ingenting, og der er naturligvis ingen, som finder paa at skrive. Komisk at vide, hvad Folk farer med nu om Dagen, hvad de har paa Udstillingen osv.; Du selv har to Billeder^{k72} jo. Er de gode?

Er Asta^{k73} i Byen? Hils hende. Jeg hørte fra Lies for en Del Tid siden, mens de var i Berchtesgaden.^{k74} Nu er de jo i Paris, – og [#] Jonas^{k75} snart færdig med en ny Bog^{k76} jo! Har Du nogen Greie paa, hvad det er?

Dette her blir nok bare Spørgsmaal. Men nu skal jeg fortælle lidt selv ogsaa.

Dette Aar (eller ikke fuldt et Aar) har været langt, fordi der har hendt saa meget. Vi har ogsaa flakket lidt omkring; i Sommer var vi sogar en Trip i Xiania.^{k77} Og saa har jeg git ud en Bog,^{k78} og saa har vi faaet en Gut,^{k79} som er $\frac{3}{4}$ Meter lang og

skoggerler for det meste, naar han ikke er sint, og saa har vi bygget og strævet (har en Dukkestue til nu for uden den gamle)^{k80} og havt en Masse Bekymninger. Men nu er vi nogenlunde i Orden til Vinteren, og jeg har begynde at skrive lidt. Den nye Stue [#] er god at arbeide i, og jeg har et fælt godt Stof, saa nu skal jeg endelig gjøre en god Bog. Men først vil jeg gjøre meget Vrøvl; det lønner sig bedst, tror jeg.

Jeg har skrevet lidt mer i senere Tid om stakkars nu for Tiden saa lidet anseede Kjærlighed; – det skal nu sammen med et Par tidligere Artikler (i Nyt Tidsskr)^{k81} komme ud som Bog.^{k82} Undres paa, om ikke nogle unge Menneske skulde komme til at læse det og i Stilhed tænke derover? Synes Du ikke Dagbladets Artikler var kolossale?^{k83}

Hvad diskuterer Folk om der inde nu? Bare Kunst naturligvis, og saa kanske Valgene. Jeg synes i Almindelighed tat (bortset fra Kunstnerne) at Folk heroppe er vel saa morsomme at Snakke med som Xianiamenneskerne, skjønt der væsentligst snakkes Politik; – det kommer vel af, at Folk heroppe ikke har Tid til at kjede sig. Skriv et Par Ord, hvis Du har Tid! Hilsninger fra Kjærringa^{k84} og

Din heng. ArneGarborgⁿ³²

ⁿ³³ Kjærringa er fornærmet paa alle Malere i Almindelighed og på Dig i særdeleshed, fordi de – og især Du – ikke har været her oppe i Sommer og malet Kolbotten-In-(og Ud-)teriører.

ⁿ³⁴ Adresse: Lille-Elvedal,^{k85} Østerdalen.

ⁿ³⁵ Træffer Du Fru Vullum?^{k86} Hils hende i saafald mangfoldigt fra Kjærringa og mig. Hun lever med det gamle? – Hils ligesaa Skeibrok!^{k87}

2. november 1888. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n36](#)

Waller's Hotel Sandviken [k88](#)
2/11 88.

Kjære Garborg!

Du er svært snil; men det kommer af, at Du har saa god Forstand, at Du kjender mig og ved, at jeg tænker ofte paa Eder, fordi om jeg ikke skriver ofte. Dette «Eder» er nu svært omfattende, Mand, Kone, Barn! Ja, Gutten [k89](#) vilde jeg gjerne se, jeg har glædet mig over ham, skjøndt jeg først nu gratulerer Dig og Fru Garborg. [k90](#) Tusind Tak for Bogen [k91](#) ogsaa! Det er stor Skam, at jeg ikke har skrevet om den; men [\[#\]](#) jeg havde ikke rigtig Mod strax, og saa fik du naturligvis saamange værdifulde og ypperlige Breve om den; men takke burde jeg alligevel have gjort for længesiden. Jeg var meget grebet af den, da jeg læste den, nu er den lidt fjern for mig, saa jeg ikke tør tale om den. Forresten faldt det mig ind for nogle Dage siden, det var før jeg fik Dit Brev, at jeg vilde læse op igjen alle Dine Bøger, faa fat i Bondestuder [k92](#) strax jeg kom til Byen. Jeg læser for Øieblikket Winjes prosaiske Skrifter, [k93](#) der aldeles begeistrer mig. Han er nok Skyld i, at jeg vilde tage fat paa Dig. Foruden at han er en saa original [\[#\]](#) og saa stor en Digter, saa det blir første Gangs Nydelse at følge hans Tankegang, saa har det for mig, som er gammel desværre, en stor Interesse at gjennemlæse alle disse Artikler i Dølen [k94](#) om Begivenheder og Stridigheder, som jeg har oplevet og meget godt husker, uden dengang at have befattet mig stort med at tænke over dem. Du spør mig om vor Udstilling, [k95](#) som Aviserne har behandlet skrækkeligere end nogensinde. Jeg synes den er meget god. Heyerdal har en hel Væg med Billeder, [k96](#) ypperlige, især Portræterne. Hans sidste store med Tendentitelen «Arbeiderens [\[#\]](#) Dødsleie» er aldeles ikke færdigt og fuldt at store Feil, men han vil overmale og studere det igjennem til Pariserudstillingen [k97](#) og der kan blive noget ypperligt ud af det. Werenskiold [k98](#) er bedre end nogensinde, Eilif har sit bedste Billede [k99](#) paa mange Aar, Munthe [k100](#) ogsaa, Gløersen [k101](#) Skovinterieur brilliant, Sinding [k102](#) har en hel

Væg med værdefulde Skitser fra Hardanger, saa Du kan selv vide, at Udstillingen er god. Wentzel^{k103} er nu rent udmærket, blir vis indkjøbt til Galleriet. ^{k104} Mine Billeder^{k105} er ogsaa gode, i det mindste Stuen^{k106} og Landskabet fra Eggedal.^{k107} Jeg har ogsaa et [#] Lampelysbillede fra Paris,^{k108} som gjerne «maatte gjøres helt om», alligevel er der vakkert Lys i det, og der er Stemning i det. Kittys Billeder^{k109} er meget gode hvis de bare var færdige. Det største er kanske det vakreste hun har gjort, men det er egentlig bare en Undermaling, det mindre, en Torvmyr har et deiligt Terrain; men en urimelig høi Luft, hvis øverste Del ikke er god, og som maa afskjæres. Jeg pleier ellers aldrig at skrive om Billeder, det er det værste jeg ved at læse Beskrivelser af Billeder, jeg ikke selv har set. Men har du læst hvad Krogh^{k110} skriver i «Kunstbladet»?^{k111} [#] Det er saa vanvittigt og saa modsat alt hvad han før har sagt som muligt. Udgaende fra Strindbergs og Tolstoys Fordømmelse af Kunst begynde han at ville udfinde en «Mission» for Kunsten, som kan gjøre den tilladelig[.] Jo, den er tilladelig, hvis den er med i Cultusarbeidet, behandler dagens Stridsemne, har de sidste Dages Humeur og Følelse i sig, han nævner den franske «Roll»^{k112} som Tendensmalerier, Monet^{k113} og Besnard^{k114} med den moderne Følelsen i Farvegivning og Behandling. Dette kan jo være bra nok; men saa paastaar han, at denne Kunst er tilladelig, fordi den griber [#] hele det store Publikum «Roll, Monet og Besnard» som afskyes og udlees selv i Paris! Nei, dette er dog ikke ikke {sic.} et Brev fra Andreas Aubert,^{k115} nu skal det være Slut med at snakke om Kunsten; men læs endelig dette af Krogh {sic.} i Kunstbladet, bare for Kroghs Skyld, der er det rareste Menneske i Verden, og Gjensvarene fra Madsen og Richard Berg^{k116} er ligesaa morsomme. De forsøger at tage pent paa Krogh; men de maa le af ham.

Jeg er i Sandviken og maler et Billede i en Fattigstue, en gammel Kone, som spinder, et lidet Barn er der ogsaa.^{k117} Jeg hører frygtelig meget trist og rart [#] derinde, alle Folk heromkring faar sine Øgenavn og jeg hører bare om ØOndskab og Styghed. Det vilde være gode Studier for en Forfatter at gjøre, at sidde og male Interieurer og høre og se Dag ud og Dag ind, hvorledes det gaar til hos Fattigfolk. Min gamle Kone hader Sverdrup^{k118} for Toldens Skyld paa Kaffe og Lysolie. «Han skulde bare komme herud, saa vi Kvindfolk kunde faa ham mellem os og plukke ham op» sagde hun igaar. Jeg er nu forresten nok saa træt af at sidde i Fattigstuer. Kitty kommer her forhaabentlig snart.^{k119} Ingen af os reiser til Paris før Jul, jeg neppe da heller. Jeg solgte min Eggedalsstue til Kunstforeningen^{k120} for 500 ⁿ³⁷ Kroner,^{k121} men det vilde ikke være fornuftigt at reise til Paris for dem. Jeg undres hvorledes det ser ud hos Dig i Kolbotten.^{k122} Gid du med Tiden vilde skrive igjen og fortælle om hvorledes det ser ud omkring Eder og gid du vilde fortælle om din nye

Bog, [k123](#) som skal blive god. Tro, om den skal være paa Maalet. Gid jeg vidste noget om Emnet.

Hils din Kone mange Gange, I maa da engang komme til Byen, saa jeg kan blive kjendt med hende. Lev vel og skriv en anden Gang ogsaa.

Din hengivne
Harriet Backer

22. januar 1889. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140ⁿ³⁸

Walles Hotel

Sandviken^{k124} 22/1 89,

Kjære Garborg!

Jeg, tror det er din Geburtsdag idag, ^{k125} derfor tænker jeg paa Dig og gratulerer Dig hjerteligt. Forresten er dette ogsaa et Nytaarsbrev med de bedste Ønsker for Dig og Din Kone^{k126} og Gutten^{k127} med og mange Tak for det gamle Aar! Jeg har nu ikke set stort til Dig; men saa har Du sendt mig Dine Bøger og det er derfor i takker Dig. Jeg har læst din «Fri Skildsmisse», ^{k128} og kan ikke se andet end at Du har Ret i hvert eneste Ord, om der end kan falde nogle vel harske [#] og bittre Udtalelser mod Slutten. Men ved disse til forskjellig Tid skrevne Sager, samlet i en Bog, interesserer netop den stigende Ilterhed. Ikke alene kommer Sagen levende frem; men Du selv kommer lys levende frem for mig, og den rent desperate Tone, (forresten en stor Tone, synes jeg) mod Slutten, som kontrasterer med de to første overlegent holdte Foredrag for Konstance Ring^{k129} og mod Professor Petersen, blir ganske naturlig, naar man tænker paa al Forfølgelse og al Dvaskhed i Mellemtiden. —^{k130} Der er et Sted i Bogen, mon det Sted ogsaa kan neddysses? Du er den første her i Landet, som har udtalt Tanken, Side 79, ^{k131} Du taler om Hjernemenneskerne, der har gjort [#] ⁿ³⁹ det af med Kjærligheden, og saa siger Du: Og op af det store Folkehav o.s.v nye Slægter, nye Mennesker med Blod – men som kanske igjen har altfor smaa Hjernekvantiteter! Og saa Faren, hvis Intelligentsmennesket drager sig ud af Livskampen. Det er som med Arbeiderspørgsmaalet. Enten raa Horder eller Intelligencen som tør føre Friheden ind paa Kulturens Grund. ^{k132} Du kan vide, jeg kan ikke skrive noget om disse Ting. Men det gjør ingenting, om Du ler af mig derude i Kolbotten. ^{k133} Jeg læste Bogen nu i Julen hos min Svoger Præsten Lunde, ^{k134} som ogsaa læste den, var grebet af den; men saa spurgte: Hvad vil da egentlig Garborg? Det er fuldstændig sandt altsammen, han vil ikke Usædelighed; men paa hvad Maade vil han ordne det? Men Garborg [#] vil vist aldeles ikke ordne.

Han vil ha disse Tanker op i alle Tænkedygtiges Sind, at Smerten kan føles af alle; og naar saa alle kloke Mennesker i alle Lande tænker i Fortvivelse over dette, saa er det høist sandsynligt, at de greier sin egen Sag. Jeg tror, han skjønnte med engang, at Samfundsspørgsmaalet laa her ikke ved « Handskespørgsmaalet ». ^{k135} Derhenne i Risør læste jeg ogsaa « Engifte og Mangegifte ». ^{k136}

Bjønson ^{k137} taler bare om Usædelighed, aldrig om Kjærlighed. Det gaar tungt og trist saadant et Foredrag for en stor Lyriker. I Usædelighedsspørgsmaalet gir hans vist mange gode Vink og Raad. At norsk Kvinde først burde giftes efter Tyveaarsalderen, at Gutterne ogsaa gjennem Arv og slet ^[#] Opdragelse for tidlig lider Nød, det tror jeg, han har Ret i; men saa da? Naar vi er blit over 20 Aar, hvad saa? Har vi det godt da? At Engifte er den idealeste Form for Kjærlighedsforholdet, det tror vi Damer vel egentlig alle. Vi har i vor Natur noget af Hundetroskaben og desuden Trangen til frivillig Troskab. Dette er kanske at gjentage en Banalitet, eller kanske bare en Drøm? Ja, Du kan med Sande sige, at mine Ord i Sagen har liden Betydning! Men ialfald vil jeg saa gjerne haabe og tro, at Udviklingen blandt Menneskene gaar mod Engifte, jeg bare ikke ser, at Dagens brændende Spørgsmaal ligger her.

Om Eder Mænd hører vi jo af Eder Mænd, at « Engifte » for Mænd omtrent aldeles ikke ^[#] findes paa Jorden, saa med Eders Sympathie for Udviklingen mod dette Maal er det kanske ikke stort < bevendt > ? Men skulde den « Frivillighed », som Du ivrer for i Kjærligheden kunne blive til Hinder for dette idealeste Forhold? Det kommer vel mest an paa, at Kjærligheden gjenindsættes i sin Ret. I Anledning af Engifte læste jeg idag komisk nok følgende af Turgenjev. Klassificerer De Mennesket mellem kjødædende Dyr, Rovdyr, hvorledes kan da den Omstændighed være gaaet Dem forbi, at alle disse dyr lever i Engifte. Ta for Dem Løven, Ulven, Ræven, Høgen, Falken – jeg maa forresten spørge Dem, hvorledes skulde disse Dyr bære sig anderledes ad? De kan jo kun ^[#] ^{u40} med Møie opføde deres Unger, to sammen? ^{k138} Forresten er det ikke Vidsomsord alt det Turgenjev finder paa at sige ~~faar~~ ~~sagt~~ i en Bog. Han er en fin Kritiker ligeoverfor sit Folk, drar dets Feil frem, skildrer elegant; men han er ikke stor og bred som Dostojevski, ^{k139} der lar fuldt Dagslys falde over hele Livet, over Menneskenes Feil; men ogsaa over deres Menneskelighed. Men nu faar det være nok. Jeg havde Lyst til at sige Dig om Din Bog, at det er en god Bog heltigjennem, og hvad Du kanske slet ikke bryr Dig om en skikkelig Bog efter mit Dameskjøn. I læses næsten slet ikke af Eders egentlige Modstandere i Landet, De falder over saadan en stakkels Dame som jeg med dydig Forfærdelse og forudsætter, at jeg ikke har læst Bogen, eller at jeg i detmindste ikke tør tilstaa, at jeg har læst den, og naar jeg vover at citere og gaa ^[#] irette, saa

kjender de ikke Bogens Indhold, og saa paastaar de, at vi Damer ikke begriber engang, hvor upassende den er. Forresten lever jeg godt og vel. Jeg arbejder saalænge der er Dagslys og er i god Gang med et Billede^{k140} til Pariserudstillingen.^{k141} Det er noksaa koldt og ukoseligt at sidde halve Vinterdagen i en Fattigstue, men jeg hører og ser meget rart, og Motivet interesserer mig meget. Munthes^{k142} er svært hyggelige. De andre Malere er ogsaa herude af og til. I Fredags havde vi stor Malermiddag herude i Hotellet.^{k143} Jeg vil melde mig ind i Fagforeningen,^{k144} fordi jeg trænger til Kunstsnak. Jeg er frygtelig kjed af Hotelmad, Bif og Steg og undres paa, hvad I spiser. Naturligvis savner jeg meget ⁿ⁴¹ Kitty^{k145} og jeg tænker saalidet som muligt paa Paris. Fra hende, og fra Jonas^{k146} og fra Thomasine^{k147} fik jeg igaar paa min Geburtsdag^{k148} lange hyggelige Breve.^{k149} Ja, Lev nu vel og hils din Kone rigtig hjerteligt!

Gutten er vel deilig nu? Du er svært snil, hvis Du engang skriver.

Din hengivne Harriet Backer

1. februar 1889. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ⁴²

Kolbotten, ^{k150} Lille Elvedal^{k151} 1.2.89.

Kjære Medforløste.

Nu har jeg meget at takke for; – men hvis Du tror, at ikke ogsaa huskede Din Fødselsdag og gratulerede Dig med den (i Aanden) samt *tænkte paa* at skrive, – saa tar Du storlig feil.

Din Fødselsdag er den eneste, jeg husker (bortset fra min egen og Kjærringas), ^{k152} og jeg husker den, fordi det ogsaa er Oskar den andens – eller jeg husker Oskar den andens, fordi det ogsaa er Din. ^{k153} Naturligvis husker jeg den aldrig i Forveien, saa at jeg som en høflig og velopdragen Mand kunde møde op paa rette tid med min Gratulation; men naar Dagen er der, vil der lit hende et og andet [#] som bringer mig til at tænke over, hvad for en Dag mon dette er, – og saa gjør jeg (i mit Hjerte) Afbigt^{k154} for min Glemsomhed og gjør Gratulationsvisit eller skriver Gratulationsbrev – «i Aanden».

Men i Aar den 21de Jan. var det virkelig min Hensigt og Beslutning at feire Dagen ved at skrive Dig et ordentligt Gratulationsbrev i Virkligheden. Jeg vilde ogsaa have udført denne min Hensigt. Men hvad sker? Kjærringa blir nødt til at fly paa Bygda og laane Salt akkurat den Dag; følgelig blev jeg nødt til at sidde om ganske Dag og være Barnepige^{k155} (hvilket jeg ellers kun er i mine Fristunder), og følgelig blev der ingen Brevskriving af, trods min faste Hensigt og Beslutning. Undtagen i Aanden altsaa.

Om jeg faar lov at gratulere nu, ved jeg ikke; det maatte være efter den Grundsætning, at den Prosit, som kom sent osv. –^{k156}

Men fordi jeg altsaa i Aar som sedvanlig har vist ^{mig} som en mindre vel opdragen Herremand, er det, som Du [#] skjønner, ikke uden Forlegenhed, at jeg takker for

Dit lange og hyggelige Gratulationsbrev. Jeg har en levende Følelse af at være blit behandlet over Fortjeneste. Imidlertid – glad blev jeg nu ved at se, at Du huskede paa mig lel; og til næste Aar skal Du se, jeg skal være flinkere. (Med det samme vi holder paa med Fødselsdage: naar har Kitty [k157](#) sin?)

Jeg fik Brev fra Kitty og Lies [k158k159](#) ogsaa paa min mindeværdige 25de (da jeg fylder det 38de Aar – Gudbedre mig), saa jeg for Øieblikket har noksaa god Besked om Forholdene ude i Verden. Tænk Kitty maler Atelieret der nede – som nu er malt rødt og altsaa rimeligvis rent anderledes end jeg kan tænke mig det. [k160](#) Og Jonas [k161](#) er paa Jagt efter Stof til en ny Bog – d.v.s. Stoffet er vel snarere paa Jagt efter ham; storartede Kræfter i den Skald!

Lille Elisabeth [k162](#) skriver til mig og indbyder mig til at abonnere paa [\[#\]](#) et Blad, som hun agter at udgive og det skal koste 10 ctm. [k163](#) maanedlig og hede «Speideren». [k164](#) Mons [k165](#) skriver paa noget humoristisk (som skal være morsomt); Erik [k166](#) er af og til ude i Avisen, ser jeg; – det kan man kalde en literær Familie! – Jeg tror Mons kommer med noget godt jeg.

– Forresten – alt dette her ved Du naturligvis meget bedre end jeg; det var altsaa noget andet jeg skulde skrive om.

Jeg er uhyre glad over Dine Udtalelser i Sædelighedsspørsmaalet, jeg har holdt paa at tro, at jeg maatte være gal, siden jeg fandt disse Tanker saa soleklare og selvfølgelig, medens Alverden forresten syntes at finde dem ikke saa meget som et Svar værd engang. Og selv gode Venner syntes jeg var uklar (og uvorren). Rent ud taknemmelig er jeg fordi Du har skjønt, at min Hensigt ikke nærmest er at sætte op en Theori, saadan og saadan skal det være; jeg har jo min Theori, Gudbevars, udarbejdet et langt Stykke fremover; men skal en [\[2\]](#) saa uhyre Sag ordnes, maa vi gi os i Arbejde med den allesammen (med den og dermed da ogsaa med Arbejdersagen); og det sker ikke, før det bestaaendes Smerte (for at bruge Dit Ord) er blit levende i alle, som i det hele kan føle den.

Det meste af hvad B B [k167](#) siger en saadant, som neppe nogen kan falde paa at bestride. En hel Del er saare godt. En Del Tull er der, og noget, som er stygt (han er glad i den Ting, at mange Kvinder maa nøie sig med et Halvliv i Arbejde for andre; han vil ha det saa); men den hele Bog [k168](#) er gruværdig fredsommelig. Det, som for mig var det morsomme ved den, var, at naar han skal prøve paa at foreslaa noget, som skulde kunne før ud af den bestaaende Forvirring, – saa kommer (naturligvis!) han ogsaa til Ægteskabet, han vover sig bare ikke saa langt udpaa, at han behøver at dta de andr nødvendige Konsekvenser (∴ [k169](#) det, som maa til, for at

Ægteskaberne [#] virkelig skal kunne fortrænge Prostitutionen). – Men Du skal se: en god Dag kommer alle Mennesker og siger, at de naturligvis aldrig har ment noget andet end det, som er forkyndt f. Ex. i «Fri Skilsmisse»; [k170](#) var det ikke andet? vil De sige – det var jo ikke saa forskrækkelig mærkværdigt! – Smlgn Alfred Ipsen i Ny Jord. [k171](#)

«Den historiske Fremgangslinje» er fra Mangegifte til Engift, siger B.B. Det er vist svært sandt; jeg har aldrig hørt nogen bestride det. Men der er en historisk Fremgangslinje, som er enda sikrere, og det er den: fra Umyndighed til Frihed! fra Stats- og Præstestyrelse etc, til det, at Individerne greier sine Affærer selv. Nu skulde det være Moro at spørge B B engang, om han virkelig tror, at der er noget i Veien for, at de to Fremgangslinjer kan støde sammen? Saaledes nemlig, at vi faar Monogami i Kraft af Frivillighed – ɔ: *virkeligt* Monogami? – – Men den store B. B svare mig ikke længer.

[#] Jeg tror ikke Mændene er saa svarte som de skildres – i Grunden da. Det er ilde med dem faktisk – ialfald svært ofte; men det er, tror jeg, for en uhyre stor Del Forholdenes Skyld. Der blir saa liden virkelig Hygge i Livet, at de af bare Kjedsomhed og Leihed slaar sig paa Surrogat«erne», som de (regelmæssig) sletikke er saa glad i. Deres Sympathi for Engifte er derfor kanske større end det ser ud til; men et er vist –: skal man holde dem fast i Engifte, maa man saaminsandten ikke forsmaa Kjærligheden! – Noget andet eksisterer der ikke, som kan bringe en Mand til at være tro. – Med Dere Damer er det altsaa anderledes; men det vil jeg si Dig –: Hundetroskaben vil vi ha ud af Dere! – Dere skal være tro – men ikke af Trældomsaand; Dere skal – som Mændene forresten – være det i Frihed.

– Ja, nu maa Du møde god op paa Pariserudstillingen! [k172](#) Jeg vil haabe, Dere tar Dere ordentlig sammen til det Stævne. Jeg forstaar [#] mig ikke noget paa det; men det er jo saa, at vi med Ære kan ta Konkurrencen op? – Ja Kunst kan være fattig, men den er vist ærlig? Og det er Sagen.

Tak for dit Referat fra Høstudstillingen [k173](#) (*har jeg svaret paa dit Brev eller har jeg bare gaaet og skrevet Svaret «i Aanden»?*) Jeg tror aldeles blindt paa Din Dom i de Dele, og jeg blev glad ved at høre, at Udstillingen ikke var saa daarlig som det kunde se ud til efter Aviserne. (Det er uforsvarligt af Aviserne at bære sig saadan ad; lad os huske, at vi sidder med et Storthing og en Regjering, som er istand til *alt!!*)

Jeg skulde nok ha Moro for at se dig i Fattigstuen – et besynderlig fremmedt Element midt opi Armodsdommen og Slidet. – Min Bog skal fortelle en Historie

om, hvordan Kvinder har det, naar de under de bestaaende Forhold skal arbeide sig selv frem; hvis den blir god, skulde den faa selv gammeldags Folk ^[3] til at spørge sig selv, om det er værdt at være saa bange for at *gaa videre* med at forbedre Vilkaarene for Kvinden. Forresten – den kommer til at berøre saa meget; jeg ved ikke rigtig, hvad den hovedsageligst kommer til at «sige»; – det kan nu ogsaa være det samme, bare sig kunde faa Liv i den. – Kjærringa hjælper mig naturligvis – ellers vilde jeg vil ikke ha vovet mig i vei; det skal da ogsaa bli min eneste «Kvinderoman.» – ^{k174}

Hvad vi spiser? Vi spiser forskjellige Slags Graut samt Pølse, Sild, Labskaus (eller «Gratin»), Steg, Erter, kogt Kjød, hjemmelavet Brød, Do. ^{k175} Fladbrød, om Sommeren Ørret, om Vinteren tildels Torsk og Flyndre, som sendes i frossen Tilstand fra Trondhjem, alskens Melkemad, Bouillon, Brødsuppe, Sødsuppe, Kjødsuppe – – uf nei; jeg husker ikke altsammen; men altsaa Husholdningsmad af alle Slags. Du skulde komme op og prøve Kosten en Stund! Men saa er det det, at om Sommeren ^[#] da det er den bedste Turisttid, er det den daarligste Madtid, saa for Madens Skyld maatte Du helst komme om Vinteren og allerhelst for Jul (da det ogsaa er mindst koldt). Men til Sommeren *maa* Du komme for Turens Skyld samt for at se, hvor vakkert her er; – og saadant et Interiør som Du kunde faa! – skjønt det fik du bedre borti Svartholmen. ^{k176} Eller hvis Du vilde slaa Dig paa Sæteromantik – vi har en Masse Sætre opomkring Ørene paa os, ægte, renskurede Østerdalssætre med ægte renskurede Østerdalsbudeier; – hvorfor i al Evighed skulde ikke en moderne Kunstner kunne male (naturalistisk) Sæterpoesi?

Ja dette her er Alvor; Du skal tænke paa det. – Jeg er omtrent sikker paa, at vi kommer til at være her ialfald *langt* udover Sommeren. Logi kan faaes i Massevis lige i Nærheden; Du kan faa min Stue ^{k177} ogsaa, hvis jeg er færdig med at skrive.

^[#] Gutten ^{k178} er naturligvis frygtelig morsom og frygtelig deilig og frygtelig forstandig; hans eneste Feil er, at han ikke har faaet Tænder, skjønt han nu gaar i sin niende Maaned. Han er urimelig glad i den Saubukken, han fik til Jul (Du har vel faat den vesle Takkeskrivelsen) og spiser Smørrebrød, Steg, Spegesild, Sødsuppe og diverse. Han siger Papa og Mama, men mener ikke noget med det endnu; det første Ord han da var «godt godt, godt», som han sa, hvergang han fik Flasken; det mente han hellerikke noget med. Forøvrigt laver han en Masse nye Ord og er en frygtelig Maalstræver. Ellers er han en stor Skøier, og Planen er, at han skal bli Verdens størst Musiker, Verdens største Skuespiller, Verdens største osv. osv., eller ogsaa bli den første Rydningsmand her paa Kolbotten; for med mig

blir det vel ikke noget af. – Det skulde forresten være Moro, hvis han fik voxen op og ha Helsa.

Ja nu faar det være nok. Tusind Hilsninger fra hele Familien. Din hengivne
ArneGarborgⁿ⁴³

Frk. Harriet Backer
Walles Hotel Sandviken^{k179}
Drammensbanen

11. juli 1889. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ⁴⁴

Kolbotten, ^{k180} adr. Auma Station, Nordbanen, ^{k181} 11 Juli 89

Kjære Harriet.

Kitty^{k182} siger at Du vil vide, om her er noget at male. Kjære medforløste, jeg har fortalt dig alt hvad jeg ved om det i mit forrige Brev! –^{k183} Ulykken er den, at jeg egentlig sletikke ved, hvad Du vilde synes var værdt at male.

Jeg har tilbudt Dig vor egen Stue her – en østerdalsk Fjeldstue^{k184} (ægte), overfyldt med alskens Ting, gamle østerdalske rød- og blaamalede Møbler, grønne og røde Teppar, Skorsten (Peis), Komfyr, umalede, fæle Stole, en brun Kiste, to Hylder fulde af Tallerkener, en Væg behængt med Bliktøi, en stor umalet Seng. Men nu blir det for sent ialfald; – vi lurar paa at reise snart (ikke til Paris; der blir ikke noget af det; vi har ikke Raad alligevel[.] Vi reiser til Bayern. Ved Du et hyggeligt, billigt Hus at <anvise> os? Vi har hørt nævne Dachau).^{k185}

Forøvrigt ~~her~~ er her større og minde Bondestuer, i Regeln lyse og hvidskurede, med et og andet Skab i rødt eller i mere ^[#] dæmpede Farver, samt Peis. Og saa er her et utal af Sætre – hvidskurede Træfarver. Sæterjentene er her for det mest Kjærringer med sine Unger; man kan sige, at omtrent hele Familien flytter til Fjelds om Sommeren. Oppe i Tønset^{k186} er der Bondestuer af lignende Art som her, – i Regeln overmaade lyse – gjerne store og lidt tomme, gjerne med gamle Skabe, som han være pene; de smaa Bondestuer maatte være de gemytligste.

Jeg tror, den lille Stue her over paa Svartholmen^{k187} maatte lønne sig; den er meget fattig med Forsøg paa at dække Fillerne, samt fuld af halvnakne Unger og en gammel noksaa staut Kall;^{k188} Kjærringa er meget yngre og p.t. frugtsommelig.^{k189} Du kan faa den ene af stuerne her i Kolbotten til at bo i – Du maa absolut ta med Dig et Menneske, f. Ex. en Medmalerske, som forstaar sig paa at koge Mad; her blir nydelige Landskapspartier her i September –, og saa kunde Du jo se Dig om. Lidt

Hermetik etc maatte Du ogsaa ha med Dig, her er trangt om Mad i [#] Sommertiden – dog er her gjerne Fjeldørret at faa kjøbt – 17 Øre Marken.^{k190}

Et Par-tre andre smaa Bondestuer (< funden om> paa Svartholmen) er her, som Du kunde faa vælge i, kanske Du syntes nogen af dem var morsom. Sæteren kunde Du undersøge paa Dine Morgenture; der er altid hyggeligt at komme ind.

Om en to–tre Uger kan Du som sagt faa den ene af vore Bygninger her til fuld og fri Afbenyttelse. Jeg anbefaler Dig at tænke paa det. Her er vakkert og friskt og umaadelig roligt; nede paa Tynnset ligger en del Bymennesker (2 Mil herfra; 1 Mil herfra til Jernbane og Post), om Du faar Trang til at se saadanne af og til. Det skulde være umaadelig morsomt, hvis Du kunde bruge det Tilbud! – Og det skulde være Pokkers, synes jeg, om Du ikke i al denne Sætrenes og Smaastuernes Mangfølelighed skulde finde noget, som Du fik Lyst til at male!

Spekuler nu lidt paa det. Og skriv, naar Du faar en lykkelig Indskydelse. Mangfoldig Hilsen! Din hengivne ArneGarborgⁿ⁴⁵

Harriet Backer

adr. Herr Slotsforvalter Hj. Welhaven^{k191}

Kristiania

23. juli 1889. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n46](#)

Ulvin ved Ulvin Station [k192](#)

23 Juli 89.

Kjære Garborg!

Tak for Tilbudet om at bo i Dit Hus. [k193](#) Tusind Tak baade til Dig og Konen Din. [k194](#) Men jeg kan slet ^{ikke} lave Mad, og jeg vilde være svært ensom, naar I var borte. Her paa Ulvin [k195](#) bor jeg i Hus sammen med Gerh: Munthes, [k196](#) faar god Mad og har fundet et Par udmærkede Motiver, saa jeg er i [#] god Gang med Arbeidet. Kitty [k197](#) skrev igaar, [k198](#) at Du var nervøs og lidt trist og at I ikke vilde reise til Paris. Men det skulde I gjøre, hvis I paa nogen Vis kan, for der danser Javanaserinder Oldtidsdanse, og Annamiterne [k199](#) spiller Comedie som for tusind Aar siden omtrent. Nu maa Du ikke ærgre dig syg over, at jeg siger dette, for jeg mener ikke noget ondt med det. Reis, hvis I kan. Forresten er det prægtigt i Dachau, [k200](#) prægtig Natur, som jeg ikke længer kan [#] beskrive, for jeg husker bare nogle Krumme Landsbygader med malerisk Kirke, af og til Smaaprocessioner, og underlige Dachauerkoner klædt som Forbister, [k201](#) runde i Ryggen, runde i Skjørterne og Brystet med Kunst sammensnøret. [k202](#) Der er rent deiligt i Dachau og al Müncheneromgivelse er deilig. Gid I fik det rigtig godt alle tre der! Reis snart, jeg er sikker paa, Du finder ikke noget bedre Sted. Der er og saa deiligt i «Pasing» i Piping, [k203](#) hvor den gamle mærkelige Kirke [k204](#) er, [#] ved Schliersee [k205](#) og Starrenbergersee og ved Nymphenburgerslot med Masser af Dyr i en stor Park. [k206](#) Jeg har aldrig i mit Liv havt det saa godt og været saa glad som paa disse Steder. Jeg er indstillet til anden Medaille paa Udstillingen [k207](#) sammen med Kitty, Munthe og Soot, [k208](#) Bratland [k209](#) ogsaa, tror jeg. Forresten ved vi intet sikkert om Medaillerne [k210](#) enda. De skal bifaldes af en Centraljury. Hils Din Kone hjerteligt! Lykkelig Reise for Eder alle tre! [k211](#)

Din hengivne
Harriet Backer

16. mai 1890. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ⁴⁷.

Kolbotnen^{k212} 16 Mai 1890

Kjære Harriet.

Paa Gaarden Straalberg kan Du faa Værelse med Kost for og 45 Kr. Maaneden (1.50 om Dagen).^{k213} Seng med Underdyne kan faaes. Han Erik^{k214} har leiet en Kokke fra Lille-Elvedalen,^{k215} saa Maden maa kunne bli spiselig. Han underhandler med nogle andre Damer, som har tænkt paa at bo der, men véd endnu ikke, om det blir noget af.

Paa selve Gaarden er der en gammel < svart > Peisestue, som maaske kunde males, samt en gammel Hex af en Bedstemor, som Du kommer til at like, og som maatte kunne være en god Model. Der er forresten to Bedstemøder; alle Mennesker blir saa græsselig gamle her. Vilde Du ha flere Modeller, var der vist Raad til < disse > – ogsaa [#] Unger. Stuen i Storbygningen (der, hvor Sommergjæsterne skal holde til) kunde Du male med Sommergjæsterne^{k216} som Modeller; det kunde bli et humoristisk Billede; Titel: Sommerfrische in Norwegen.

Paa en anden Gaard i Nærheten er der ogsaa saadan en ægte østerdalsk Peisstue, som jeg indbilder mig maatte kunne males; der sidde ogsaa to urgamle Mennesker, som maatte kunne være Modeller, og som ikke har andet at bestille end at ~~være~~ sidde Model – og stille med et Par Børnebørn.

En tredie Bondestue, vi har her i Nærheden, er rimeligvis for liden. Sæterstuerne er ogsaa i Almindelighed smaa. Men der er saa mange af dem, at noget maatte Du kunne finde. Nede ved Osen f. Ex (paa den anden Side af Sjøen) har jeg set Stuer, som ganske bestemt er store nok, og hvor den menneskelige Besætning (1 Kjærring med et større Antal Unger) maatte kunne opgive fornøden Staffage (det heder vel saa?). – Og saa har Du ovenikjøbet den mærkelige [#] Stue i Kolbotnen. Og vil Du male noget rigtig civiliseret, kan Du gaa til Prof Guldberg^{k217} her lige over, eller til

Chr. Schou, ^{k218} eller til Apotheker Maschmann ^{k219} – her er megen Kultur heroppe, skal jeg sige Dig. H Over hos Guldberg er der ogsaa en Sæterstue, som maatte være stor nok. En østerdalsk Velstandsstue kunde Du finde hos gamle Storthingsmand Mortenson ^{k220} – eller om Du vilde male det store Kjøkken der. ^{k221} Men det er saadan en Fjerdingsvei ^{k222} fra Straalberg. (Naa, det er Velstandsfolk paa Straalberg ogsaa, Gudbevares – den næststørst Skatteyder i Bygden; men mere fjeldgaardsmæssigt).

Du husker, at jeg er absolut Lægmand i disse Ting; – hvad jeg synes er karakteristisk eller morsomt er maaske ikke derfor malerisk. Men at Du ikke skulde kunne finde ligesaa morsomme Ting her som nedi Bærum – det faar Du mig aldrig til at tro – aldrig i Evighed.

For ikke paa nogen Maade at narre Dig vil jeg udtrykkelig fremhæve, at Gaarden [#] Straalberg ligger temmelig trist – nede i en ‹Dal›, ved et lidet Tjern med høifjeldsmyrede Omgivelser; rundt om lave Aaser bevoxede med smaa Furuskog blandet med Bjørk. Men Einundfjeldet ^{k223} er vakkert, og gaar Du en Tur kan Du faa se en vakker Fos og en rigtig vild liden Dal, og paa Turen hid til os ser Du paa klare Dage to deilige Rundetopper. Og naar Du kommer saa langt, at Du ser Savalen ^{k224} – og Trondfjeld –; ^{k225} der er ogsaa en meget pen og let Sætertur – og ret som det er staar man oppe i den øde Høifjeldenatur – som Du er forpligtet til at like.

Ja, her er meget, som er storartet og vakkert, og saa har vi en Luft, som der ikke findes Mage til i Nord-Europa, og en Arbeidsfred! Du hører ikke andet end Skogsusen, og saa synger jo Einundfossen ^{k226} sin troldske Vise dybt inde i Lia.

Vi vilde frygtelig gjerne, Du skulde komme! Liker Du Dig ikke, faar Du holde ud saa længe som muligt og saa reise igjen – fri Styds til Stationen.

Man gaar paa Isen over Sjøen endnu her; men nu begynder den at bryde op, og Bjørka staar og sprætter efter bedste Evne. Det er vidunderlig deiligt og fredeligt at sidde heroppe ved Peisen igjen – saa fjernt, fjernt fra alt Spektakel. Og saa vide, at man ikke skal reise igjen om et Par Dage! – Foreløbig bestiller vi ikke, andet end at sove. Mange Hilsener fra Kjærriga ^{k227} og mig! Gid Du kom! Skriv snarest. Din ArneGarborg ⁿ⁴⁸

ⁿ⁴⁹ Adressen foreløpig: Lille-Elvedalen ^{k228} Station. – Hvis Du kommer, bør Du helst ^{vente} til i Begyndelsen af Juni. Endnu er her ikke rigtig Vaar. – Nærmere om

Veien etc. neste Gang – naar Du har bestemt Dig. Hils Kitty^{[k229](#)} og alle de andre
pregtige Mennesker dernede!

Frøken Harriet Backer
Sandviken^{[k230](#)}
Drammensbanen

[Juni 1890]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n50](#)

«...» [n51](#) Intelligens og Udvikling i Høide med hans eller ikke, derom handler det. Naar nu Herzberg [k231](#) tror, at vi kunde forvalte visse Embeder, ja, endog tror os skikket til at staa i Spidsen for Kirken, og han selv i den Stilling vil nægte os Stemmeret, da er ikke han videre intelligent. Heuchs [k232](#) Reflectioner over det sproglige, som endog var imod os «offentlige Mænd» contra «offentlige Damer», vidnede nu ikke om store Evner de heller. Og saa var alle Herrerne saa rørende beskedne, naar de mente, at intet vilde binde H Kvinden til Hjemmet, saasnart hun blev stemmeberettiget og valgbar. [k233](#) – Du, som nu drøfter Kvinden og tænker paa ^{over} hende paa al Vis for «...» tænker Du «mons» tro «...» saa? Det skulde jeg v«...» [\[#\]](#) gjerne snakke med Dig om, og med Fru Garborg [k234](#) og saa. Hils hende hjerteligt!

Din hengivne
Harriet Backer

Kitty [k235](#) reiste Fredag Aften til Jæderen. [k236](#)

[Sommer 1890]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140ⁿ⁵²

Kjære Garborg!

Jeg er saa skrækkelig træt iaften, saa der blir vist ikke videre Greie paa hvad jeg skriver; men jeg vil nu skrive alligevel. Tusind Tak for Dit Brev. Det var svært lovende altsammen, jeg synes, der maa være meget for mig deroppe, jo mere jeg funderer derpaa, desto mer Lyst faar jeg til at komme derop. Men tro ikke derfor strax, at jeg kommer. Det er ikke saa let at bestemme sig for 4 Maaneders Studiereise, hvoraf hele det vigtige Sommerarbeide afhænger. [#] Mon der er forfærdeligt ^{koldt} deroppe, saa man aldrig kan male ude efter Solnedgang? Jeg er ikke svært tendre; men jeg vilde nok gjerne vide, hvorledes Klima der er. Hvad der for Øieblikket gjør mig ubestemt er dette, at jeg forrige Søndag opdagede, at Tanums Kirkeinterieur er noget af det vakkreste jeg har set, Murene fra Olaf den Helliges Tid, Indredningen forresten fra forrige Aarhundrede.^{k237} Og saa staar den der i enhver Forstand ubeboet. Jeg stænger Døren indenfra og bruger den som mit eget Atelier, og det er en sjelden Nydelse for mig, der pleier at arbeide inde hos Folk, naar de har det [#] travlest. Jeg holder paa med en Skitse^{k238} deroppe og vil nu se, hvad det kan bli til. Men Sagen er den, at jeg har aldeles ikke Lyst til at blive Sommeren i Bærum. Jeg har umaadelig Lyst til at komme op i ny Natur. Derfor tænker jeg mig, at jeg nu gjør Skitser og kanske paabegynder et Billede, som jeg engang siden fuldfører. Kunde jeg nu ikke faa endnu et Underretningsbrev, om hvorledes Reisen til Kolbotten^{k239} foregaar fra først til sidst og hvad den koster, samt lidt Besked om Kulden, om jeg maa have Vintertøi med og om hvad Lidelser der kan blive for et Menneske, som maler ude. Ser man [#] Granskov overalt hvor man ser hen? Jeg er nok vis paa, at der er deiligt deroppe; men – ja, Du kan begribe, at jeg ønsker, jeg vidste, hvordan der er paa en Prik. Undskyld alt dette Mas og sæt dig ind i min Sindstilstand hvilket er let for en Digter. Jeg skriver øieblikkelig jeg har taget en Bestemmelse, og hvis jeg kommer, da vil jeg gjerne komme snart. Derfor vær saa inderlig snil at sige mig, hvorledes Reisen bør

foregaa. Hils Din Kone [k240](#) hjerteligt. Jeg vilde svært gerne være Sommeren i Eders Nærhed. Kitty [k241](#) er ikke hjemme, derfor hilser hun ikke.

Din hengivne
Harriet Backer

[Sommer 1890]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140ⁿ⁵³

Sandviken^{k242} Tirsdag Aften.

Kjære Garborg!

Det er fælt hvor utaalmodige Folk er i Kolbotten!^{k243} Tusind Tak forresten for alt dit Bryderi, Du har været svært snil, som har maset saaledes for mig. Men jeg kan jo ikke svare hverken ja eller nei endnu. Kan Du ikke begribe, at det er ikke saa let at komme fra 3 4 udmærkede Motiver, som for Øieblikket optager mig ganske? Saavidt jeg kan skjønne nu bør jeg blive her, hvis jeg kan faa Kost og Logie i Nærheden af Kirken,^{k244} men hidindtil har jeg ikke kunnet lokke noget Menneske til at huse mig. Jeg kan ikke udstaa Bærums [#] mennesket. Jeg vil finde mig i Ensomheden her, hvis jeg kan have Haab om at male gode Billeder, skjøndt jeg indser, at det blir fælt. Male i iskold Kirke fra 9 til 12 fra 2 til 7 og saa forresten tære paa sig selv. Og jeg er saa grufuld kjed af mig selv paa det sidste. Om et Par Dage skal Du faa aldeles sikker Besked. Er det ikke muligt, at Hybelen kan vente paa mig saalænge? Du maa ikke være vred, jeg tror ikke, Du selv kunde handle anderledes, om det var Dig, som var Maler. Kanske jeg burde vidst fra Din Bog,^{k245} at Du vilde Kvinden skulde have Stemmeret. Jeg forstod nok, du mente, at vi var blevne ubrugelige og uopdragne, fordi [#] vi blev holdt saa uvidende og saa ansvarsløse. Og saa er det jo greit for min Forstand, at der er en Udviklingsmulighed for os i at faa Stemmeret og aldeles ingen Farer. Men Du kunde jo ha en andenslags Tankegang, vi blir saa vant til, at Mænd tænker helt anderledes om os, end vi kan skjønne. Brandes^{k246} vil aldeles ikke, at vi skal ha Stemmeret. Forresten trode jeg, at Du var paa vor Side i Sagen, jeg bare spurgte for at være sikker. Hvis Du i Din Bog siger klart og bestemt, at Du vil Kvinder politisk skal være med, da har jeg overset det. Jeg er saa ubegribeligt træt, for jeg kommer netop fra Tannum, [#] hvor jeg har arbejdet hele Dagen. Om et Par Dage skriver jeg om min endelige Bestemmelse. Tusind Tak for alt Eders Mas for min Skyld. Hjertelig Hilsen til Din Kone.^{k247}

Din hengivne
Harriet Backer

1. januar 1891. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140ⁿ⁵⁴

Nytaarsdag 1891.

Kjære Garborg! Jeg skal hilse Dig fra Kitty, ^{k248} som ligger i Sengen her ved Siden af mig i Privat-Kliniken, ^{k249} at den foretagne Operation ^{k250} er gaaet godt, at hun føler sig noksaa bra og at hun kanske kommer op om nogle Dage. Hun faar da selv skrive til Dig mere om det Hele. Vi haaber, at hvad der er foretaget skal ha god Virkning; men fuldt helbredet blir hun neppe ved denne Operation, dog er Lægen ^{k251} fornøiet og haabefuld. Ja, hun skriver nu snart til Dig, dette var bare en Hilsen foreløbigt. Jeg skal dernæst ^[#] sige Dig, at det var saa uhyre hyggeligt at Dit Brev ^{k252} kom paa Juleaften. Operationen var foretaget 2 Dage forveien.. {sic.} Hun fik altsaa Brevet paa et Juletræ, som jeg havde pyntet for hende. Det er fælt godt at føle, at man har Venner! Glædeligt Nytaar og Tak for det gamle Aar fra hende og fra mig til Eder alle tre. ^{k253}

Din hengivne
Harriet Backer

Jeg synes, Dine Kolbotnbreve ^{k254} er enestaaende storartede; men det synes jo Alle.

[November/desember 1891]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140²⁵⁵

Wesselsgade 8.²⁵⁵

Kjære Garborg!

Jeg tror, jeg vil heller skrive en Bog end et Brev til Dig, efter at ha læst den Bog,²⁵⁶ som Du har skrevet. Det er altfor vanskeligt, og dog har jeg stærk Trang til at gjøre det. Først og fremst faar vi gamle Jomfruer en saadan Medfart af Din Helt, – ikke af Dig naturligvis, – Saa sikre i Sadlen har vi ikke været før heller, vi er jo ingen yndet Klasse Mennesker, og naar det siges os saa uafladeligt af Heltene i Eders Bøger, at vi er bare ækle, afskyelige og ganske uden Værd som Mennesker, hvor skal [#] vi saa faa Mod til at gi Eder noget Indblik i os. Du maa selv indse, at det er vanskeligt, og at man kasserer den ene Begyndelse efter den anden. Saa har jeg gjort; men nu vil jeg ta mig sammen og skrive som jeg kan. Jeg forudsætter et gammelt Venskab hos Dig, som jeg gjengjælder. Jeg er dig taknemlig for dette Venskab, og vil nødig, at det skal slippe mig ud af Hænderne; men om jeg holder bedst paa det ved at skrive eller ved at tie, ved jeg ikke. – Tak for Bogen! Jeg synes med et omfattende Udtryk, at den er et Mesterværk. – Bedre Bog er ikke skrevet i Norges Land efter min Mening. Alle Mennesker spør hinanden indbyrdes, om Du er vendt [#] tilbage til Kristendommen. Det kommer os jo ikke ved. Vi har at holde os til Bogen og Helten, om det er god Kunst, tilfredsstillende begrundet, at Helter i Kirken finder en Havn. Og her er alt i Orden. Din Mand er saapas træt, og alle Tildragelser omkring ham naturliggjør, at han tyer til Kirken. «Jeg skal give Eder Hvile for Eders Sjæle.» I den Anledning vil jeg paa Gammeljomfruvis gi en unødvendig Præken tilbedste. Nei, jeg vil bare bekjende hvad jeg selv tror paa af dette Aandelige. Jeg tror slet ikke paa Kirken. Den kan være god nok som et jordisk Tilflugtssted for den Livstrætte; men den har svært lidet med Kristus at gjøre [#] og egentlig tror jeg paa Kristus. Alle de ydre Begivenheder ved hans Liv er mig komplet lige gyldige. Hele Systemet med hans Jomfrufødsel og hans Opstandelse er mig slet ikke forhadet; men det er mig uvedkommende, jeg kan aldrig finde ud,

hvorledes det har sig med disse Begivenheder. De tilhøre en fjern og fremmed Fortid. Jeg holder mig bare til en eneste Ting ved Kristus. Han lovede at han vilde sende den Helligaand. Til alle Tiders Slægter gav han dette Løfte altsaa til Nutiden, som altsaa kan gjenfødtes ved den Helligaand, og som smagter^{u56} efter denne Gjenfødelse. Ja, undskyld, det er kanske ikke saa rigtig klart, eller kanske Du synes, det er [#] altfor klart, det jeg her siger. Ialfald vedkommer dette ikke Din Helt paa det Stadium Du slipper ham, for han har ikke fundet andet end Kirketrygheden, synes jeg og saa hende, som han gjenfinder derinde. Hun er altsaa hans Sjæls Skjæbne. Nu kan Du puste ud, for nu er det Slut om Din Bog, nu vil jeg skrive lidt om mine egne Anliggender. Jeg fik i Sommer gennem Kitty^{k257} en Bestilling fra Dig, ^{k258} som glædede mig meget, skjøndt jeg ikke har vist det, for jeg burde jo strax ha skrevet. Jeg vil gjerne udføre den; men det er ikke sikkert, at Du faar den Skitze jeg i Anledningen [#] satte igang. Færdig blev den heller ikke; for jeg maatte ha Sol ved Tolvtiden, og der var Taage og Regn hele sidste Maaned deroppe. Du har kanske været inde i Tannums Kirke?^{k259} Der er tykke Mure af uhugget Sten, hvide, overkalkede, kanske tusind Aar gamle. Alteret er fra 1623, raat udskaaret i Træ, Kristus paa Korset og Apostelfigurer, malte i bondske Farver, Rødt og mest Blaåt.^{k260} Dette har jeg malt i Baggrunden med et Solstreif paa Alterdugen, der kaster Reflekser op i det Røde og Blaa. Jeg har taget saameget med af Kirken, at jeg har faat Prækestolen med tilhøre. Den er forgyldt, prægtfuldt udskaaret i Rokokostil fra 1700 og den Tid, en herskabelig Foræring fra Kræftingslægten,^{k261} som har eget [#] Begravelseskapel i Kirken med halvbalsamerede Lig i raadnende Kirken. Kan jeg holde ud endnu en Sommer deroppe, saa vil jeg male et stort Billede af dette Motiv. Knælende Altergjæster i Baggrunden og syngende Kirkefolk.^{k262} Mit Billede paa Høstudstillingen iaar^{k263} er bare en Studie til dette, som jeg hele Tiden har havt Lyst til at male. Men et mystisk Alter i den Forstand, Du kanske har ment, blir ikke Skitzen til dette Billede. Saa til Dig, tror jeg, at jeg faar male en anden Skitze^{k264} med mer tungsindig Hemmelighed end den, som findes i den glade Farvepoesi. – Kitty og jeg har faat en hyggelig Leilighed heroppe i Wesselsgade 8. Jeg haaber, [#] at Du og Din Kone^{k265} kommer til Byen af og til i Vinterens Løb og at vi da faar Eder at se hos os. Hils hende hjerteligt. Hendes Feuilleton om Hypnotisme^{k266} var meget interessant. Gid hun vilde fortsætte og bringe os Nyt fra denne Videnskab. Tuften^{k267} maa Du ogsaa hilse, han var en sød, liden Gut! Skal I ikke til Tydskland?^{k268} I tør da vel ikke leve en Kolbotnvinter?^{k269} Det har ingen af Eder Helbred til. Ja, Farvel, og glem ikke, at vi er Venner.

Din hengivne
Harriet Backer

6. desember 1891. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ⁵⁷.

Kolbotnen, ^{k270} Lille-Elvedal, ^{k271}

6/12 91

Kjære Harriet Backer.

Tak. Det var Moro at høre fra Dig igjen. Og naturligvis regner jeg Dig det til Retfærdighed, at Du liker «Boka».

At skildre en saadan Ungkarls slarv uden at faa med en Del Mandfolksnak om de «gamle Jomfruer» lod sig ikke gjøre. Jeg har prøvet at holde mig selv Ryggen fri ved at lade Fyren faa høre (af Frk. Berner) ^{k272} et ogsaa fra min Side oprigtig ment Ord om Mangel paa Dannelse. – Hvis forresten min Helts Raaheder blir Anledning til en Bog i det Emne af Dig, vil de have gjort mere Nytte end jeg vilde have turdet vente.

Om «Kirken» er jeg vist ganske enig med Dig. Ogsaa Din Beundring for Kristus kan jeg dele, om jeg end neppe [#] er helt med paa Din Tro om Sendelsen af den Helligaand. Dog tør jeg ikke sige jeg forstaar Dine Udtalelser paa det Punkt.

Jeg høre Folk undrer paa, om jeg er blit «Kristen». Aa nei, det er nok ikke <raad> med det. Men jeg har maaske faaet lidt bedre Skjøn paa Religiøsiteten end jeg en Tid havde, og hvad specielt den «kristelige» Form for Religiøsiteten angaar, erkjender jeg, at den for en vis Klasse af «<trætte> Mænd» er ligesaa naturlig som – for en anden Klasse af <bemeldte> Slags Mænd – Selvmordet.

Efter Din Skildring af Tanum Kirke ^{k273} og Dit Billede fra samme faar jeg stor Lyst paa den Skisse, Du allerede har. Jeg tror netop den vilde passe for mig nu og her; altfor megen tungsindig Hemmelighedsfuldhed – –

Og i ethvert Fald har jeg ikke tænkt mig, at Du skulde gjøre et særligt Arbeide for mig; da maatte jeg nok ha Raad til at betale lidt anstændigere. Den Skizze, [k274](#) du [#] har, behøver Du vel ikke at gjøre stort ved? – Som sagt: efter Skildringen tror jeg netop, jeg vilde like den, Disse Bondefarver og landlige Greier vilde passe fælt godt her i min Bjælkestue; Decadencestemninger og Romantiktaage vilde kanske passe mindre.

Altsaa – hvis Du ikke selv har noget imod det – gjør den færdig og send mig den! – D.v.s. der blir vel kanske ikke Tid nu; vi reiser vel herfra i Januar engang; men til Sommeren igjen f. Ex.

– Vi har lurt fælt paa at komme med i de Udlodninger, som finder Sted i Forbindelse med Udstillingen; [k275](#) kunde kanske Du og Kitty [k276](#) slaa Dere sammen og hjælpe os med det der? Tegne et halvt Snes Lodder (ikke paa nogen af os, for vi har ingen Lotterilykke, men) paa A. G. jr.? [k277](#) Og hvis der tilfældigvis blev en Gevinst – velge ud for os en liden pen Ting, helst noget med < Hav> paa, eller noget med mye < Gres> ? – « Penge Posten» .

[#] Jeg ser det er gaaet bra med Udstillingen [k278](#) og haaber Dere er ved godt Mod og har faaet ny Lyst til at klemme paa. I Boka har jeg sat ind noget, som jeg er Kry af, fordi jeg tror det vil støtte Dere hos Storthingsbønder og andre, der er udenfor Forstaaelsen –: den Idé, at Dere kunde dra Turister til Lands, saa vi kom til at tjene paa Dere! – Det vil selv Ole Grændsen [k279](#) forstaa, og han vil klø sig bag Øret og sige: Pokkeren – kanskje der til kunde være litt Nøtte ved Konsta?! –

Ak ja. Vi er unge og nye, og det er baade godt og vondt. Kanske især godt. Og nu blir vi kanske med Tiden et selvstændigt Folk ogsaa – saa Europa ikke kommer til at blande os altfor mye sammen med Svensken? – Maatte Venstre bli sit Unionsprogram tro.

Nu faar Du leve saa vel da og hilse Kitty og andet bra Folk. Kjærringa [k280](#) har et umaadelig godt Indtryk af Dig fra i Xia [k281](#) og hilser mægtigt.

Vi har det bare bra. Din ArneGarborg [u58](#)

Frk. Harriet Backer

Wessels 8.

Xia.

14. januar 1893. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140ⁿ⁵⁹

Kjære Garborg!

Hver Dag jeg har villet skrive til Dig, er der kommet noget iveien. Nu er jeg ogsaa kommet sent til idag; men begynde kan jeg altid. Glædeligt Nytaar til Dig, Fru Garborg^{k282} og Tuften!^{k283} Gid I maa ha det godt og vel paa al Vis og tak for det gamle Aar! Tusind Tak, fordi Du sendte mig Bogen.^{k284} Hvis Du ikke har lagt Mærke til det alt, vil jeg sige Dig, at jeg er noksaa beskeden. Kanske Ingen kan se det paa mig? Jeg ved, at [#] det er en Egenskab, Du ikke holder høit i Pris; men jeg har den i Blodet, og forresten er det jo ganske naturligt, at jeg er beskeden. Naar jeg skal skrive til Dig om Dine Bøger, da synes jeg, at min Ros næsten er fræk. Og alligevel tror jeg, at Du vil, høre om, hvad Indtryk «Fred» har gjort paa mig. Jeg synes, den er en udmærket og enestaaende Bog. Som Fortæller synes jeg, Du har en Maade, anderledes end nogen anden Forfatter, som gjør, at den opdigtede Fortælling i Dine Bøger [#] blir aldeles illusorisk, saa man aldrig tænker paa, at den er opfundet, eller at Kompositionen har voldt Dig det mindste Hovedbrud. Dette synes jeg er høi Kunst hos Dig, noget Du har fremfor de tre^{jeg mener 4} andre store Forfattere vort Land eier.^{k285} Dine Kolbotnbreve^{k286} er jeg maaske mest henrykt i af alt hvad Du har skrevet. ~~Men det~~ Du behandlede der Dine Virkelighedsskildringer med saa høi en Kunst, at det gik op for mig, hvorledes Kompositionen i en opdigtet Fortælling burde virke. Det har nu begeistret [#] mig, at Du i «Trætte Mænd»^{k287} og i «Fred» har faat samme Virkning frem af Virkelighed, som i Dine Breve om egne Oplevelser. Og jeg synes, Du har naaet Mesterskab som Fortæller. – Nu er det vel muligt, at jeg tror lidt mere «enfoldigt» (Du kan ta det i haanlig Forstand, om Du vil) paa en levende Gud, end Du gjør, saa jeg tror, at Enochs^{k288} Kontakt med den forfærdelige Kristendom, som Pontoppidan og Kirken præker, ikke et skikkeligt Sind som Enochs vilde bli saa haabløs, som [#] Din Bog viser. – Forresten ser det jo ofte ud, som om Du har Ret. Og der er saameget vrangt og vondt i Menneskelivet, som Du ikke netop, hvergang

Du skriver en Bog, behøver at paavise, som virker med til det fortvilede Resultat, saa Du kan vist ha Ret. Jeg betviler ikke, at ogsaa Du tror paa en levende Gud. Der gives jo mange Muligheder for en Menneskesjæl udenfor dette Jordeliv. – Afslutningen i Bogen er vidunderlig Kunst, vi sukker op i Lettelse og tryk Følelse, naar Bølgeringene [#] lukker sig efter ham. Allenfals [k289](#) har Du gjort det klart, at vort Folk, ja hele Menneske[he]den, vi alle, forkommer ved den usle usmagelige Sjælenæring, som vi maa takkes med. Og Du har slaat et Slag for Kunst og for alt hvad der hører den frie Livsglæde til, for alt det, som skulde være vor dejlige aandelige Føde. – Du skjønner altsaa, at jeg beundrer Bogen. – Saa var det om Skitzten af Alteret i Tannum. Ja, jeg har jo faat Skitzten sammen og i Farven og sligt er den god; men da den nu er en Skitse er der stødende Ufærdigheder i den. Og forresten synes [#] jeg ikke, at den passer for Dig. Jeg har altid maattet arbeide paa den med Tanke paa, at den skulde være Kompositionsskitze til et større Billede. I malerisk Henseende gaar den forsaavidt sammen; men jeg vil ~~nu~~ tænke mere paa den, før jeg gjør Billede af den; for den er nu mer et Arkitekturbillede med Figurer end det jeg vil ha frem, naar jeg maler Billedet. Jeg har tænke paa Altergangshandlingens Mystik i Baggrunden omkring det ældgamle Alter; men i den lille Skitze har jeg bare faat frem Farvemodsætninger og knælende Figurer, malte i Hast, naar jeg kunde faa Tid dertil [#] indimellem mine øvige Arbeider i Sommer! Selve tomme Kirken med Solstreif paa Alteret vilde virke mere stemningsfuldt end dette. Imidlertid har jeg sendt den med andre Skitser til en liden Udstilling af norske Maleres Arbeider i Kjøbenhavn, [k290](#) og naar den kommer hjem kan Du selv ha Valget, om Du vil ha den eller ikke. Jeg kan jo senere forsøge at gjøre noget bedre, om Du ikke synes om den. [k291](#)

Vi lever i Sus og Dus. Inat kom vi hjem fra Wenche Kiellands [k292](#) etter Kl. 3 ~~om~~ ~~Nat~~ og saa gaar det Dag ud og Dag ind. Jeg morer mig ofte[,] men jeg vilde heller være langt oppe paa Landet. Kitty [k293](#) er kommet hjem og har det godt. Hun reiser jo til Paris i April og Mai. Mange Hilsener fra hende. Til næste Aar tror jeg, at jeg vil reise [#] Vinteren op i en Fjeldbygd, hvor der er meget at male, og hvor intet forstyrrer. Sindings [k294](#) taler om det samme, og det var bra, om vi blev flere Malere. Egentlig har jeg haft Glæde af hvad jeg har gjort i Sommer. Det store Billede [k295](#) blev kraftigt, og der var Farvepoesi i det, om jeg end langt fra fik det, som jeg vilde. Jeg sender det til Chicago. [k296](#) Saa har jeg disse Skitser i Kjøbenhavn, som Eilif [k297](#) og de andre Malere roste meget; men nu faar vi se, om Ufærdigheden ikke forarger i Kjøbenhavn, hvis Kunst aldeles ikke lider af Ufærdighed, tvertom. Ja, Farvel, hils Din Kone hjertelig! Jeg tror gjerne hendes [#] Bog [k298](#) er god, naar Du siger det, ja, jeg tænkte paa Forhaand, at den maatte være det! Nu skal jeg til at læse den. Jeg

har gruet lidt, fordi jeg vidste, at den var tung og trist, og jeg orker ikke altid dette.
Det er sandt, jeg lovede i et Selskab hos Thommesens [k299](#) Fru Gundersen,
(Skuespillerinden) [k300](#) at jeg skulde hilse Dig, hvis jeg skrev og sige Dig, at hun var
begeistret for Din Bog. Farvel da. Gid I kom herind engang i Vinter.

Din hengivne
Harriet Backer

Wesselsgade 8. [k301](#)

14/1 93.

20. januar 1893. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: [An60](#)

Kolbotnen, [k302](#) Lille-Elvedal, [k303](#) 20/1 93

Kjære Harriet!

Det var saa meget hyggeligere at høre fra Dig igjen, som jeg fra god Kilde troede at vide, at jeg var falden i unaade hos Dig. Og saasom min Samvittighed ikke var den allerbedste, fandt jeg dette ikke saa urimeligt. Nu kan jeg da stryge den Post i min Debetbog, og det gjør jeg med sand Glæde.

Ja, det var snilt af Dig at skrive, og skrive saa langt og hyggeligt, skjønt det notorisk var mig, som skyldte Brev (i høi Grad). Jeg har ikke noget videre at undskylde mig med, uden det, at jeg var saa elendig Sciroccotræt [k304](#) i Rom [k305](#) – og siden vi kom hjem, saa var det Boka. [k306](#)

For Dine gode Ord om den er jeg taknemmelig. Du hører jo til Arten selv [\[#\]](#) (hvis jeg faar Lov til at regne os Litterater med til Kunstnerne!) og ved, hvor gjerne man vil, at det man med Frygt og Breven har forarbeidet, skal gjøre et vist Indtryk paa meningsberettigede Folk. Din «enfoldige» Tro paa Gud har jeg intet imod; hvad Enok [k307](#) angaar, saa er det ikke min Mening, at det er Kristendommen (Pontoppidanismen), som gjør ham syg; han har Sygdomsspiren i sig; men jeg mener, at den Kristendom, man byder ham, istedetfor at hjælpe og styrke ham, i voldsom Grad bidrager til Sygdommens Udvikling, ja overudvikler den. For hans Skjæbne efter Døden (om han da fortsætter sit Liv) er der naturligvis ingen Grund til at være urolig. – Jeg synes det er fælt godt opfattet af Dig, naar Du siger, at Bogen «slaa et Slag for Kunst og alt hvad der hører den frie Livsglæde til»; det har jeg egentlig sletikke tænkt paa; men det er ganske rigtig det, som ligger under.

[\[#\]](#) Din kunstneriske Erfolge [k308](#) har jeg set et Ord om nu og da i Aviserne (som ikke snakker for meget om de Dele forresten!) Hvad Du videre forteller interesserer mig meget og gjør mig glad; det er saa velsignet i Verden naar det gaar godt med bra

Folk. Du har nok misforstaaet min «Bestilling»; eller Du tror da vel ikke, at jeg er en simpel Grosserer, som vil ha et «Maleri» for 80 Kroner? – Naturligvis mente jeg ikke, at Du skulde gjøre et særskilt Billede; jeg tænkte bare, at Du kunde ha en skizze alligevel – en, som Du ikke havde noget andet Brug for –, og som Du da (om det var nødvendigt) kunde stille lidt paa; – *det* kunde jeg tænke mig muligt for den Pris. Nu ser det mig ud til, at Du har udført Skizzen særligt for mig, og at Du sogar tænker paa at «gjøre et Billede af den». Ja, kan Du det, saa gjør det; men da kan Du faa mere for Arbeidet end jeg kan byde, og Du fik da gjøre noget nyt (og mindre) til mig. Et Stykke «tom Kirke med Solstreif paa Alteret» har jeg netop tænkt mig (helst ikke Figurer), [#] men gjerne lidt «Mystik» i Stemningen; det kunde Du da gjøre. – Det Du har gjort, er naturligvis «godt nok»; sagen er, at det blir for godt – husk paa, at jeg ikke engang har nogen god Plads til det; – disse Fjeldstuerne er ingenlunde beregnede paa Malerier. – Men saadan en liden Skizze af en gammel Bondekirke kunde passe her, den fandt jeg vel en Krog til. ^{k309} Jeg holder netop paa nu og skal udvide mit «Arbeidsværelse», ^{k310} saa der blir Plads, tror jeg, til forskjelligt smaat. Det skal ialfald bli morsomt at se det Du har gjort ogsaa.

Tilfjelds til Vinteren ja – det syntes jeg netop maatte være noget for Malere. Jeg vil ikke forsøge paa at faa Dig herop flere Gange; for saa langt rækker Du naturligvis ikke, og det er vel mange Steder bedre ogsaa. Men finder Du paa, at Du virkelig vil saa langt, saa – ved Du jo min Adresse. –

Vi lever *ikke* i Sus og Dus, men forresten bra. Tak for Hilsningen fra Fru Gundersen; ^{k311} det var venligt af hende. – Kitty ^{k312} hører med det første fra mig. Paa Gjensyn i Februari. Hils Kjendinger!

Din hengivne ArneGarborg ⁿ⁶¹

Frk. Harriet Backer
Wessels G. 8 II ^{k313}
Xia

[Juni 1893]. Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg

Brevs. 177ⁿ⁶²

Kjære Garborgs.

Jeg er saa skamfuld, som jeg kan være; men det faar være det samme, jeg tør ikke med Bestemthed sige nogenting om naar jeg reiser herfra. Hvor kan jeg det? Fru Ullmann,^{k314} som jeg endnu maa ha et Par Gange gaar i Storthinget, hvergang der interPELLERES, i denne Uge har jeg blot kunnet faa hende 2 Gange lidt over en Time hver Gang. Imorgen kan jeg ikke faa hende, Lørdag maa jeg altsaa male,^{k315} og saa kan jeg jo ikke reise. Desuden kan ingen forestille sig, hvor mange Tilfældig [#] heder, der kommer iveien som jeg umulig har kunnet ane. Tænk derfor ikke paa mig, før I ser mig komme engang i Slutten af næste Uge. Der er jo Skyds at faa, og jeg kommer jo til Vangen^{k316} ved Dagslys, saa de vil vel være saa snille at greie for mig der, om jeg end kommer lidt uventet over dem. Jeg ved godt, at jeg er plagsom for nervøse Mennesker, men naar jeg først er kommen, da er jeg det regelmæssigste Menneske med beregnelige Dags«ruter». Det er ikke saa let at faa Klær i stand som skal holde ud omtrent 4 Maaneder. Forresten glæder jeg mig umaadeligt [#] til at komme. Skriv endelig, hvis I har Kommissioner[.] Tænk, Kitty^{k317} kom i forgaars.^{k318} Hun maatte konferere lidt med Strøm,^{k319} inden hun tar paa Studiesommeren.^{k320} Hun blir her nogle Dage, vi skal iaften sammen til Eilifs.^{k321} Gid mit forrige Brev kom tidsnok, saa ikke Hulda ~~gik~~^{gaar} ned til Vangen imorgen Fredag. Det er forfærdelig vanskelig med denne Posten I har. Men jeg er forberedt paa at finde alt godt og vel hos Eder. Gid jeg alt var der! Hilsen til Alle.

Eders

Harriet

19. oktober 1893. Harriet Backer til Hulda og Arne Garborg

Brevs. 177/140 [n63](#)

Kjære Hulda [k322](#) og Garborg.

Nu skulde jeg ønske at vide, hvorledes det er hos Eder. Idag ligger for første Gang Sne paa Gader og Tage i Kristiania, og igaar var der Slædeføre med en halv Fod Sne ude i Asker. Jeg sørgede svært over at reise; men kanske der alligevel var umuligt at male, saa nytter det ikke at tænke paa alt det andet Gode jeg reiste fra. For der har bare været godt oppe hos Eder, og det har jeg sandelig Eder at takke for. [k323](#) Ja, tusind Tak for denne deilige Sommer, for al Hyggen, og fordi I har været saa umaadelig [\[#\]](#) snille paa al Vis. Jeg glæder mig til at reise op igjen til Vaaren, og jeg gider næsten ikke gaa ud paa Gaden her i denne Hverdagsby. Reisen var altsaa naturligvis god, og jeg kunde dog kanske ha sparet den, for Kitty [k324](#) kom til Flytningen, [k325](#) og hun havde vist greiet for mig ligesaa godt som jeg selv. Gid der var Sne i Massevis hos Eder! I von Hannos Atelier [k326](#) fik jeg høre af Fru Skavlan, [k327](#) at jeg ikke fik Lov at bo, bare ha Elever der, og jeg skjønnte, at mine store, skramlede Møbler aldeles ikke kunde komme ind af Døren heller. Uden Plan gik jeg op i Wesselsgade; men saa hjalp Vognmand Berntsen [k328](#) mig. Han havde et Vognrum eller en Stald ledig, hvor [\[#\]](#) mine Møbler midlertidig, kunde staa. Der er de nu pakket sammen og skal imorgen flyttes til Central eller Pultosten, [k329](#) hvor jeg har leiet et Atelier i sjette Etage, hvor jeg ogsaa vil bo. Sangeren Fahlstrøm [k330](#) og Frue [k331](#) har boet der i hele Sommer og Deres Indretning saa nydelig ud. Jeg er egentlig svært fornøiet med denne Ordning. Der er baade Overlys i Loftet og Sidelys; men alt Gardinstel hører Huset til, saa noget af det Vigtigste er i Orden. Der bliver godt Rum til mine Møbler og Soveplads uden at det kommer til at genere mig ved Arbeidet. Det blir en «Bostile», som den i Paris og Stellet blir i den Smag, da der er Concierge, [k332](#) som kan besørge Rengjøring og Ilægning og litt anden [\[#\]](#) Hjælp. Der er Kul og Vedoplag i Huset, og jeg ved fra ifjor, da jeg havde Elevatelier der, at der kan opvarmes med Economie. Elektrisk lys i Trapperne, Telefon og Elevator og fine Greier i det hele taget. Men hvor jeg gaar og staar ser

jeg Morten Müller^{k333} i hans Atelier ligeoverfor, og det blir kanskje trættende at vide, at han ser mig. Atelieret koster 30 Kr. Jeg maatte tage det for hele Aaret, og det er jeg jo glad for, saa behøver jeg kanskje ikke at tænke paa Møblerne næste Aar. Kitty er alt i Orden i sit Logis, to udmærket pene Værelser Oscargade 20^{k334} med fri Udsigt til Villaer og Trær. Hun var frisk og fornøiet og kom lige fra Dampbaaden Klokken 9 om Morgenens Flyttedag. Her havde været mange Elever, for [#]ⁿ⁶⁴ at indmelde ~~m~~ sig i min Malerskole,^{k335} sagde v: Hanno, og nu averterer jeg idag,^{k336} saa faar jeg se, hvorledes det ordner sig. Det var jo godt at tjene lidt Penge. Gid jeg ogsaa kunde komme i Arbeide selv og faa udrettet noget i Vinter! Eilif Petersens Gut^{k337} har jeg set, han var rent nydelig! Forældrene var ikke hjemme. Ellers har jeg ikke været paa Gaden uden for at løbe med Flytning og Husleie. Imorgen Aften haaber jeg at være kommen ind i mit eget Atelier. Da blir min Adresse altsaa «Central» Carl Johan^{k338} tænker jeg? Endnu bor jeg Sehesteds Plads 2 hos Lundes.^{k339} Alle mine Søstre^{k340} havde det godt, og det var deiligt at træffe dem igjen. Men egentlig har jeg ikke faat snakke ordentligt med Nogen endnu. Jeg kommer til [#] til at savne Landet frygtelig den første Tid. Om Natten staar jeg op og slaar Vinduerne op lang Tid, for at faa sove, her er jo ikke Pusterum. I kan ikke tænke Eder hvor deiligt der var i Lille-Elvedalen^{k341} da jeg kom der om Aftenen. Trondfjeld var af Kobber, og jeg synes aldrig jeg har set saadan Luft med Grønt og Svovlgult og Rødt. Jeg mødte Ivar^{k342} og hans Mor.^{k343} i to Karioler i Halvmørket. Saa fik jeg sagt ordentlig Farvel til ham. Dette er mine Oplevelser og Følelser indtil denne Stund. Mer har jeg ikke oplevet. Gid I snart vilde skrive, baade lade mig høre meget om Eder og om jeg har tabt meget ved at reise bort. Nu vilde jeg ønske I *maatte* ind til Seancerne,^{k344} at vi kunde gjøre Lie-Festen^{k345} sammen og holde Atelierkalaser baade [#] hos Kitty og hos mig. Undskyld at jeg skriver saa rædsomt, jeg kan skrive noksaa pen Skjønskrift, naar jeg ikke skal skynde mig. Hils alle Kolbotnfolk. Tuften,^{k346} Josefine,^{k347} Ivar, naar I ser ham, Esten, Ingrid^{k348} og Hougenfolket.^{k349} Jeg skal nu snart skrive til en eller anden af dem. Ja lev nu vel og vær saa snil at skrive engang. Det gjør ikke noget om det er bare Slurv. Naar Du nu begynder paa Oversættelserne faar Du vel ogsaa Modbydelighed for at skrive. Ja, tusind Tak Kjære Hulda, Garborg, Tuften og Josefine for alt Godt en hel Sommer i gjennem.

Eders hengivne
Harriet

[28. desember 1894]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n65](#)

4de Juledag

Holmenkollens Sanatorium [k350](#)

Kjære Garborg!

Glædelig Jul til Eder allesammen! Selv har jeg ikke haft videre Jul, skjøndt allerværst har den ikke været. Fredag før Jul maatte jeg reise herop, da min Søster Agathe [k351](#) trængte mig, hun ligger syg eller er Reconvalescent heroppe. Kitty [k352](#) er her ogsaa som Reconvalescent. Jeg har da holdt Jul med disse to Sjuklinger, de er i god Bedring begge to, Agathe og jeg reiser forhaabentlig herfra iovermorgen Søndag før Nyaarsaften: {sic.} I dette Øieblik fik jeg Dit Brev, [k353](#) som vist har ligget et Par Dage i min Kasse i Byen. At [\[#\]](#) sige noget bestemt om Tegningen er umuligt. Svært original er den ikke; men man gjør ikke saadant uden at der er lidt Talent. Sandsynligvis har han gjort den ud af Hodet, uden at copiere en Andens Arbeide. Det er meget vanskeligt at vide hvad der bor i ham. [k354](#). Kan han ikke sende ogsaa andre Tegninger, alt hvad han har skriblet gjennom Barndommen? Ting han ikke har faaet til, som gir Haab om, at han har Ideer, de hjælpeløseste Ting er ofte de mest lovende. Jeg vil nu, naar jeg kommer til Byen vise Eilif [k355](#) Tegningen og Brevet jeg høre hvad han mener. Selv er jeg villig og det med Glæde til at tage ham som Frielev paa min Malerskole, [k356](#) [\[#\]](#) hvis han kan skaffe Penge til at bo i Kristiania for. Han kan faa Frøken Finnes [k357](#) Plads, hvis sidste Beslutning var at reise til Kjøbenhavn. Men Sagen er, at jeg begynder at ængste mig for alle disse halv begavede unge Mennesker, for hvem man gjør det let at begynde med *Kunsten*. Her i Norge gror Dilettantismen frodigt, og det ser for mig ud, som om min Malerskole beforder den. Alle disse Auktionsbilled-Malere, som jeg paa den Maade kan komme til at hjælpe frem, jeg vil det saa forfærdelig nødigt! «Enten Du tror det eller ei» er jeg sikker paa, at min Correctur er kunstnerisk og dreier sig om Hovedsagen; men jeg ser, at de Elever [\[#\]](#) der ikke er Begavelser, saasnt de faar fast Fod i Atelieret, lader min Correctur gaa ind af det ene Øre og ud af det andet,

mens de slaar sig paa Imitation af de andre Elevers Arbeider, og naar det saa er bleven forfærdelig banalt hvad de gjør, saa tror de sig udlærte. Min Beslutning er at være streng; men det er vanskeligere at behandle Elever end Du tror. Med de Fleste kan man ikke straks afgjøre, om de har betydelig Begavelse eller ikke. Med Hensyn til Frøken Finne er jeg noksaa raadvild. Hun har haft en fortvilet Periode, jeg tror Kjærlighedssorger; men det har hun ikke sagt mig. Hun er ikke kommet tilbage til Malerskolen, trods mine Indbydelser. Jeg tror ikke, hun [#] synes, hun kan arbeide i Atelier sammen med andre Elever. Forresten har hun været saa rent ude af sig, at hun ikke har kunnet samle sig til noget Arbeide. Jeg haaber hun er reist til Kjøbenhavn nu, og at hun bliver Sindings Elev.^{k358} Hun har uden Tvivl et fint Talent; men har endnu intet gjort, som beviser, at hun kan blive Kunstner. Jeg har lovet atter at skrive til hendes Far^{k359} om hende, for kan hun ikke gjøre noget ud af sit Talent, gaar hun sikkert tilgrunde. Forresten forstaar jeg ikke hendes Art; men jeg holder af hende.

[#] Det glæder mig, at I kommer i Slutten af Januar,^{k360} jeg skal ikke snakke om det. Kitty er idag i Byen, ellers sendte hun nok hjertelige Hilsener. Jeg har ikke haft det meget hyggeligt siden jeg kom hjem; men jeg er dog temmelig beroliget for min Søster, og det er Hovedsagen. Jeg har ikke malt et Strøg uden ind i Elevarbeider, og jeg har egentlig haft det fælt. Dette Brev er til Hulda^{k361} ligesaameget som til Dig. Tak for alt godt Venskab i det gamle Aar og «Glædeligt Nytaar» allesammen. Din hengivne

Harriet Backer

10. juli 1895. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n66](#)

Kjære Garborg.

Tak for dit Brev, og fordi Du vil have Skizzen. [k362](#) Jeg har allerede pakket den ind og kommer forhaabentlig snart med den. Det begynder at dages lidt med Portrætet, [k363](#) saa det bliver vel færdigt nu med det første. Om det bliver rigtig godt, ved jeg ikke, jeg er altfor udpint og træt for at komme afsted, saa jeg kan ikke dømme om hvad jeg gjør. En af de første [\[#\]](#) Dage bryder jeg over tvært og slutter, og saa har I mig. Gid Du maa blive glad i Skizzen, naar Du faar den. Jeg er glad over at den skal hænge paa Din Væg. Hils Hulda [k364](#) mangfoldigt.

Din hengivne
Harriet Backer

10/7 95.

[November/desember 1896]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n67](#).

Storthingsplads 7 VI

Kjære Garborg. Nu har jeg læst Din Bog [k365](#) for anden Gang. Tusind Tak for den! Jeg tog fat paa «Fred» [k366](#) bagefter, for at leve længe ved Kvernhuset og paa Gaarden Haave. [k367](#) Dine Mennesker blir ganske levende, og da jeg tror paa Kristendomen, ialfald tror, at jeg tror paa, at den er en Guds Aabenbarelse om de dybeste Sandheder, forsaavidt de kan aabenbares for os, der er saa lidet [\[#\]](#) skikkede til at kunne forstaa dem, saa kan Du vide, at Bogen passer for mig. Skjøndt anden Akt indeholder saa mærkelige Ting som Samtaleemner, synes jeg den Akt er mindst dramatisk, hvis man tænker paa Opførelse. Auktionsakten er brilliant; men første Akt, fjerde og femte er for mig de ypperligste. Maren-Dokter [k368](#) Scenen storartet, og senere alt det meget tragiske og overraskende, der sker ^spaa fort og stilt derude i Kvernhus-Heide-Hytten [\[#\]](#) mesterligt lige til Slut. – Fremdeles forsoner jeg mig aldrig med, at Paulus [k369](#) tilraader Evelinde at gifte sig med Gudleik, [k370](#) Karakterernetop i det Øieblik de to føler og erkjender for hinanden, at de elsker hinanden. Det er hæsligt, synes jeg; men det kan godt være, at Du, som er saa sikker i alt det andet Du har tegnet, ogsaa i dette kan ha Ret. Ganske seet bort fra mine egne overspændte Tanker om hvad Kjærlighed er, synes jeg, at det [\[#\]](#) er saa rent stygt, at den stakkels Gudleik skulde nøie sig med en Kone, som elsker en Anden og som ved sig elsket af den Anden. Og fælt at tænke paa, at Paulus skulde gaa omkring og vide, at Gudleiks Kone elsker ham, Paulus. Naturligvis tror jeg, det er mig, som har Ret, skjøndt jeg taler ærbødigt om Din høiere Viden som stor Forfatter og som den, der er gift; mens jeg er ugift. Frelsesarmister, og Brødremenighedsfolk, [k371](#) ja selv Haugianere [k372](#) har altid [\[2\]](#) vist, at de tænke som Din Paulus i dette. Men Din Paulus er en anden Slags Kristen, end nogen af dem. For hans friske Opfattelse af Gudsordet synes jeg, det maatte være saa klart, at saaledes som Gud har laget det for Menneskene med Ægteskabet, saa maatte han mene, at det kunde ikke være helligt og rent, uden at den Kjærlighed, den tillod, at

man indgik det, maatte være Passion. Ja, ja, jo mindre sagt om den Ting des bedre! Men vidste [#] ikke Kristus vel, hvorledes Brudgommens Kjærlighed var til Bruden, og bruger han ikke denne Kjærlighed altid som Billede paa det største og helligste han taler om? Og hvad mente Du, naar Du sagde til mig, at « Erotik var et Begreb, som var kommet senere ind end Kristendomen? »] Er det ikke Erotik eller Passion, som jeg kalder det, naar hun i det gamle Testamente gaar til sin sørgende Mand, (jeg husker ikke hvem forresten,) [#] og siger: « Er ikke jeg Dig mere end 10 Sønner? » ^{k373} Dette kan jeg ikke begribe i Din Bog, ellers er den deilig. De Sygdomme Helga skal have, Anfald før af Melancholie og nu Influenza er for mig ogsaa unødvendige. For hun er rent glimrende og behøver ingen Undskyldninger for hvad hun gjør og lider. ^{k374} Alle de Mennesker jeg træffer snakker om Din Bog. Ivar ^{k375} var svært begejstret, og Herman Lunde ^{k376} bad mig at hilse Dig og takke Dig. –

[#] Gjennem Gusta ^{k377} hørte jeg, at I har det godt. Hils Hulda ^{k378} mange Gange. Hun har ikke svaret mig paa mit sidste Brev; men jeg skriver snart om igjen til hende. Gid I snart kom til Byen! Jeg har svært travelt med Malerskolen; ^{k379} men længter efter selv at male. Skredsvig ^{k380} syntes svært godt om mit Landskab, ^{k381} ogsaa om Skizzen af Eder paa Kolbotn; ^{k382} men færdig er de ikke. Ingen andre Malere end han og Kitty ^{k383} har set Billederne. Farvel, og mange Hilsener til Eder alle.

Eders hengivne Harriet.

[1897]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n68](#)

Kjære Garborg. Efter at have talt med Munthe [k384](#) igaar, skjønner jeg, at det eneste Rette er, at Du, som har det bedste Hoved i Landet til Opfattelsen af særlig dette Munthes Forhold til det Nationale, reiser ud til Munthe selv, interviewer ham og fremfor alt ser hvad han har i Skizzemapper og paa Væggene. Han ønsker meget selv, at Du skal gjøre dette og bad mig sige, at Du bare skulde sende et Postkort og beramme en Formiddag, saa vilde Du træffe ham. Han har saamange Gange fortalt mig om sit Barndomshjem^{liv}, sin Opvækst i et fint kultiveret [#] Landsens Hjem, hans Far var Distriktslæge, [k385](#) om sine Guttevenner af Bondestand og om det Udbytte han har haft af sit fortrolige Venskab med Flere af dem. Saaledes har han sine rare Viser fra gamle Mostere paa Korslund og fra hans begavede, musikalske Broder paa Vik. Gaar Du gennem hans Skizzebøger, da vil Du se, at han har anvendt hele Somre af sit Liv til at reise udelukkende som Tegner fra Bygd til Bygd og til Alle Smaabyerne Kysten rundt. Du vil blive aldeles henrykt over disse stemningsfulde og karakteristiske Blyantstegninger. I mange Aar var han [#] bare Landskabsmaler; men hans Trang har fra første Stund været at fortælle sine egne Eventyrtekster og at illustrere Folkesangene og Sagaerne som Figurmaler. Han fandt selv under Figurstudiet, at det ikke gik for ham med Naturalisme, og dog troede han paa den Tid, at det var Veien, han maatte gaa. Saa debuterede han og fik Navn som Landskapsmaler, og det var deilige, hjemlige Landskaber. Et af dem er en Have ved en stor Gaard, hvor Husjomfru og Piger høster Frugten staaende paa Stige, opfangende den under Træet i Forklædet. Et Blaaveis-plukkende unge Piger i bladløst Vaarlandskab, [k386](#) Bækkeløb. Svært ofte tidlig Vaar, Snemeltningstid. Spørg ham [#] efter et Billede jeg bare halvveis husker, en meget gennemført træklædt Aas med Gjeiter i Flok styrtende nedover. [n69](#)et af de sidste som kommer paa Vaarudstillingen [k387](#) er den gamle Trondhjemsveien. Iforffor laa han paa Kongsvold malede troldagtige Motiver fra Drivdalen. [k388](#) Alligevel syntes han ikke, at han fandt Udtryk for sig. Indtil med engang, jeg tror, det var under en Sygdom, en farlig Pleurit, alle de gamle Motiver kom strømmende ind paa ham, og han fandt Form for dem i sine vidunderlige dekorative Billeder. Du har naturligvis seet dem; men skal Du skrive

om ~~ham~~^{dem}, saa gaa op i Nationalgalleriets Haandtegningssamling. Der hænger hans store Akvareller, og jeg synes, det er det mærkeligste og eiendommeligste Udtryk, som norsk Kunst har faaet indtil denne Dag. Du vil forstaa det meget bedre [#] end jeg, fordi Du er den Du er. Hvad han mener med de nationale Farver, *maa* Du tale med ham selv om, og faa læse hvad han har skrevet i sine Avisartikler, jeg tror i Sammenhæng med Auberts Doktordisputats.^{k389} Jeg ved godt i mit Inderste hvad han mener; men kan slet ikke finde Udtryk for det. Faar vi ikke ved at leve i vort Lands Natur, det Indtryk, at vor Farvetrang ikke er den discrete som for Eksempel i Frankrigs Gobelinvævninger. Hvorfor jeg nævner Væven er, fordi den altid bunder nede i selve Folket i det haandarbeidende fattige Folk? – Vi herhjemme elsker store, kraftige, freidige troskyldige Farver. Vi er ikke bange for stærke Modsætninger. Aasen staar svart med gul [#] flammende Luft. Jeg synes, det er saa vakkert, at Bonden kalder alt Maleri «Roser». Men jeg gjør vist et Tankespring. For jeg mener at udtrykke, at Munthes Theorier om nationale Farver staar i Pagt med gammelt Rosemaleri. Hans ^{dekorative Akvareller} er Inspiration videre, den dybe Kunstner, som maler sine Roser. Vort Røde har været rødt mener han, som Blod, Ild, Guld, ikke Karmoisinrødt med Luft i sig af det Blaa. Det ligger for os, at det Røde har været Rødt, rent ud det Rødes Idé, og Blaafarvet har været Blaafarvet i al Trohjertethed. Men Du ved, det kan godt være, at Du synes, jeg vrøvler. Lad Munthe udvikle det for dig med sine aandrige Ord, og citer ham saa i Din Artikel; saa meget som muligt, [#] for han har skrevet brillant derom, baade efter at Lammers^{k390} førstegang sang Draumkvæde,^{k391} efter Auberts Disputation og nu sidst i Samtiden.^{k392} Han kan ialfald sige Dig, hvor Du kan faa alt dette, om han end ikke eier Manuskripterne længer. – Da han staar i alle Konversationslexikoner er alle slags Dataer om ham let at finde. Glem ikke Snorretegningerne.^{k393} De er, tror jeg, mener han, det bedste og mest nationale han har gjort. Mig begeistrer de bedste af dem fuldstændig. Der er stor Fremgang fra han begyndte. Baade hos ham og hos Werenskiold^{k394} ser man, at de nu har kjæmpet sig frem til hvad der er Bogillustrationens ægte Stil. Men la mig bare ikke forsøge at skrive om dette. Lad ham selv vise Dig sine bedste, og jeg tror ikke, Du vil være i Tvil om, at Sagaens Aand og Stil er i dem.

[#] Og nu skjønner Du, at Du ikke kan greie Dig med min Snak, naar du skal skrive Artikel om Munthe. Da jeg tror om Dig, at Du er det samvittighedsfuldeste paa Jorden, og da jeg synes, Du ogsaa skylder vor Kunst at se lidt dybt ind i den, før Du skriver om den, saa ber jeg Dig tilslut, at Du vil reise ud til ham. Du vil have ligesaa megen Glæde af ham, som jeg har, og jeg synes, du tærer saa forfærdelig paa dig selv, hvorfor ikke faa lidt Næring fra Andre? For Kunst er bare en eneste Ting: Mad

og Drikke. Der er noget i os som bare faar Næring her paa Jorden af den. Det gjør ikke noget, om Du synes, jeg er dum. Kjærlig Hilsen til Hulda.^{k395}

Din hengivne
Harriet Backer

ⁿ⁷⁰Glem for Guds Skyld ikke ~~H~~ hans Eventyrstue paa Holmenkollen.^{k396}

30. desember 1899. Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg

Brevs. 177 [n71](#)

Kjære Hulda [k397](#) og Garborg!

Tak for alt Godt og for Venskab i det gamle Aarhundrede!

Godt Nytaar!

Eders Harriet Backer

Stange Præstegaard [k398](#)

Lille Nytaarsaften 1899

[Begynnelsen av 1900]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n72](#)

Kjæreste Garborg!

Jeg har ventet altfor længe med at skrive og takke for Din Bog, [k399](#) som jeg synes, er en af de vakreste Bøger, som jeg nogentid har læst.

Det er en Bog, som vel er sprunget ud af en høi Kultur, tænker jeg. Og Maalet egner sig nok som Udtryk for fin og dyb Tænkning, hvilket før er bevist i «Fred» [k400](#) og alt det bedste Du har skrevet; men forresten kan jeg nu godt forstaa, at [\[#\]](#) intet af dette ligger for Bjørnson. [k401](#) Jeg er Bjørnson dybt taknemlig i denne Tid, fordi han har sat Liv i Dig. Det er ikke netop syge, skumle, livstrætte Artikler Du skriver om Dagen. [k402](#)

Hils Hulda [k403](#) mangfoldig! Vi skal vist mødes hos Fru Quam [k404](#) Mandag, jeg har da Entréenøjel med til hende.

Din hengivne Beundrer og gamle Ven
Harriet.

[1900–1913?]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n7.3](#)

Kjære Garborg. Din Hilsen[?] til mig i Kittys [k405](#) Brev forbausede mig meget. Naar har jeg været vond, over hvad, og til hvem har jeg sagt, at jeg var vond? Jeg har aldrig haft noget at være vond for, det jeg kan huske. Kitty skjønner heller ikke, hvad du mener. Der behøves sandelig ingen større Forsoning; men jeg har bare Lyst til at vide [\[#\]](#) hvad Du sigter til. Nu maa Du ikke straks tro, at jeg gjør en Historie. Af mit Brev som Du vel nu har faat, maa Du ha set, at jeg tror, vi er gode Venner. Jeg er bare lidt nysgjerrig for at faa vide hvad du mener. Kanske det bare er din Spøg.

Din hengivne
Harriet Backer.

[Januar. Etter 1904]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140[n74](#).

Gratulerer af Hjertet![k406](#)

Harriet Backer

Malerinde[n75](#)

[Januar. Etter 1904]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n76](#)

Gratulerer med Dagen, [k407](#) kjære Garborg! Helbred og alt Godt ønsker jeg Dig af
Hjertet!

[#] Harriet Backer

Malerinde

Hansteensgt. 2^{IV} [k408](#) Kristiania [n77](#)

26. januar 1906. Arne Garborg til Harriet Backer og Kitty L. Kielland

Brevs. 129ⁿ⁷⁸

Valstad^{k409} 26.1.06.

Kjære Medmennesker!

Velsigna snilt af Dere at huske paa en gamal Stabeis. Tak og Ære! Og ligesaa takker og ærer jeg i mit Hjerte de prægtige Mennesker som i Dagens Anledning gjorde Dere Følge;^{k410} men længer kommer ikke er Askebauer^{k411} uden Adressebog. Kanskje Du, Kitty, kan hjælpe mig?

– Ja; jeg har havt Geburtsdag^{k412} igjen. Blir stadig ældre, men neppe visere. Que faire?^{k413} Jeg faar trøste mig med de tiltagende ydre Visdomstegn, graanende Haar og voksende Maane. Skjønt nogen [#] Værdighed blir der ikke af dette, saa længe jeg ikke kan præstere lidt Corpulence.

– Vi er godt og vel ankomne til Labraaten.^{k414} Og ligger her og stræver med at faa Hulen optint og Tilværelsen i Orden igjen. Jeg fungerer som Tjenestepige.^{k415} Men Duer ikke til det engang. Heldigvis er Veiret mildt og vakkert og godt; og efterhaanden ordner alt sig.

Votre^{k416} ArneGarborgⁿ⁷⁹.

Hulda^{k417} hilser mangfoldigt!

8. oktober 1906. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n80](#)

Hansteensgade 2 IV [k418](#)

8/10 1906.

Kjære Garborg. Tak for Bogen! [k419](#). Den optog mig helt, mens jeg var i Numedal, [k420](#) og jeg var fuld af alt, hvad jeg vilde skrive til Dig. Saa reiste jeg [k421](#) og kom ind i Hvirvelen her, hvor der aldrig er en rolig Stund til at tænke sig om, og saa har jeg aldrig følt mig oplagt til at skrive. Dermed er Du tjent, for saa slipper Du min Trosbekjendelse. Af Din Bog lyser Kjærlighed til [\[#\]](#) Kristusskikkelsen og hans Lære, derfor gør Bogen mig godt, skjøndt jeg beholder min Tro. Enhver faar være Kristen paa sin Vis.

Du skjønner, jeg er bristefærdig for at skrive meget, gaar og udtømmer mig i Brev til Dig i Tankerne; men jeg hverken tør eller kan. Tak, fordi Du for gammelt Venskabs Skyld sendte mig Bogen! Hils Hulda [k422](#) mangfoldigt og sig, at jeg længter efter at se og tale med hende.

Din hengivne
Harriet Backer

26. januar 1907. Arne Garborg til Harriet Backer og Kitty L. Kielland

Brevs. 929: Aⁿ⁸¹

Labraaten^{k423} 26.1.07.

Kitty^{k424} og Harriet,
Kjære Medmennesker!

Tak for de velsignede vakre Blomster.^{k425} Der er noget mirakuløst i dette: Sommerliv og -farver midt paa kvidaste Vinteren. Den som kunde blomstre liksaa energisk, naar man selv blir kvit!

Det blev lidt Gilde alligevel igaar, til Trods for at Hulda,^{k426} «grundet» Pigens [#] daarlige Fod^{k427} og mine daarlige Sans for Fødselsdage, min egen iberegnet, havde bestemt, at Dagen skulde forløbe i Stilhed. En Broderdatter optraadte pludselig, hvorefter Størsteparten – eller dog en større Del – af Askers kunstneriske, literære og kunstneriske {sic.} Verden, ligeledes aabenbarede sig. Fæstmiddagen forblev dog i Overensstemmelse med det oprindelige Program.

Verden er ellers ikke i alle Maader som den burde være her i Asker heller. Særlig har Kunsten, tildels ogsaa [#] Litterationen, mindre Grund til at være tilfreds. Vi øver os imidlertid i at haabe det bedste.

Tak for sidst! – det var en hyggelig Dag.^{k428} Med Hensyn til Ideen om Fredriksværn^{k429} saa hører jeg forresten her ude, at Sagen kan have «Sider», Thomasine skal desværre være daarligere igjen.^{k430} Man faar vel altsaa indtage en afventende Holdning.

Tout^{k431} Labraatan hilser!

Votre^{k432} ArneGarborgⁿ⁸²

Frk. Kitty L. Kielland

Hansteens G., Hjørnet Drammensv.

Xania. [k433](#)

[24. desember 1908]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n83](#)

Glædelig Jul!

Godt Nytaar til Eder alle tre! [k434](#) Tak for det Gamle!

Eders

Harriet Backer

Forfatteren

Hr Arne Garborg

Labraaten [k435](#)

Hvalstad.

3. januar 1909. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n84](#)

Hansteensgade 2 IV [k436](#)

3/1 1909.

Kjære Garborg.

Hjertelig Tak for Din gode Bog, [k437](#) som jeg vil læse om igjen, og da sammen med «Læraren» [k438](#) og «Den burtkomne Faderen» [k439](#). Dette har jeg endnu ikke faat igang midt i Juletravlheden. Nu vil jeg bare sige lidt om, hvad førstegangs Læsning gir mig for Tanker. Paal Hove [k440](#) er en from Kristen, og hans glade Barnetro opbygger mig. Det gjør mig saa lidet, enten han, om de Hemmeligheder, som Menneskeanden aldeles ikke [\[#\]](#) fatter, Miraklerne ved Kristi Fødsel og Opstandelse for Eksempel, tænker ret eller vrangt. Kjærlighedslæren kan vi alle fatte. Vor Samvittighed siger os, at vi vilde være Kristne, om vi havde den. Hvad Fordring til Gjerningshellighed angaar, saa siger vel Bibelens Lære klart nok, at det maa komme frem i en helliggjort Vandel, at vi er Kristne og at vi har den Helligaand. Saa lærte mig alfald min gamle Heerenhutterlærerinde [k441](#) i Holmestrand. [k442](#) Jeg tror, Din Bog vil gjøre meget godt. Mange religiøst anlagte Mennesker, som [\[#\]](#) Tiden har tvunget ind i «Materialismen», har længe følt, at de ikke kan holde Livet ud med den tørre skjære Vantro. De vil finde Bibelen igjen, naar de læser Din Bog, og saa faar Guds Aand hjælpe dem til at bruge hvad de kan af dens Visdomsskatte. Jeg blev kanske ikke enig med Paal Hove, om hvad jeg vil forsøge at bruge og hvad forkaste; men jeg har aldrig følt mig saa aandelig vis, at jeg vilde lede Andre. Naturligvis vilde jeg meget gjerne engang i mit Liv tale med Dig om disse Ting. Ikke polemisk; men sige hvad jeg har tænkt, [\[#\]](#) som til en Ven, der gad høre. Men saa ved jeg, at Du ikke *gider* høre, og det saarer mig ikke, jeg maa bare le ved Tanken, for Du er ikke saa taalmodig som Paal Hove. Alligevel regner jeg Dig for en god gammel Ven, som jeg glæder mig ved. Ja, tak for denne Bog i det gamle Aar! Og gid Du maa ^{faa} et lykkeligt godt Aar med Dine. Og skrive en ny og ypperlig Bog i 1909. Hils Hulda [k443](#) og Tuften [k444](#) hjertelig fra mig.

Din hengivne
Harriet Backer

9. januar 1909. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: [An85](#)

Hvalstad [k445](#) 9.1.09

Kjære Harriet!

Dit Brev gjorde mig rigtig glad. Og Tak for hvad Du siger om «Boken» [k446](#)

Det er et specielt Publikum jeg denne Gang særlig har tænkt paa (jeg hørte en Gang selv med der); de noksaa mange, som lider under religiøse Forestillinger, hvilke de ikke helt kan hverken tilegne sig eller frigjøre sig fra. For dem maatte, mente jeg, den evangeliste Jesus kunne blive en Frelser, naar de fik Rede paa hans virkelige Evangelium. Og da jeg ikke direkte kunde optræde som hans Apostel – selve «Faderen» [\[#\]](#) er jo for mig et stort Spørgsmaal –, saa sendte jeg Paal Høve [k447](#) i mit Sted. Men Kjærlighedslæren er jeg med paa, og tror – som Du – at den er det væsentlige i Kristendommen; det er som det heder i et af Brevene: ved at elske hverandre opfylder vi Kristi Lov.

Du skjønner da, at det ikke er nogen Dogmatik; jeg har villet præke; alle religiøse Opfatninger som anerkjender Broderskabsloven er kristelige. Endog Anskuelser, som ikke har Grund i Jesu forkyndelse, – fører da bare ikke bort fra det «store Bud», saa har de sin Ret, saa længe der existerer en Sjæl som i dem finder Støtte.

Sikkert er det ogsaa at vi alle trænger Religion, i den ene eller [\[#\]](#) den anden Form. Og jeg tænker de allerfleste har godt af at finde Bibelen igjen; kan min Bog føre did, er den ikke skreven forgjæves.

Du ved, siger Du, at jeg «ikke *gider* høre», er ikke det stærkt sagt? – Men høre og ikke kunne svare er en mindre munter Situation; og den kommer man let op-i, naar man ikke er mere forfaren end jeg er. Og at Du er en langt mere religiøs Natur end jeg, – som har en hel Hoben Spørgsmaal[,] men lidet af Svar – det er sikkert

nok. Der er bl.a. Ytringer i Dit Brev som siger mig, at Du er hjemme paa Omraader, som for mig er, og vistnok forbliver fremmede.

Naa! «Nøies med hvad man har faat ...» [k448](#) Tak for de venlige Hilsener til mig og mit Hus – specielt fra Hulda, [k449](#) som netop har været i Valders og været Dansemester og Theaterdirektør [k450](#) – og godt Nytaar!

Din ArneGarborg [n86](#)

[n87](#)hilsen og Godt Nytaar til Kitty! [k451](#)

Harriet Backer

Hansteens G. 2^{IV} [k452](#)

Xania [k453](#)

22. april 1909. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n88](#)

Hansteensgade 2 IV [k454](#).

22/4 1909.

Kjære Garborg.

Vil Du ikke skrive en god Artikel i 17de Mai [k455](#) og anbefale paa det varmeste Bevilgningen til Malerakademiet, [k456](#) som nu kommer fore i Budgetkomitéen? [k457](#) Netop i 17de Mai, for det er den begavede Landsungdom, som trænger denne billige Kunstscole. Den ene unge Gut efter den anden kommer ind fra Bygderne og kan ingen kunstnerisk Veiledning faa. De fleste af dem har Talent og da først og fremst en forbausende Lethed. De er liksom fødte Virtuoser, og da de intet Begreb har om, at der kræves mangeaarigt [#] Studium, smører de iveri og faar aldrig fuld kunstnerisk Udvikling. De tror, det gjælder at faa Protektion til Statens Stipendier, [k458](#) saa de kan komme udenlands; men det er ikke sundt for dem at faa den første Undervisning i fremmed Land. De forvirres og blir skakkjorte. Alt dette ved og forstaar Du, og nu maa Du tage Dig varmt af deres Sag, for en Artikel fra Dig [k459](#) har stor Betydning. Af Erfaring ved jeg, at en Malerscole, som den paatænkte, ikke kan holdes med privat Initiativ, for saamange af de mest begavede maa være Frielever. Naturligvis maa der betales [#] en liden Skolepenge af dem, som kan; men Fripladse for de fattige Talenter. Dette har Hast derfor skriver jeg bare hvad der i Farten falder mig ind, og saa haaber jeg paa Dig som den bedste af alle Talsmænd. Jeg kunde skrive meget om dette; men Du skjønner det jo altsammen bedre end jeg. Mange Hilsener til Hulda. [k460](#)

Din hengivne
Harriet Backer

[22. desember 1911]. Harriet Backer til Arne, Hulda og Tuften Garborg

Brevs. 140 [n89](#).

Glædelig Jul kjære Garborg[,] Hulda [k461](#) og Tuften! [k462](#) Godt Nytaar! Og gid vi
maatte ses engang imellem. Kjære, kan jeg snarest muligt faa vide Ivars [k463](#)
Adresse?

Eders
Harriet Backer

Forfatteren
Hr Arne Garborg
Labraaten [k464](#)
Hvalstad

[Januar 1914]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n90](#)

Kjære Garborg. Gratulerer med Geburtssdagen, [k465](#) ønsker Dig alt Godt! Har glædet mig over «Lærarens» store Succes. [k466](#) Nu sender jeg Dig en Blomst, som Du ikke maa la fryse ihjel paa Hvalstad Station. Kjærlig Hilsen til Hulda, [k467](#) som jeg savnede meget den 21de. [k468](#)

Din hengivne
Harriet Backer

Forfatteren
Hr Arne Garborg.
Labraaten [k469](#).
Hvalstad.

[n91](#)

[22. desember 1914]. Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg

Brevs. 177^{[n92](#)}

Glædelig Jul kjære Garborg, Hulda^{[k470](#)} og Tuften! ^{[k471](#)} Godt Nytaar og Tak for trofast Venskab.

Eders hengivne
Harriet Backer

Fru Hulda Garborg.
Hr. Arne Garborg.
Labraaten^{[k472](#)}
Hvalstad.

[Januar 1915]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n93](#)

Kjære Garborg. Gratulerer med Dagen! [k473](#) Mine bedste Ønsker for Aaret, som kommer! Hjertelig Tak for Din Hilsen, til min 70 aarige! [k474](#).

[#] Harriet Backer

Malerinde

Hansteensgd. 2 [k475](#) Kristiania [n94](#).

24. januar 1918. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n95](#)

Hansteensgt. 2 IV [k476](#)

24/1-18

Kjære Garborg.

Min hjerteligste Gratulation, fordi Du endnu er i Sekstiaarene! [k477](#) Desforuten ønsker jeg Dig alt hvad jeg vet af Godt!

Tak fordi Du skrev til [\[#\]](#) mig saa vakkert og saa lystigt paa min Geburtsdag! [k478](#)

Din gamle og hengivne

Ven Harriet

[28. januar 1918]. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ⁹⁶

Kjære Harriet Backer!

Jeg maa faa takke pent for Lykønskningen.^{k479} Og for den deilige skjærsommerhvide Blomsten. Aa, slige Blomster; det er Naturens Poesier, uendelig meget vakrere end de Digte som skrives.

– Endnu er jeg i Sekstierne, ja. Endnu et Par Aar. Men saa – skulde jeg nok ønske at kunne konkurrere med Dig i aandelig Ungdom Det drømmer jeg dog ikke om; [#] egentlig er jeg noksaa forbauset jeg har klaret mig over at saa langt som hid paa forholdsvis pyntelig Maade.

Med fornyet Tak

Din hengivne

ArneGarborgⁿ⁹⁷

Frk. Harriet Backer

Hansteens Gt. 2^{k480}

Xania^{k481}

24. januar 1920. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n98](#)

Hansteensgt. 2 IV [k482](#)

24/1-20.

Kjære Arne Garborg.

Idag eller imorgen er det Din Geburtsdag, [k483](#) derfor gratulerer Dig af Hjertet

Din hengivne

Harriet Backer.

[Januar 1921]. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n99](#).

Kjære Garborg. Tillykke med Hædersdagen [k484](#) og gid Du maa faa mange gode og rige Arbeidsaar fremover til Glæde for os Alle!

Din hengivne
Harriet Backer

5. februar 1921. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: A [n100](#)

Labraatan [k485](#) 5.2.21

Kjære Harriet Backer.

Storartet snildt var det af Dig at huske paa Aarsdagen min, [k486](#) og det med en Hilsen saa frisk og freidig, at den kunde sætte selv en Krusling i Humør.

Og en Krusling var jeg, og har været dels det og dels ordentlig syg nu en god Maanedes Tid. [k487](#) Men nu gaar det bra igjen og skal snart være helt bra. Heldigvis, for Daarlighed blir man snart kjed av.

Jeg misunder og beundrer [\[#\]](#) Dig i høieste Grad, fordi Du trods Aar og alskens Vidtløfligheder, kunstige Øine [k488](#) og alt muligt, ganske rolig fortsætter Dit Arbeide som om ingenting var, og maler bedre end nogensinde, altsaa bedre end bedst, efter alt hvad jeg hører. Der er da ikke andet for os andre at sige end: hold frem som Du stævner! – og intet andet at gjøre end at ønske, om end forgjæves, at vi maatte være ligesaa flinke, og ^{saa} forresten være saa flinke som vi kan.

Og saa ønsker vi begge af Hjertet: god Lykke fremdeles!

Med hilsen og Haab om snart at kunne hjemsøge Dig
Din hengivne ArneGarborg [n101](#)

Frk. Harriet Backer
Hansteens Gt. 2 [k489](#)
Xania [k490](#)

[19. desember 1921]. Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg

Brevs. 177 [n102](#)

Kjære Hulda [k491](#) og Garborg. Tak for Din Bok [k492](#) som kom igaar. Tak for den gode Paaskrift! Hvor jeg glæder mig til at læse Den og Garborgs Bøker, naar der kommer lidt Julefred over mig. Nu sender jeg ut mange Kort og er bare gla, det er mørkt i veiret, saa jeg ikke kan male. Det Kort I faar skal minde Eder om, at jeg blev altid saalænge paa Kolbotn, [k493](#) at Kornet stod paa Stør. Jeg var fortrollet. En af høistakkene [k494](#) er Eders gamle Ven Harriet.

[n103](#) Hils alle Tuftens. [k495](#)

[n104](#) Glædelig Jul! Godt Nytaar!

Forfatterinden
Fru Hulda Garborg.
Hr. Arne Garborg
Labraaten [k496](#)
Hvalstad

23. januar 1922. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n105](#)

Hansteensgt. 2 IV [k497](#) 23/1-22.

Kjære Garborg. En af disse Dage er Din Geburtsdag, [k498](#) for den kommer altid straks efter min den 21de. [k499](#) Du skulde hat Festtelegram, men jeg er syk, sitter bare oppe nogle Timer om Dagen, er altsaa i Bedring; men kan ikke udrette nogenting selv, og idag fins her heller Ingen, som kan hjelpe mig. Imidlertid kan jeg ikke faa Dig ut af mine Tanker, saa om det er Din Geburtsdag eller ei, saa gratulerer jeg Dig af mit ganske Hjerte og gratulerer det Land som har Æren af at være Dit Fødeland! Jeg blev saa glad over, at I var ute at reise i saa [\[#\]](#) godt Følge med Ivars. [k500](#) Nu haaber jeg snart at faa se Hulda, [k501](#) saa fortæller hun mig lidt derutefra. Gudske Lov, jeg drømmer da ialfald om Natten, at jeg gaar omkring i store Byers Gater og ser monumentale Bygninger, som jeg indbilder mig jeg vet hvad er. Forresten ønsker jeg Dig alt Godt i Aaret som kommer.

Din hengivne Ven
Harriet.

Forfatteren
Hr Arne Garborg
Labraaten [k502](#)
Hvalstad.

26. januar 1922. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: Aⁿ¹⁰⁶

Labraaten^{k503} 26.1.22

Kjære Harriet Backer!

Tak for at Du husket paa mig!

Og glade blev vi ved at høre, at det gaar saa vidt raskt fremover med Dig; vi var bange for at det kunde bli en mere langvarig historie denne gang, efter hvad Hulda^{k504} fra^{ved} sit sidste besøg^{k505} troede at skjønne. Og gid fremgangen blir baade rask og sikker! Det hører mig lidt dristigt, at Du allerede nu kan tillade Dig at have dage da Ingen hjælper Dig; men saa trøster jeg mig ved at se paa Din støe og sikre haandskrift; [#] Du maa være stærkere end venteligt efter en saadan historie!

Du nævner vor smule tur til Italien;^{k506} ja, den blev rigtig hyggelig. Godt selskab og straalende veir – men ikke mer end passelig varmt – og saa den herlige natur i de nord- italienske Alper, – bedre kunde vi ikke ønske det. Reisen gjennem Tyskland^{k507} havde ogsaa sin interesse i denne tid, – sin særlige interesse. Naar Europa skal komme i orden igjen efter disse sidste kultur-barbarismens aar maa guderne vide; vi faar haabe at der blir ro – for en tid ialfald. Hjertelige hilsninger! Og fortsat fremgang! Og endnu en gang: tak. Din ArneGarborgⁿ¹⁰⁷

Harriet Backer

Hansteens gt. 2^{IV}^{k508}

Xania^{k509}

24. januar 1923. Harriet Backer til Arne Garborg

Brevs. 140 [n108](#)

Hansteensgt. 2 IV [k510](#) 24/1-23

Kjære Garborg. Husker Du de koselige Middage i Paris hos Jonas og Thomasine [k511](#) 21de og 25 Januar til Din og min Ære? [k512](#) Gratulerer med Dagen og ønsker Dig alt det, som godt er i det kommende Aar! Jeg læser Rama-Kvædet [k513](#) og er henrykt forbauset. I sig selv er Digtet vidunderligt og Du oversætter [#] som den store Sanger Du er og altid har været og vil være! Tak for Telegrammet den 21de. Kjærlig Hilsen til Hulda, [k514](#) som blev savnet af mig og mange Andre, som havde haabet at træffe hende. Her var hyggeligt. Mally Lammers [k515](#) var her.

Din hengivne
Harriet Backer

26. januar 1923. Arne Garborg til Harriet Backer

Brevs. 929: A [n109](#).

Labraaten, [k516](#) Hvalstad, 26.1.23

Mange, mange Tak, kjære Harriet Backer, fordi Du husker en stadigt mere grånende Gamling paa hans «Aarmaalsdag»! [k517](#)

Og Du kan tro jeg husker nok de hyggelige Middage hos «Jonas og [\[#\]](#) Thomasine», [k518](#) de velsignede Mennesker! I det hele havde vi det rigtig hyggeligt i Paris den Gang, [k519](#) saa de Dage glemmer jeg nok ikke.

Hulda, [k520](#) som hjertelig takker for Din venlige hilsen, var den 21de [k521](#) desværre hindret ved et Foredrag, hun havde lovet at holde; sligt hender hende jo ret som det er. Nu beder hun mig hilse paa det bedste. Og begge ønsker vi Dig af Hjertet et rigtig godt og arbeidsmodigt Aar!

Din gamle ArneGarborg [n110](#)

Frk. Harriet Backer
Hansteensgt. 2^{IV} [k522](#)
Xania. [k523](#)

18. desember 1923. Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg

Brevs. 177 [n111](#)

Hansteensgt. 2 IV [k524](#). 18/12-23.

Kjære Hulda [k525](#) og Garborg.

Vi ses saa sieldent, og nu er Julen der. « Glædelig Jul!» Gid jeg vidste, at I var friske og hadde det godt.

« Godt Nytaar! [»] Trods vanskelige Tider. Tak for det gamle Aars Venskap[.] Naturligvis længter jeg efter at se Eder Ansigt til Ansigt. Med hjertelig Hilsen til Tuften [k526](#) og hans Frue [k527](#) og de Smaa [k528](#) er jeg Eders hengivne gamle Ven Harriet.

Fru Hulda Garborg
Hr. Arne Garborg
Labraaten [k529](#)
Hvalstad.

Kilder og forkortelser

Backer, Harriet 2023. «*det var malersnak jeg trængte til*». *Brev 1878–1932*. Utgitt ved Vibeke Waallann Hansen og Anne Melgård. NB kilder 15. Oslo, Nasjonalbiblioteket. Digital utgave på bokselskap.no: <https://www.bokselskap.no/boker/backerbrev>

Bakken, Hilmar 1952. *Gerhard Munthe. En biografisk studie*. Oslo, Gyldendal.

Beretninger om Norges Deltagelse i Verdensudstillingen i Paris 1889 1891. Christiania: W.C. Fabritius & Sønner.

Dale, Johs. A og Rolv Thesen 1954. *Arne Garborg. Mogning og manndom. Brev. 2 bind*. Oslo, Aschehoug.

Garborg, Arne 1890. *Kolbotnbrev og andre Skildringer*. Bergen, Mons Litleré.

Holm-Olsen, Anne Grete 2009. *Jonas Lie. Brev 1851–1908*. 3 bind. Oslo, Novus.

Kielland, Else Christie 1958. *Harriet Backer*. Oslo, Aschehoug.

Kielland, Kitty L. og Arne Garborg 2018. *Brevveksling 1885–1906*. Utgitt ved Anne Melgård. NB kilder 8:1. Oslo, Nasjonalbiblioteket. Digital utgave på bokselskap.no: <https://www.bokselskap.no/boker/brevkiellandgarborg>

Kokkin, Jan 2018. *Gerhard Munthe. En norsk designpioner*. Stuttgart, Arnoldsche Art Publishers.

Lange, Marit 1995. *Harriet Backer*. Oslo, Gyldendal.

Lie, Erik 1914. *Arne Garborg. En livsskildring. Med bilder og breve*. Kristiania, Aschehoug.

Lium, Randi Nygaard 2008. «Harriet Backer og diktermiljøet i Nord-Østerdalen». I: *Harriet Backer. En lysets magiker*, s. 74–85. Trondheim, Tapir Akademisk Forlag.

Lone, Erling 1924. *Harriet Backer med en skildring av barndoms- og ungdomstiden av hende selv og med et forord av Jens Thiis*. Oslo, Aschehoug.

Nygaard, Fr[edrik] 1942. *Erindringer fra arbeidsaar i Bergen*. «Småskrifter for Bokvenner» nr. 2. Oslo, N.W. Damms & Søn.

Ressem, Astrid (red.) 2024. *Innganger til Draumkvedet i Nasjonalbibliotekets samlinger*. NB tema 17. Oslo, Nasjonalbiblioteket. Digital utgave på bokselskap.no: <https://www.bokselskap.no/boker/draumkvedetinnganger>

Skre, Arnhild 2011. *Hulda Garborg. Nasjonal strateg*. Oslo, Samlaget.

Sørbø, Jan Inge 2015. *Arne Garborg. Frå bleike myr til alveland*. Oslo, Samlaget.

Vangen, Ingveig 2017. *Savalen – livet rundt fjellsjøen*. Tynset, I. Vangen.

Østigaard, Arne Dag 1993. *Arne og Hulda på Kolbotnen*. Østerdalen, Sollia Forlag.

Arkivmateriale i Nasjonalbiblioteket:

Brevs. 61 «Autografer, de fleste stilet til Alette Ottesen i hennes egenskap av sekretær i Norsk kvinnesaksforening»

Brevs. 129 «Brev fra Arne Garborg»

Brevs. 140 «Brev til Arne Garborg»

Brevs. 177 «Brev til og fra Hulda Garborg»

Brevs. 929:A «Brev til og fra Harriet Backer»

Ms.8° 2022 «Hulda Garborg: Dagbøker»

Ms.fol. 1689 «Arne Garborg: Dagbok»

Ms.fol. 1924 «Fridtjof Nansen: Etterlatte papirer»

Ms.fol. 1945 «Kristiania Kunstforening: Arkiv I»

Ms.fol. 4124 «Bildende Kunstneres Styre (BKS): Arkiv»

Ms.fol. 4592 «Familien Garborg: Noen etterlatte papirer»

Nettsøk/oppslagsverk:

[Det Norske Akademis Ordbok](#)

[Digitalarkivet](#)

Folketellinger

[Nasjonalbiblioteket](#)

Avisbasen

[Norges kirker \(wiki\)](#)

Norges statskalender

[Ordbog over det danske Sprog](#)

[Store norske leksikon](#)

Forkortelser:

KODE = KODE Museum for kunst, design og musikk i Bergen

NAOB = Det Norske Akademis Ordbok

NB = Nasjonalbiblioteket

NG = Nasjonalgalleriet/Nasjonalmuseet

SNL = Store norske leksikon

Noter og kommentarer

- [n1](#). Sitat fra brev fra Harriet Backer til Arne Garborg datert «Nytårsdag 1891», NB Brevs. 140.
- [n2](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 20. oktober 1888, NB Brevs. 929:A.
- [n3](#). Garborg 1890, 51.
- [n4](#). Garborg 1890, 51.
- [n5](#). Brev fra Harriet Backer til Arne Garborg 17. januar 1887, NB Brevs. 140.
- [n6](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 1. februar 1889, Brevs. 929:A.
- [n7](#). Brev fra Harriet Backer til Arne Garborg 3. januar 1909, NB Brevs. 140.
- [n8](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 9. januar 1909, NB Brevs. 929:A.
- [n9](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 1. februar 1889, NB Brevs. 929:A.
- [n10](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 16. mai 1890, NB Brevs. 929:A.
- [n11](#). Brev fra Arne Garborg til Harriet Backer 20. januar 1893, NB Brevs. 929:A.
- [n12](#). Brev fra Arne Garborg til Jonas Lie, 29. september 1893, sitert etter Lie 1914, 200.
- [n13](#). Brev fra Harriet Backer til Arne og Hulda Garborg 19. oktober 1893, Brevs. 177/140.
- [n14](#). Udatert brev fra Harriet Backer til Hulda Garborg, NB Brevs. 177.
- [n15](#). Brev fra Arne Garborg til Kitty L. Kielland 30. august 1895, NB Brevs. 129.
- [n16](#). NB Ms.fol. 1689:9 Arne Garborg: Dagbok 1921–31.3.1923.
- [n17](#). NB Ms.fol. 1689:9 Arne Garborg: Dagbok 1921–31.3.1923.
- [n18](#). Agathe Backer Grøndahl (1847–1907) var søster til Harriet Backer.
- [n19](#). I 1954 utkom to-bindverket *Arne Garborg. Mogning og manndom. Brev*, et utvalg av Garborgs brev utgitt av Dale og Thesen.
- [n20](#). Backer 2023
- [n21](#). Opplysning om brevet: 3 dobbeltblad, 11 sider beskrevet. Brevet er nevnt i brev fra Arne Garborg til Kitty L. Kielland, datert 5. februar 1887. Se NB kilder 8:1. Utgitt i NB kilder 15.
- [n22](#). Påskrift i margin på side 8 skrevet med annen hånd, trolig av Hulda Garborg: «Frå Harriet Backer.»
- [n23](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad. Med konvolutt med avrevet frimerke. Et svar på brev fra Backer datert 17. januar 1887.
- [n24](#). ArneGarborg] Navnet er skrevet uten mellomrom.

- [n25](#). Følgende tekst er skrevet opp-ned øverst på side 1.
- [n26](#). Mademoiselle ... Paris] Adresstekst på konvolutt. Påskrift på konvolutt, skrevet av Harriet Backer: «Garborg»
- [n27](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltark, 3 s. med tekst.
- [n28](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad. Med konvolutt med frimerke og poststempel fra Auma 3. mars 1888. Et svar på Backers brev datert 21. januar 1888.
- [n29](#). ArneGarborg] Navnet er skrevet uten mellomrom.
- [n30](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre marg på side 1.
- [n31](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 4 sider med tekst. I brev med samme dato til Kitty L. Kielland, trykt i NB kilder 8:1, nevner Garborg at han skal skrive til dette brevet.
- [n32](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.
- [n33](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre marg på side 3.
- [n34](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre marg på side 4.
- [n35](#). Følgende tekst er skrevet opp-ned øverst på side 4.
- [n36](#). Opplysning om brevet: 2 dobbeltblad. Skrevet med blått blekk. Et svar på Garborgs brev datert 20. oktober 1888. Trykt i NB kilder 15.
- [n37](#). Resten av tekst er skrevet i margene på side 5, 6, 7 og 8.
- [n38](#). Opplysning om brevet: 2 dobbeltblad. Skrevet med blått blekk.
- [n39](#). Teksten på denne siden er skrevet på tvers.
- [n40](#). Teksten på denne siden er skrevet på tvers.
- [n41](#). Resten av teksten er skrevet i mager.
- [n42](#). Opplysning om brevet: 3 dobbeltblad, 12 sider med tekst. Med konvolutt. Et svar på Backers brev datert 22. januar 1889.
- [n43](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.
- [n44](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 3 sider med tekst. Med konvolutt.
- [n45](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.
- [n46](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad.
- [n47](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 4 sider med tekst. Med konvolutt.
- [n48](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.
- [n49](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre og høyre marg side 4.
- [n50](#). Opplysning om brevet: Udatert fragment med papirtap i nedre hjørne. Starten mangler. 2 s. med tekst. Innholdet viser til en heftig debatt på Stortinget 5.–6. juni 1890 hvor det ble drøftet et grunnlovsforlag for kvinnelig stemmerett. Forslaget ble forkastet med 70 mot 44 stemmer. Debatten ble gjengitt i avisene.
- [n51](#). <...>] Starten mangler.

[n52](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbelblad. Brevets innhold tilsier at det er skrevet før det etterfølgende brevet, også udatert, med start: «Sandviken. Tirsdag Aften». Datering til [Sommer 1890] er gjort ut fra omtalte malerier som også står i protokollen for Høstutstillingen 1890 om titler på to anmeldte malerier fra Backer: «Søndag i Tannums Kirke» og «Altergang». Kilde: NB Ms.fol. 4124:G:7. Trykt i NB kilder 15.

[n53](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbeltblad. Brevets innhold tilsier at det er skrevet etter det foregående brevet, også udatert, med start: «Jeg er saa skrækkelig ...». Datering til [Sommer 1890] er gjort ut fra omtalte malerier som også står i protokollen for Høstutstillingen 1890 om titler på to anmeldte malerier fra Backer: «Søndag i Tannums Kirke» og «Altergang». Kilde: NB Ms.fol. 4124:G:7. Trykt i NB kilder 15.

[n54](#). Opplysning om brevet: 1 blad, 2 sider med tekst.

[n55](#). Opplysning om brevet: Udatert. 2 dobbeltblad. Brevet er datert etter opplysning om romanen *Trætte Mænd* som kom i handelen i slutten av november 1891. Brevet må være skrevet svært sent i november eller alle første dager i desember 1891. Trykt i NB kilder 15 (der datert «[desember 1891 eller tidlig januar 1892]»)

[n56](#). smagter] Trolig en skrivefeil for smægter = lengter etter.

[n57](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 4 s. med tekst. Med konvolutt. Det er et svar på Backers udaterte brev [November/desember 1891].

[n58](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n59](#). Opplysning om brevet: 2 dobbeltblad + 1 ark. Trykt i NB kilder 15.

[n60](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 4 s. med tekst. Med konvolutt. Et svar på brev fra Backer datert 14. januar 1893.

[n61](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n62](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbeltblad, 3 sider med tekst. Blått blekk. Brevet er skrevet på en torsdag og er etter innholdet datert til juni 1893.

[n63](#). Opplysning om brevet: 2 dobbeltblad. Brevet er katalogisert som to fragmenter med to ulike mottakere. Begynnelsen er i Brevs. 177, mens de 4 siste sider er i Brevs. 140, som sendt til Arne Garborg. Trykt i NB kilder 15.

[n64](#). Herfra og ut er brevet katalogisert til Arne Garborg, Brevs. 140.

[n65](#). Opplysning om brevet: Udatert. 2 dobbeltblad. Brevet er høyst trolig skrevet i 1894. Dette bekreftes i brev fra Kitty L. Kielland til Jonas Lie, datert 3/11 [1894] hvor det opplyses at søsteren Agathe er syk. Se NB kilde 8:4. Trykt i NB kilder 15.

[n66](#). Opplysning om brevet: 1 avrevet blad. 2 s. med tekst. Skrevet med grønt blekk.

[n67](#). Opplysning om brevet: Udatert. 2 dobbeltblad, 8 s. med tekst. Datert ut fra brevets innhold. Deler av brevet gjengitt i Kielland 1958, s. 179–182.

[n68](#). Opplysning om brevet: Udatert. 2 dobbeltblad. Tidligere tolket som 2 brevfragmenter, men de utgjør til sammen et helt brev. Antatt år etter Backers ord i brevet: «iforfjor laa han paa Kongsvold» som var i 1895. Dermed er dette nok skrevet i 1897.

[n69](#). Følgende tilføyelse er skrevet langs venstre marg.

[n70](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre marg.

[n71](#). Opplysning om brevet: Kort med håndmalt blomstermotiv, blå iris, trolig malt av Backer.

[n72](#). Opplysning om brevet: Udatert. 1 dobbeltblad, 2 s. med tekst. Ut fra innholdet tolket til å være skrevet tidlig i 1900.

[n73](#). Opplysning om brevet: Udatert. Kort, 2 s. med tekst. Antatt skrevet mellom 1900 og 1913. Siden Kitty L. Kielland nevnes, må det være skrevet før hennes død i 1914.

[n74](#). Opplysning om brevet: Udatert trykt visittkort med hilsen trolig til Garborgs fødselsdag 25. januar. Backer flyttet til Hansteensgate 2 høsten 1903, så skrevet etter 1904.

[n75](#). Harriet Backer Malerinde] Trykt tekst.

[n76](#). Opplysning om brevet: Udatert trykt visittkort. Backer flyttet til Hansteensgate 2 høsten 1903, så skrevet etter 1904.

[n77](#). Harriet Backer ... Kristiania] Trykt tekst.

[n78](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 2 s. med tekst. Med konvolutt, adressert til Kitty L. Kielland. Trykt i NB Kilder 8:1.

[n79](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n80](#). Opplysning om brevet: 1 blad, 2 s. med tekst.

[n81](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 3 s. med tekst. Med konvolutt, adressert til Kitty L. Kielland.

[n82](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n83](#). Opplysning om brevet: Poststemplets dato. Postkort produsert av fotograf C.A. Erichsen, Kristiania. Motiv: Lav sol over delvis islagt fjord med et båthus i venstre billedkant.

[n84](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad. 4 s.

[n85](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 3 sider med tekst. Med konvolutt. Svar på brev fra Backer datert 3. januar 1909.

[n86](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n87](#). Følgende tekst er skrevet langs venstre marg.

[n88](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 3 s. med tekst. Trykt i NB kilder 15.

[n89](#). Opplysning om brevet: Poststemplets dato. Postkort med vintermotiv: Gutt på kjelke under snøtunge trær.

[n90](#). Opplysning om brevet: Udatert. Datert ut fra innholdet. Postkort med fotografi av en vindusrute med 25 innrissede navn. Poststemplet er uten dato, men er påtrykt reklame for jubileumsutstillingen i Norge i 1914.

[n91](#). På postkortets forside er et fotografi av 25 innrissede navn fra en rute som var på direktørboligen på Gullverket, en gruve ved Eidsvoll eiet av Bernt Anker. Dette var et minne om et storfint besøk den 27. juli 1795. Navn og påskrift på ruten:

«Margrethe Moltke, Kisten Kaas Wilhelmine Løvenskiold, Louise Stockfelt Henriette Wilster Martine Collet. Anette Wakenitz Karen Collet Louise Stockfleth Dorthea Legangen Karen Anker. Fritz Moltke, Fridtjof Kaas, Bernt Anker, Peder Anker Jess Anker, Fritz Haxthausen, Fritz Bielefeldt Claus Tullin John Collet, Mogens Skoldberg, Johan Hiort, Nils Grefsen, Anders Bull, Henric Stockfleth vare her forsamlede den 27de Julii 1795»

[n92](#). Opplysning om brevet: Brevkort. Poststemplets dato.

[n93](#). Opplysning om brevet: Udatert. Datert ut fra innholdet. Trykt visittkort med påskrift.

[n94](#). Harriet Backer ... Kristiania] Trykt tekst.

[n95](#). Opplysning om brevet: Kort uten bilde, 2 s.

[n96](#). Opplysning om brevet: Poststemplets dato. Kort med konvolutt.

[n97](#). ArneGarborg] Navnet er skrevet uten mellomrom.

[n98](#). Opplysning om brevet: Avrevet del av tegneark. 1 s. med tekst. Blått blekk.

[n99](#). Opplysning om brevet: Udatert. Lite kort med avrundede hjørner. Antatt skrevet til Garborgs 70-årsdag 25. januar 1921.

[n100](#). Opplysning om brevet: 1 dobbeltblad, 3 sider med tekst. Med konvolutt.

[n101](#). ArneGarborg] Navnet er skrevet uten mellomrom.

[n102](#). Opplysning om brevet: Postkort med motiv av Theodor Kittelsen: *Kornstaur i måneskinn*, tegning fra 1900. Poststemplets dato.

[n103](#). Følgende tekst er skrevet på langs.

[n104](#). Følgende tekst er skrevet på bildesiden av postkortet.

[n105](#). Opplysning om brevet: Brevkort CARTE POSTALE.

[n106](#). Opplysning om brevet: Kort. Med konvolutt. Garborgs skrift er noe skjelven, men leselig.

[n107](#). ArneGarborg] Navnet skrevet uten mellomrom.

[n108](#). Opplysning om brevet: Kort uten bilde. 2 s.

[n109](#). Opplysning om brevet: Kort. Med konvolutt. Garborgs skrift er noe skjelven, men leselig.

[n110](#). ArneGarborg] Navnet er skrevet uten mellomrom.

[n111](#). Opplysning om brevet: Brevkort. Dette er siste hilsen til Arne Garborg fra Harriet Backer. Han døde 14. januar 1924, under en måned etter kortet ble skrevet.

- [k1](#). 19 Rue de l'Université] Våren 1881 flyttet Harriet Backer og Kitty L. Kielland til 19 Rue de l'Université. Backer bodde her til hun forlot Paris sommeren 1888.
- [k2](#). Din Bog] *Mannfolk*, roman av Arne Garborg utgitt 13. desember 1886. Kilde: Nygaard 1942, 16.
- [k3](#). Rubens] Peter Paul Rubens (1577–1640), flamsk billedkunstner.
- [k4](#). Rembrandt] Rembrandt van Rijn (1606–1669), nederlandsk billedkunstner.
- [k5](#). «en Handske»] *En hanske*, skuespill av Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), utgitt i september 1883. Det hadde norsk premiere 28. oktober 1886 ved Christiania Theater. Skuespillet ble forstått som et innlegg i datidens sedelighetsdebatt.
- [k6](#). Julie Lindner] En av karakterene i romanen *Mannfolk*.
- [k7](#). Bohêmeliteraturen] Backer henviser nok blant annet til romanen *Fra Kristiania-Bohêmen* av Hans Jæger (1852–1910), utgitt i desember 1885.
- [k8](#). Dine Bondestudenter] *Bondestudentar* roman av Arne Garborg, utgitt i 1883.
- [k9](#). Saa har Kristian Elster skildret Provinsbyen i [#] Norge] *Farlige Folk*, roman utgitt i 1881 av Kristian Elster d.e. (1841–1881), forstmann og forfatter.
- [k10](#). Jonas Lie] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.
- [k11](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.
- [k12](#). Dit Brev] Dette brevet ser ikke ut til å være bevart.
- [k13](#). Albertine] *Albertine*, roman av Christian Krohg (1852–1925) utgitt 20. desember 1886. Romanen handler om den fattige syersken Albertine som etter et seksuelt overgrep, ender som prostituert. Krohg skrev boken som et kampskrift mot den offentlige prostitusjonen.
- [k14](#). Krogh] Christian Krohg (1852–1925), billedkunstner og forfatter.
- [k15](#). Helgesen] En av karakterene i *Albertine*, en ung mann som flørter med henne og som hun forelsker seg i.
- [k16](#). Mons] Mons Lie (1864–1931), debuterte som forfatter i 1894. Sønn av Jonas og Thomasine Lie.
- [k17](#). skal staa Model] Mons Lie er trolig den ryggvendte mannen i *Musik, interiør fra Paris*, signert «Paris 1887». Innkjøpt av NG i 1929. Inventarnr. NG.M.01579.
- [k18](#). blive sat i Fængsel] Henspiller på at Hans Jæger den 29. april 1886 ble dømt til 60 dagers fengsel for romanen *Fra Kristiania-Bohêmen*.
- [k19](#). vi venter Dig her til Vaaren] Arne Garborg reiste ikke til Paris i 1887.
- [k20](#). Dit Brev] Brev fra Backer datert 17. januar 1887.
- [k21](#). Bogen] *Mannfolk*, roman av Arne Garborg utgitt 13. desember 1886. Kilde: Nygaard 1942, 16.
- [k22](#). Julie Lindner] En av karakterene i romanen *Mannfolk*.

[k23](#). Skrams Kritik i «Tilskueren»] Erik Skram (1847–1923), dansk litteraturkritiker, hadde en anmeldelse i det danske tidsskriftet *Tilskueren*, februar 1887 (årg. 4), s. 156–166. Han avslutter slik: «Garborg er den kraftigste af Mænderne i nordisk Literatur. E. Skram».

[k24](#). andre Damers Udtalelser] Garborg mottok et langt brev datert 29. desember 1886 med ros om boken fra forfatteren Amalie Skram (1846–1905), se NB Brevs. 140. Her omtaler hun mannen Eriks anmeldelse: «Han skal nok skrive om den i Tilskueren».

[k25](#). «Albertine»] *Albertine*, roman av Christian Krohg utgitt 20. desember 1886. Romanen handler om den fattige syersken Albertine som etter et seksuelt overgrep, ender som prostituert. Krohg skrev boken som et kampskrift mot den offentlige prostitusjonen.

[k26](#). Krohg] Christian Krohg (1852–1925), billedkunstner og forfatter.

[k27](#). Geijerstam] Gustaf af Geijerstam (1858–1909), svensk forfatter og litteraturkritiker. Det finnes bevarte brev fra Garborg til Geijerstam om oversettelsen, se NB Brevs. 129.

[k28](#). paa Svensk... Oversættelse] *Mannfolk* ble først oversatt til svensk i 1995 av Ingrid Windisch, med tittelen *Män*.

[k29](#). Nygaard] Fredrik Nygaard (1843–1937), bokhandlerforlegger i Bergen, utga Garborgs *Mannfolk*. For omtale av utgivelsen, se Nygaard 1942, 14–17.

[k30](#). i Revisionen] Garborg var fra 1879 ansatt som kopist i Statsrevisjonen, fra 1881 revisor samme sted.

[k31](#). Bjørnson] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), forfatter.

[k32](#). bryde ind ... Lyst til] Bjørnson hadde blant annet et innlegg i måldebatten i *Dagbladet* 13. februar 1887 under tittelen: «Til dem som forkynner eller lærer i det norske Maal».

[k33](#). Redaktionsartikel – ikke Navn] Trolig en lengre usignert artikkel i *Dagbladet* 19. mars 1887, nr. 90, s. 1–2 med tittelen «Berners Forslag til Lov om de udenfor Ægteskab fødte Børns og deres Mødres Retsstilling».

[k34](#). om jeg blir gjenvalgt til Statsrevisor] Garborg ble våren 1887 ikke gjenvalgt av Stortinget til revisor og mistet dermed sin sikreste inntekt. Han skriver om dette i *Kolbotnbrev og andre Skildringer*, utgitt i 1890, under tittelen «Tredie Breve. August 1887», s. 107ff.

[k35](#). Chr. Bruun] Christopher Bruun (1839–1920), prest og folkeskoleforkjemper.

[k36](#). Foredrag om Menighedsraad i den frisindede Studenterforening] *Fædrelandet*, en kristen Kristiania-avis, trykket lørdag 12. mars 1887 et langt referat fra dette møtets svært høylytte diskusjon.

[k37](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

- [k38](#). Lies] Jonas Lie (1833–1908) og ektefellen Thomasine (1833–1907).
- [k39](#). 19 Rue de l'Université] Våren 1881 flyttet Harriet Backer og Kitty L. Kielland til 19 Rue de l'Université. Backer bodde her til hun forlot Paris sommeren 1888.
- [k40](#). 19 Rue de l'Université] Våren 1881 flyttet Harriet Backer og Kitty L. Kielland til 19 Rue de l'Université. Backer bodde her til hun forlot Paris sommeren 1888.
- [k41](#). Gratulation sammen med de Andre i Anledning af Dit Bryllup] Arne Garborg og Hulda Bergersen giftet seg hos Byfogden i Kristiania 3. desember 1887. 13 norske var 9. desember 1887 samlet i Brasserie Rue d'Echelles i Paris hvorfra de sendte en skriftlig lykkønsking. Kilde: NB Brevs. 140, fra Jonas Lie.
- [k42](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner. Det nevnte brevet ser ikke ut å være bevart.
- [k43](#). I bor langt fra Folk høit oppe paa Landet] Garborg hadde fått flyttet en tømret østerdalsstue til Gardvika ved innsjøen Savalen i Alvdal, Østerdalen. Stua var innflyttingsklar i juli 1885 og var hans første egne hjem. Stedet fikk navnet Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn. Kilde: Østigaard 1993, 10ff.
- [k44](#). Vaagekone] kone som våker om natten over syke eller døende. Kilde: NAOB
- [k45](#). min Geburtsdag ... Aar] Backer fylte 43 år 21. januar 1888.
- [k46](#). hos Jonas Lies] Ekteparet Jonas og Thomasine Lie bosatte seg i Paris i oktober 1882 og deres hjem ble snart et samlingssted for norske kunstnere og forfattere.
- [k47](#). Geburtsdagsbrev ... 25de] Garborg fylte 37 år 25. januar 1888.
- [k48](#). Din Kone] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.
- [k49](#). Fædraheim] *Fedraheimen* var et nynorskspråklig ukeblad startet av Arne Garborg i 1877 og i begynnelsen med undertittelen: *Eit Blad aat det norske Folket*. Ivar Mortensson-Egnund var redaktør 1883–1891.
- [k50](#). Thomasine Lie] Thomasine Lie (1833–1907), gift med Jonas Lie (1833–1908).
- [k51](#). hyggelige Ting i den sidste Fædraheim fra Dig ... læst op høit i aften] De leste nok Garborgs «Kolbottenbrev. 3dje Januar 1888», trykt i *Fedraheimen* for 13. januar 1888, med forsettelse i neste nummer 20. januar. En omarbeidet versjon er trykt i *Kolbotnbrev og andre Skildringar*, utgitt i 1890, s. 126ff.
- [k52](#). hun skrev igaar] Dette brevet ser ikke ut til å være bevart.
- [k53](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.
- [k54](#). Auma Station, Østerdalen] Auma stasjon er et stoppested på Rørosbanen, siste før Tynset. Stoppestedet åpnet i 1877.

[k55](#). Fødselsdagen] Backer fylte 43 år 21. januar 1888.

[k56](#). Kongens] den svensk-norske kongen Oscar II.

[k57](#). Skorstein] eldre benevnelse for et åpent, murt ildsted (peis) anvendt både til oppvarming og til koking. Kilde: NAOB.

[k58](#). Kjærringa] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k59](#). Vaagekone] kone som våker om natten over syke eller døende. Kilde: NAOB.

[k60](#). dit sidste Brev brev fra Backer til Garborg datert 21. januar 1888.

[k61](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k62](#). Vi har faat lidt Politik igjen her hjemme nu] Dette kan henvise til en politisk strid om legmannsvalgte meningshetsråd, fremsatt av tidligere kirkeminister Jakob Sverdrup (1845–1899).

[k63](#). Sverdrups Ministerium] en norsk regjering under ledelse av Johan Sverdrup (1816–1892), som var statsminister fra 1884 til juli 1889. Han var også en av grunnlegger av partiet Venstre i 1884 og en pådriver for et parlamentarisk styresett i Norge.

[k64](#). min Hof-Musiker] ikke identifisert.

[k65](#). 19 rue de l'Universite] Våren 1881 flyttet Harriet Backer og Kitty L. Kielland til 19 Rue de l'Université. Backer bodde her til hun forlot Paris sommeren 1888.

[k66](#). Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k67](#). ser af Avisen, at Du er i Kristiania] Garborg kan ha lest et lengre referat fra et kunstnermøte som stod på trykk i *Dagbladet* 15. oktober 1888. «Frk. Harriet Backer» var blant deltakerne og uttalte seg også om en av de behandlede sakene, nemlig om valg av kunstnerrepresentanter. Sommeren hadde Backer tilbrakte i Eggedal sammen med bl.a. annet malerne Christian Skredsvig og Gerhard Munthe. Backer bodde hos Gro og Erik Jellum, omtalt i brev til Védastine Aubert 3. juli 1904. Kilde: NB Brevs. 32.

[k68](#). Udstillingen] «Statens aarlige Kunstudstilling», oftest kalt Høstutstillingen, som i 1888 åpnet lørdag 22. september.

[k69](#). Kitty er der jo ikke i Aar] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner, oppholdt seg sommeren på Jæren og reiste derfra tilbake til Paris.

[k70](#). Werenskiold] Erik Werenskiold (1855–1938), billedkunstner.

[k71](#). de andre Fleskumfyrrer] Sommeren 1886 var mange kunstnere sammen på gården Fleskum i Bærum. Foruten Werenskiold, var også Harriet Backer, Kitty L. Kielland, Gerhard Munthe, Eilif Peterssen og Christian Skredsvig der.

[k72](#). to Billeder] Backer hadde tre bilder på siste opphenging, katalog nr. 218–220. Fra *Dagbladet* 10. oktober 1888: «Udstillingen er idag blet øget med et betydelig Antal Malerier [...]. Frøken Backer udstiller bl.a. et Par Interiører». Interiørene var katalognr. 218: *Genre* og katalognr. 220: *Stue i Eggedal*. Siste maleri eies nå av Lillehammer Kunstmuseum med tittel *Lekseoverhøring*, mottatt som gave i 1958. Inventarnr. LKM.000007.

[k73](#). Asta] Asta Lie (1861–1921), datter av Jonas og Thomasine Lie. I 1891 giftet hun seg med Daniel Isaachsen.

[k74](#). Berchtesgaden] By i delstaten Bayern i Sør-Tyskland, hvor familien Lie og Ibsen gjerne oppholdt seg om sommeren.

[k75](#). Jonas] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.

[k76](#). ny Bog] Jonas Lies roman *Maisa Jons* om en sypike i Kristiania, kom i handelen først 12. desember 1888. Irgens Hansen hadde en lang anmeldelse i *Dagbladet* samme dag.

[k77](#). Xiania] Kristiania.

[k78](#). en Bog] Trolig *Uforsonlige*, skuespill i fire akter av Garborg, utkom i mai 1888.

[k79](#). en Gut] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, ble født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k80](#). bygget og strævet ... Dukkestue ... den gamle] Sommeren 1888 fikk Garborg satt opp et mindre hus til skriverstue på sin eiendom Kolbotn. Det andre huset ble da kalt «Gamlestua».

[k81](#). Nyt Tidsskr] *Nyt Tidsskrift*, et radikalt tidsskrift grunnlagt i 1882 av Johan Ernst Sars og Olaf Skavlan. Det ble utgitt fram til 1887.

[k82](#). Bog] *Fri Skilsmisse. Indlæg i Diskussionen om Kjærlighed* utkom i slutten av november 1888. Dette var en samling med Arne Garborgs artikkelinnlegg i moraldebatten.

[k83](#). Dagbladets Artikler] 1. september stod en lengre redaksjonsartikkel i *Dagbladet* med tittel «Kjærlighed og Usædelighed», som var et diskusjonsinnlegg mot Garborgs syn i moraldebatten. Garborg svarte samme sted 18. september under overskriften «Naturfornægtelsen».

[k84](#). Kjærringa] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k85](#). Lille-Elvedal] Tidligere benevnelse på Alvdal.

[k86](#). Fru Vullum] Margrethe Vullum, født Lehmann (1846–1918), journalist, litteraturkritiker og kvinnesaksforkjemper.

[k87](#). Skeibrok!] Mathias Skeibrok (1851–1896), billedhugger.

[k88](#). Wallers Hotel Sandviken] Harriet Backer bodde i pensjon på «Walles hotel», i Sandvika i Bærum, i en periode etter at hun flyttet hjem til Norge fra Paris i slutten av juni 1888. Walles hotel lå der Rådhuset i Bærum nå har en forhage.

[k89](#). Gutten] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, ble født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k90](#). Fru Garborg] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k91](#). Bogen] Trolig *Uforsonlige*, skuespill i fire akter av Garborg, utkom i mai 1888.

[k92](#). Bondestudenter] Roman av Arne Garborg, utgitt i 1883.

[k93](#). Winjes prosaiske Skrifter] Trolig leste hun Aasmund Olavsson Vinje (1818–1870): *Skrifter i Utval. Utgjevne af Det norske Samlaget*, bind 2 med undertittel *Fraa Natur og Folkeliv*, utgitt i 1884. Bindet inneholder mange tekster trykt i ukebladet *Dølen*.

[k94](#). Dølen] Det første nynorske ukebladet i Norge, utgitt av A.O. Vinje i årene 1858–1870.

[k95](#). vor Udstilling] Statens Kunstutstilling, oftest kalt Høstutstillingen, åpnet lørdag 22. september med 211 verk. Andre hending inneholdt rundt 43 verk. Utstillingen var i Nationalgalleriets lokaler i Universitetsgaten.

[k96](#). Heyerdal ... Billeder] Billedhuggeren Hans Heyerdahl (1857–1913) hadde 17 verk utstilt.

[k97](#). Pariserudstillingen] Verdensutstillingen i Paris hvor Norge var representert med egen paviljong. Den åpnet 5. mai 1889. Heyerdahl fikk her gullmedalje for sine malerier, blant dem *Den døende Arbeider*.

[k98](#). Werenskiold] Erik Werenskiold (1855–1938), billedkunstner. Han hadde fire verk på andre hending.

[k99](#). Eilif ... Billede] Eilif Peterssen (1852–1928), billedkunstner. Katalognr. 125 *Fra Sandvikselven*.

[k100](#). Munthe] Gerhard Munthe (1849–1929), billedkunstner. Han hadde tre malerier utstilt.

[k101](#). Gløersen] Jakob Gløersen (1852–1912), billedkunstner.

[k102](#). Sinding] Otto Sinding (1842–1909), billedkunstner.

[k103](#). Wentzel] Gustav Wentzel (1859–1927), billedkunstner.

[k104](#). blir vis innkjøpt til Galleriet] Et verk av Wentzel, katalognr. 181 *Føderaadfolk* ble innkjøpt av NG i 1889. Inventarnr. NG.M.00347.

[k105](#). Mine Billeder] «Bacher, Harriet» {sic.} hadde tre verk på andre hending.

[k106](#). Stuen] Katalognr. 220: *Stue i Eggedal*. Eies av Lillehammer Kunstmuseum, med tittel *Lekseoverhøring*, mottatt som gave i 1958. Inventarnr. LKM.000007.

- [k107](#). Landskabet fra Eggedal] Katalognr. 219: *Landskap*. Eies av Nationalmuseum, Stockholm, gitt som gave fra kong Oscar II i 1905. Inventarnr. NM 4648.
- [k108](#). Lampelysbillede fra Paris] Katalognr. 218: *Genre*. Det er usikkert hvilket maleri som omtales. Mulige verk er Kat.nr. 67 eller 68 i Lange 1995, men de er ikke nevnt som utstilt i 1888.
- [k109](#). Kittys Billeder] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner. Hun hadde utstilt 6 malerier, hvorav tre med motiv fra Jæren.
- [k110](#). Krogh] Christian Krohg (1852–1925), billedkunstner og forfatter.
- [k111](#). «Kunstbladet»] *Kunstbladet. Nordisk Tidsskrift*. Redaktør var Karl Madsen (1855–1938), dansk billedkunstner og kunsthistoriker. *Kunstbladet* utkom kun i 1888, med 24 nummer. Utgitt av Viggo Winkel & Co., København. Krohgs artikkel «Om det ene fornødne i Kunsten» ble trykt i nr. 14, 31. juli 1888, s. 168–171.
- [k112](#). den franske «Roll»] Alfred Philippe Roll (1846–1919), fransk billedkunstner.
- [k113](#). Monet] Claude Monet (1840–1926), fransk billedkunstner.
- [k114](#). Besnard] Paul Albert Besnard (1843–1934), fransk billedkunstner.
- [k115](#). Andreas Aubert] Andreas Aubert (1851–1913), kunsthistoriker og kunstkritiker.
- [k116](#). Gjensvarene fra Madsen og Richard Berg] «Svar til Christian Krohg», trykt i *Kunstbladet* nr. 15, s. 184–187 og «Det fornødne», trykt i *Kunstbladet* nr. 17 & 18, s. 213, signert Richard Bergh (1858–1919), svensk billedkunstner.
- [k117](#). et Billede ... ogsaa] *Hos Bestemor/Maren Flyen som spinder*, signert i 1889. Kat.nr. 77 i Lange 1995.
- [k118](#). Sverdrup] Johan Sverdrup (1816–1892), jurist og politiker for Venstre. Statsminister fra 1884 til 1889.
- [k119](#). Kitty kommer her forhaabentlig snart] Kitty L. Kielland hadde tilbrakt sommeren og høsten på Jæren.
- [k120](#). Jeg solgte min Eggedalsstue til Kunstforeningen] Christiania Kunstforening. Maleriet ble ført inn i utlodningsprotokollen 11. oktober 1888. (Kilde: NB Ms.fol. 1945:M). Maleriet *Stue i Eggedal* eies nå av Lillehammer Kunstmuseum, med tittel *Lekseoverhøring*, mottatt som gave i 1958. Inventarnr. LKM.000007.
- [k121](#). 500 Kroner] Tilsvarener omtrent 43.000 kr. i 2022-verdi.
- [k122](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.
- [k123](#). din nye Bog] Garborg arbeidet med romanen *Hjaa ho Mor* som kom i salg i mars 1890. Den dansk-norske utgaven med tittel *Hos Mama* ble utgitt parallelt.

[k124](#). Walles Hotel Sandviken] Harriet Backer bodde i pensjon på «Walles hotel», i Sandvika i Bærum, i en periode etter at hun flyttet hjem til Norge fra Paris i slutten av juni 1888. Walles hotel lå der Rådhuset i Bærum nå har en forhage.

[k125](#). din Geburtsdag idag] Arne Garborgs fødselsdag var 25. januar, ikke 22. som Backer skriver her.

[k126](#). Din Kone] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k127](#). Gutten] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k128](#). din «Fri Skilsmisse»] *Fri Skilsmisse. Indlæg i Diskussionen om Kjærlighed* som utkom i slutten av november 1888. Dette var en samling med Arne Garborgs artikkelinnlegg i moraldebatten.

[k129](#). Konstance Ring] Første artikkel i *Fri Skilsmisse* med tittelen: «Diskussion! Af en anmeldelse af Amalia Skrams 'Constance Ring' i Nyt Tidsskrift for Juli – August 1885».

[k130](#). Professor Petersen ... Mellemtiden] Omtale av andre artikkel i *Fri Skilsmisse* med tittelen: «Ægteskab i stedet for Prostitution. Anmeldelse af Professor Petersens Brochure 'Ægteskab eller fri Kjærlighed' i Nyt Tidsskrift for Juli – August 1887».

[k131](#). Side 79] Henvisning til sidetall i den første utgaven av *Fri Skilsmisse*.

[k132](#). Du taler om ...Grund] Omtale av tredje og siste artikkel med tittel «Fri Skilsmisse. Ny Jord for Juli 1888», s. 69–88.

[k133](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k134](#). min Svoger Præsten Lunde] Herman Lunde (1841–1932), gift med Harriet Backers søster Inga. Fra 1881 til 1891 var han sogneprest i Risør.

[k135](#). «Handskespørgsmaalet»] Henspiller på diskusjonen etter *En hanske*, skuespill av Bjørnstjerne Bjørnson, utgitt i september 1883. Skuespillet hadde norsk premiere 28. oktober 1886 ved Christiania Theater og ble forstått som et innlegg i datidens sedelighetsdebatt.

[k136](#). «Engifte og Mangegifte»] Tittelen på et foredrag som Bjørnstjerne Bjørnson holdt flere steder i Danmark og deretter i Kristiania 26. desember 1887, nok et heftig innlegg i sedelighetsdiskusjonen. I 1888 ble foredraget trykt, i serien *Bibliothek for de tusen hjem* med tittelen «Engifte og mangegifte. Et foredrag af Bjørnstjerne Bjørnson».

[k137](#). Bjønson] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), forfatter.

[k138](#). følgende af Turgenjev ... to sammen?] Utdrag fra romanen *Røk* av den russiske forfatteren Ivan Turgenjev (1818–1883), utgitt på russisk i 1867 (*Dym*). Dette er en kjærlighetsfortelling mellom en ung russisk mann og en ung gift kvinne. En dansk oversettelse av Vilhelm Møller med tittel *Røg* utkom i 1874. Backer kan også ha lest den på fransk, oversatt alt i 1867 og i 1880 kom den 6. utgaven, alle med tittel *Fumée*. En tysk oversettelse, *Dunst*, utkom i 1868 og den engelske oversettelsen i 1872, *Smoke*.

[k139](#). Dostojevski] Fjodor Dostojevskij (1821–1881), russisk forfatter som utviklet den realistiske roman, innebefattet den menneskets psykologi.

[k140](#). et Billede] Hun arbeidet med maleriet *Hos Bestemor/Maren Flyen som spinder*, signert i 1889. Kat.nr. 77 i Lange 1995.

[k141](#). til Pariserutstillingen] Backer ønsket å sende maleriet til Verdensutstillingen i Paris 1889 hvor Norge var representert med egen paviljong. Den var åpen 5. mai til 30. oktober. Hun var representert med 2 malerier, men ikke *Hos Bestemor/Maren Flyen som spinder*.

[k142](#). Munthes] Gerhard Munthe (1849–1929), billedkunstner og konen Sigrun Munthe, født Sandberg (1869–1957). De bodde også i nærheten av Sandvika.

[k143](#). Hotellet] Walles hotell i Sandvika.

[k144](#). Jeg vil melde mig ind i Fagforeningen] Backer meldte seg inn i «Bildende Kunstneres fagforening», opprettet i 1887. I protokollen står hun oppført som betalende medlem fra 1. halvår 1889. Kilde: NB Ms.fol. 1945:A:5.

[k145](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner. Hun ble værende i Paris fram til 25. juni 1889. Kilde: Brev fra Jonas Lie til Arne Garborg, datert 24. juni 1889, gjengitt i Holm-Olsen nr. 1258.

[k146](#). Jonas] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.

[k147](#). Thomasine] Thomasine Lie (1833–1907).

[k148](#). min Geburtsdag] Backers fødselsdag var 21. januar, og hun ble 44 år i 1889.

[k149](#). lange hyggelige Breve] Disse brevene er ikke kjent bevart.

[k150](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k151](#). Lille Elvedal] Tidligere benevnelse på Alvdal.

[k152](#). Kjærringas] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k153](#). Din Fødselsdag ... Oskar den andens ... Din] Harriet Backer og den svensk-norske kongen Oscar II hadde fødselsdag 21. januar.

[k154](#). gjør jeg (i mit Hjerte) Afbigt] *å gjøre avbikt*: ydmykt å erkjenne sin skyld og be om forlatelse. Kilde: NAOB.

[k155](#). være Barnepige] Han passet deres eneste barn, sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, som ble født 25. mai 1888.

[k156](#). den Grundsætning, at den Prosit, som kom sent osv.] Del av sitat fra *Kierlighed uden Strømper* av Johan Herman Wessel. Det forsetter slik: «er bedre enn aldeles ingen».

[k157](#). Kitty] Kitty L. Kielland (8. oktober 1843–1914), billedkunstner.

[k158](#). Lies] Thomasine og Jonas Lie.

[k159](#). Brev fra Kitty og Lies] Brevene var sendt fra Paris. Lies brev er datert 19. januar 1889 og er bevart i Garborgs brevsamling, NB Brevs. 140.

[k160](#). Det er uklart hvilket verk hun arbeidet med, om det ble fullført.

[k161](#). Jonas] Jonas Lie (1833–1908), forfatter.

[k162](#). Elisabeth] Elisabeth Lie, gift l'Orsa (1876–1958), datter av Thomasine og Jonas Lie.

[k163](#). ctm] centimes, fransk myntenhet.

[k164](#). et Blad, som hun agter at udgive ... «Speideren»] I et brev datert 3. april skriver Jonas Lie til Arne Garborg at bladet ikke utkom da Elisabeth hadde vært syk. Kilde: NB Brevs. 140.

[k165](#). Mons] Mons Lie (1864–1931), forfatter. Sønn av Thomasine og Jonas Lie.

[k166](#). Erik] Erik Møinichen Lie (1864–1931), forfatter og pressemann. Sønn av Thomasine og Jonas Lie.

[k167](#). B B] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), forfatter.

[k168](#). Bog] Gjelder boken *Engifte og mangedgifte. Et foredrag af Bjørnstjerne Bjørnson*. I 1888 ble foredraget trykt, i serien «Bibliothek for de tusen hjem».

[k169](#). ∴] ergo; det vil si

[k170](#). «Fri Skilsmisse»] *Fri Skilsmisse. Indlæg i Diskussionen om Kjærlighed* som utkom i slutten av november 1888. Dette var en samling med Arne Garborgs artikkelinnlegg i moraldebatten.

[k171](#). Alfred Ipsen (1852–1922), dansk forfatter, ga tilsvaret til Arne Garborg i det danske radikale tidsskriftet «Ny Jord», som ble utgitt ialt 3 bind, 1888–1889. Tilsvaret er trykt i bind 2, s. 129 samt en replikk s. 340.

[k172](#). Pariserudstillingen] Verdensutstillingen i Paris 1889, åpen fra 5. mai til 30. oktober. Backer var representert med to malerier *I mit Hjem* og *Interieur fra Eggedal* og vant sølvmedalje for disse. Maleriene er begge i offentlig eie, med litt andre titler: *Chez moi* 1887, innkjøpt av NG i 1890 fra Backer, inventarnr. NG.M.00356. *Lekseoverhøring* 1888 eies nå av Lillehammer Kunstmuseum, mottatt som gave i 1958. Inventarnr. LKM.000007.

[k173](#). Høstutstillingen] Statens Kunstutstilling, oftest kalt Høstutstillingen, åpnet lørdag 22. september 1888. Backer skrev om utstillingen i brev datert 2. november 1888.

[k174](#). min eneste « Kvinderoman.»] Romanen Garborg arbeidet med var *Hjaa ho Mor* som kom i salg i mars 1890. Den dansk-norske utgaven med tittel *Hos Mama* ble utgitt parallelt.

[k175](#). Do.] ditto

[k176](#). Svartholmen] Svartholmen eller Svarthugu, en plass på en stor øy i innsjøen Savalen, ikke langt unna Garborgs plass. Her bodde Anne og Ola Viken. Kilde: Østigaard 1993.

[k177](#). min Stue] Sommeren 1888 fikk Garborg satt opp et mindre hus til skriverstue på sin eiendom Kolbotn.

[k178](#). Gutten] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k179](#). Walles Hotel Sandviken] Harriet Backer bodde i pensjon på « Walles hotel », i Sandvika i Bærum, i en periode etter at hun flyttet hjem til Norge fra Paris i slutten av juni 1888. Walles hotel lå der Rådhuset i Bærum nå har en forhage.

[k180](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k181](#). Auma Station, Nordbanen] Auma stasjon er et stoppested på Rørosbanen, siste før Tynset. Stoppestedet åpnet i 1877.

[k182](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k183](#). i mit forrige Brev] Brev datert 1. februar 1889.

[k184](#). en østerdalsk Fjeldstue] Østerdalsstua ble av syv naboer flyttet vinteren 1883/84 til Garborgs plass Kolbotn, men først i juli 1885 var den beboelig. Kilde: Østigaard 1993:10ff.

[k185](#). Dachau] By i delstaten Bayern i Tyskland, omkring 15 km nordvest for München.

[k186](#). Tønset] Dialektord for Tynset, det offielle navnet fra 1. januar 1919 på et tettsted og kommune i Østerdalen.

[k187](#). Svartholmen] Svartholmen eller Svarthugu, en plass på en stor øy i innsjøen Savalen, ikke langt unna Garborgs plass. Kilde: Østigaard 1993.

[k188](#). Kall] mann. Mannen het Ola Viken.

[k189](#). Kjærringa ... frugtsommelig] Kona het Anne Viken, født Iversdotter Søgard, og paret fikk 12 barn. Hulda Garborg omtaler ikke forholdende i Svarthuga så fattigslig som Arne Garborg gjør her. Kilde: Østigaard 1993.

[k190](#). Marken] 1 mark = 250 gr.

[k191](#). adr. ... Welhaven] Backer var hos søsteren Margrethe (1851–1940) som fra 1876 var gift med arkitekt og slottsforvalter Hjalmar Welhaven (1850–1922). Slottsforvalterboligen ligger i Slottsparken ved siden av æresboligen «Grotten».

[k192](#). Ulvin Station] Stasjonen ble åpnet i 1880 og ligger sør i Mjøsa. Den heter nå Morskogen.

[k193](#). Dit Hus] Sommeren 1888 fikk Garborg satt opp et mindre hus til skriverstue på sin eiendom Kolbotn.

[k194](#). Konen Din] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k195](#). Ulvin] Hun bodde på en av Ulvin-gårdene som ligger i vestvendt skråning ned mot Mjøsa. Også maleren Lars Jorde (1865–1939) var her denne sommeren.

[k196](#). Gerh: Munthes] Gerhard Munthe (1849–1929), billedkunstner og konen Sigrun Munthe, født Sandberg (1869–1957). De hadde giftet seg i desember 1886.

[k197](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k198](#). skrev igaar] Brevet er trolig ikke bevart.

[k199](#). Annamiterne] Personer fra Annam, tidligere et keiserrike som nå er en del av dagens Vietnam.

[k200](#). Dachau] By i delstaten Bayern i Tyskland omkring 15 km nordvest for München.

[k201](#). Forbister] tordivler.

[k202](#). runde ... sammensnøret] Kvinnernes drakter besto av omfangsrike skjørt som rakk litt under kne og som var snørt med høyt fargerikt liv. De fremstod derfor ganske runde.

[k203](#). Piping] Landsby beliggende vest for byen München ved elva Würm, Tyskland. I dag er Piping en forstad til storbyen.

[k204](#). den gamle mærkelige Kirke] Det er antatt at Backer i kirken i Piping malte motivet *I klosterkirken*, fullført i München i 1878. Kat. nr. 29 i Lange 1995.

[k205](#). Schliersee] Innsjø og by beliggende i Bayern, Syd-Tyskland, på grensen til Østerrike.

[k206](#). Nymphenburgerslot ... Park] Barokkslott med omkransende parkanlegg beliggende i München, i dag statseid.

[k207](#). Udstillingen] Verdensutstillingen i Paris 1889, åpen fra 5. mai til 30. oktober. Backer hadde to malerier med titlene *I mit Hjem* og *Interieur fra Eggedal*.

[k208](#). Soot] Eyolf Soot (1859–1928), billedkunstner.

[k209](#). Bratland] Jacob Bratland (1859–1908), billedkunstner.

[k210](#). Medaillerne] Det var i alt 8 norske kunstnere som fikk sølvmedalje i «Gruppe I Skjønne Kunster», Backer var blant dem. Premieutdeling skulle skje 29. september, men listen ble først offentliggjort i Norge 3. oktober, bla. annet i *Dagbladet*. Kilde: *Beretninger om ...*

[k211](#). Reise for Eder alle tre] Garborgs reiste i starten av august til landsbyen Diessen ved Ammersee, sør for München. Våren 1890 reiste de en tur til Italia og innom Berlin før de returnerte hjem til Kolbotn, Alvdal.

[k212](#). Kolbotnen] Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k213](#). Gaarden Straalberg ... (1.50 om Dagen)] Gården Strålberg tok i mot losjerende sommergjester.

[k214](#). Erik] Erik Erikssen Straalberg (1847–1938), gårdbrukeren på Strålberg, som også hadde lærerutdannelse. Garborg kalt ham «Gardsen». Kilde: Østigaard 1993:43.

[k215](#). Lille-Elvedalen] Tidligere benevnelse på Alvdal, Nord-Østerdalen.

[k216](#). Sommergjæsterne] Garborg mener nok de som om sommeren losjerte på gården Strålberg.

[k217](#). Prof Guldberg] Cato Maxillian Gulberg (1836–1902), professor i matematikk og fysikk. Han hadde kjøpt en seterrett i 1878 og bygde seg hytte ved Finktrøvangen i sørenden av Savalen. Kilde: Vangen 2017:94.

[k218](#). Chr. Schou] Christian Schou (1854–1909), bryggerieier, som sammen med broren Olaf Schou (1861–1925) eide en fritidseiendom i sørøstre hjørnet av Savalen. Tømmerhuset var tegnet av arkitekt Balthazar Lange og ble kalt «Osvangseter». Billedkunstneren Eilif Peterssen tilbrakte flere studiesommere her.

[k219](#). Apotheker Maschmann] Antakelig Bernt Anton Maschmann (1835–1901), sønnesønn av apoteker Hans H. Maschmann som etablerte Elephantapotheket i Christiania. Sønnesønnene drev apoteket 1861–1898. Hans seterrett og hytte lå i Lomsjødalen. Kilde: Vangen 2017:94.

[k220](#). gamle Storthingsmand Mortenson] Morten Mortensen (1816–1910), politiker og gårdbruker. Han hadde gården Einabu i Folldal. Sønnen Ivar Mortensson-Egnund overtok gården i 1893.

[k221](#). om Du vilde male det store Kjøkken der] Harriet Backer malte kjøkkenet på Einabu i 1920.

[k222](#). Fjerdingsvei] Eldre måleenhet, en kvart norsk mil, ca 2,8 km.

[k223](#). Einundfjeldet] Et fjellparti 1211 m.o.h. sør-øst for Garborgs plass.

[k224](#). Savalen] Innsjø.

[k225](#). Trondfjeld] Et markant fjell 1665 m.o.h., beliggende ett stykke mot vest fra Garborgs plass.

[k226](#). Einundfossen] Foss i elva Einunna som i dag for det meste er tørrlagt grunnet kraftutnyttelse.

[k227](#). Kjærriga] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k228](#). Lille-Elvedalen] Tidligere benevnelse på Alvdal, Nord-Østerdalen.

[k229](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k230](#). Sandviken] Harriet Backer bodde i pensjon på «Walles hotel», i Sandvika i Bærum, i en periode etter at hun flyttet hjem til Norge fra Paris i slutten av juni 1888. Walles hotel lå der Rådhuset i Bærum nå har en forhage.

[k231](#). Herzberg] Nils Christian Egede Hertzberg (1827–1911), teolog, politiker og skolemann.

[k232](#). Heuchs] Johan Christian Heuch (1838–1904), teolog. Biskop i Kristiansands stift fra 1889. Han møtte som vara på Stortinget 1890–1891.

[k233](#). stemmeberettiget og valgbar] Det var særlig Hertzberg og Heuchs som var de fremste talsmenn mot kvinnelig stemmerett.

[k234](#). Fru Garborg] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k235](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k236](#). reiste ... til Jæderen] Kitty L. Kielland hadde en studiesommer på Jæren og hos familie i Stavanger fram til midt i november. Artikkelen av Kielland i *Dagbladet* 17. november 1890 er datert «Stavanger 14de November 1890».

[k237](#). Tanums Kirkeinterieur ... forrige Aarhundrede] Tanum kirke i Bærum er en enskipet murkirke fra middelalderen, fra ca. 1130. Interiøret er for det meste fra 1700-tallet, med altertavle fra 1663.

[k238](#). en Skitze] Backer må ha arbeidet med minst to skisser da to var anmeldt til Høstutstillingen som åpnet 6. oktober i 1890. I protokollen for utstillingen står titlene: «Søndag i Tannums Kirke» og «Altergang» som anmeldt, men er markert med «ikke indsendt». Kilde: NB Ms.fol. 4124:G:7.

[k239](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k240](#). Din Kone] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k241](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k242](#). Sandviken] Harriet Backer bodde i pensjon på «Walles hotel» i Sandvika i Bærum, i en periode etter at hun flyttet hjem til Norge fra Paris i slutten av juni 1888.

[k243](#). Kolbotten] Kolbotten/Kolbotnen/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k244](#). Kirken] Tanum kirke i Bærum er en enskipet murkirke fra middelalderen, fra ca. 1130.

[k245](#). Din Bog] Trolig Garborgs roman *Hjaa ho Mor*, som kom i handelen i slutten av mars 1890. Den dansk-norske utgaven med tittel *Hos Mama* ble utgitt parallelt.

[k246](#). Brandes] Georg Brandes (1842–1927), dansk kritiker og litteraturforsker.

[k247](#). Din Kone] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k248](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k249](#). Privat-Kliniken] Trolig en privatklinikk opprettet i 1888 av dr. med. Hjalmar Schiøtz (1850–1927) og dr. med. Hagbarth Strøm (1854–1912). Den eksisterte i rundt 3 år.

[k250](#). Operation] Kitty L. Kielland slet med sykdom, trolig en form for underlivsplage. Hun beskrev dette i et brev til Jonas Lie, datert 1. mai 1891. Kilde: NB Brevs. 119.

[k251](#). Lægen] Hagbarth Strøm (1854–1912), lege og pioner innen kirurgi.

[k252](#). Dit Brev] Trolig ikke bevart.

[k253](#). Eder alle tre] Garborg, konen Hulda Garborg og sønnen Tuften.

[k254](#). Dine Kolbotnbreve] *Kolbotnbrev og andre Skildringar*, utgitt 15. november 1890. Redigert utvalg av tekster av Arne Garborg som hadde stått på trykk i ukebladet *Ferdaheimen*.

[k255](#). Wesselsgade 8] Harriet Backer flyttet 20. oktober 1891 til Wesselsgate 8. Kilde: Brev fra Kitty L. Kielland til Arne Garborg, september/oktober 1891, NB Brevs. 140.

[k256](#). den Bog] *Trætte Mænd*, roman av Garborg som kom i handelen i slutten av november 1891. Kilde: Annonse i *Morgenbladet* 14. november 1891.

[k257](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k258](#). Bestilling fra Dig] Bestillingen er en påskrift på brev fra Garborg til Kielland, datert 15. august 1891: «Spørg henne, om hun vil gjøre mig en liden Skizze af en eller anden mystisk Krog i Tanum Kirke (helst Alterpartiet); ~~Billedet~~ Skizzen kan koste indtil 80 kr – forudsat at vi faar Lov at betale i to Terminer». Kilde: NB Brevs. 129. Trykt i NB kilder 8:1.

[k259](#). Tannums Kirke] Tanum kirke i Bærum er en enskipet murkirke fra middelalderen, fra ca. 1130. Interiøret er for det meste fra 1700-tallet.

[k260](#). Alteret ... Blaåt] Altertavlens kunstner er ikke kjent, men den er datert til 1663. Kilde: https://norgeskirker.no/wiki/Tanum_kirke.

[k261](#). Kræftingslægten] Slekten Krefting var eiere av Bærums jernverk fra 1664 til 1769. Verket sognet til Tanum kirke.

[k262](#). Knælende Altergjæster i Baggrunden og syngende Kirkefolk] Maleriet hun fullførte i 1892 har tittelen *Koret i Tanum kirke*. Kat.nr. 93 i Lange 1995.

[k263](#). Mit Billede paa Høstutstillingen iaar] Høstutstillingen åpnet i starten av november. Backer hadde med ett maleri fra Tanum: «Alteret i Tannums Kirke». Det var prissatt til 400 kr og ble kjøpt til utlodning av Christiania Kunstforening. Kat.nr. 88 i Lange 1995.

[k264](#). en anden Skitze] Det endte med at Garborg fikk kjøpt maleriet med tittelen *Koret i Tanum kirke*. Kat.nr. 93 i Lange 1995.

[k265](#). Din Kone] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider. Giftet seg med Arne Garborg i desember 1887.

[k266](#). Hendes Feuilleton om Hypnotisme] Hulda Garborg oversatte fra tysk fire artikler av Hans Schmidkunz, siste trykt i *Verdens Gang* 22. november 1891, se Skre 2011, s. 206, note 84.

[k267](#). Tuften] Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k268](#). Skal I ikke til Tydskland] Garborgs reiste fra Kristiania mot Roma med tog sist i januar 1892. Kilde: Skre 2011, s. 185.

[k269](#). Kolbotnvinter] Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Alvdal, Østerdalen.

[k270](#). Kolbotnen] Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.

[k271](#). Lille-Elvedal] Tidligere benevnelse på Alvdal, Nord-Østerdalen.

[k272](#). Frk. Berner] En sentral kvinneskikkelse i romanen *Trætte Mænd*.

[k273](#). Tanum Kirke] Tanum kirke i Bærum er en enskipet murkirke fra middelalderen, fra ca. 1130. Interiøret er for det meste fra 1700-tallet.

[k274](#). Skizze] *Koret i Tanum kirke*, fullført i 1892 og kjøpt av Arne Garborg. Kat.nr. 93 i Lange 1995.

[k275](#). Udstillingen] Gjelder trolig «Kunstnernes store Fest» avholdt av Bildende Kunstneres Styre i januar 1892. Her hadde en damekomité ansvar for

salgsutstilling og utlodning av kunstverk til inntekt for «Kunstnerforeningens Byggefond». Kilde: *Aftenposten* 22. januar 1892.

[k276](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k277](#). A. G. jr.] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k278](#). Udstillingen] Høstutstillingen som åpnet i starten av november, i Tivoli. Backer hadde 2 malerier: «3. 'Alteret i Tannums Kirke'. Kr. 400 4. 'Interieur'. Kr. 250.» Skissen fra Tanum ble kjøpt til utlodning av Christiania Kunstforening, Kat.nr. 88 i Lange 1995. «Interieur» er trolig *Pike ved vinduet*, Kat.nr. 87 i Lange 1995.

[k279](#). Ole Grændsen] Ole Eriksson Grændsen (1842–1922), gårdbruker og var fra 1889 valgt til stortingsmann fra Nedernes Amt.

[k280](#). Kjærringa] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k281](#). Xia] Kristiania.

[k282](#). Fru Garborg] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k283](#). Tuften] Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888. Han var Garborgs eneste barn.

[k284](#). Bogen] *Fred*, roman av Arne Garborg, som kom i handelen fra lørdag 3. desember 1892. Kilde: *Stavanger Avis*, 6. desember 1892.

[k285](#). andre store Forfattere vort Land eier] Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen, Alexander L. Kielland og Jonas Lie ble omtalt som de fire store.

[k286](#). Dine Kolbotnbreve] *Kolbotnbrev og andre Skildringar*, utgitt 15. november 1890. Redigert utvalg av tekster av Arne Garborg som hadde stått på trykk i ukebladet *Ferdaheimen*.

[k287](#). «Trætte Mænd»] *Trætte Mænd*, roman av Garborg som utkom i slutten av november 1891.

[k288](#). Enochs] Enok Høve er hovedkarakteren i romanen *Fred*.

[k289](#). Allenfals] (ty.) i hvert fall. Kilde: NAOB.

[k290](#). en liden Udstilling af norske Maleres Arbeider i Kjøbenhavn] I februar ble det arrangert en utstilling av norsk kunst i København i lokalet til «Permanent Kunstutstilling» i Bredgade. Mange av verkene skulle sendes videre til verdensutstillingen i Chicago. Kilde: *Dagbladet* 21. januar og 6. februar 1893.

[k291](#). om Du vil ha den ... ikke synes om den] Det endte med at Garborg fikk kjøpt maleriet med tittelen *Koret i Tanum kirke*. Kat.nr. 93 i Lange 1995.

[k292](#). Wenche Kiellands] Wennicke Grove Kielland (1856–1920), enke etter Jacob Kielland (1850–1888). Mor til billedkunstner Manna Kielland (1882–1979).

- [k293](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.
- [k294](#). Sindings] Trolig Otto Sinding (1842–1909), billedkunstner og hustruen Anna Christine, født Nielsen (1855–1914).
- [k295](#). Det store Billede] *Barnedåp i Tanum kirke*, fullført i 1892. Innkjøpt av NG i 1959. Inventarnr. NG.M.02465.
- [k296](#). Chicago] Det ble arrangert en verdensutstilling i Chicago i 1893 hvor Norge var representert med en egen bygning, en stavkirkekopi, som huset den norske utstillingen. Den åpnet 1. mai og varte ut oktober. St. Louis Museum of Fine Art, Missouri, kjøpte tre malerier av norske kunstnere, blant annet «Harriet Backer, fra Tanum kirke». Kilde: *Nordiske Tidende Brooklyn* 1. desember 1893.
- [k297](#). Eilif] Eilif Peterssen (1852–1928), billedkunstner.
- [k298](#). hendes Bod] *Et frit Forhold*, Hulda Garborgs debutroman, utkom i september 1892.
- [k299](#). Thommesens] Ola Thommessen (1851–1942), redaktør og fru Helga Mathea.
- [k300](#). Fru Gundersen, (Skuespillerinden)] Trolig Laura Gundersen (1832–1898). Hun var en pioner i norsk scenekunst.
- [k301](#). Wesselsgade 8.] Harriet Backer og Kitty L. Kielland bodde i Wesselsgate 8 fra oktober 1891 til oktober 1893.
- [k302](#). Kolbotnen] Kolbotnen/Kolbotten/Kolbotn er navnet på Garborgs plass ved innsjøen Savalen i Østerdalen. Fra sommeren 1885 var først en stue, etter hvert flere hus. Familien bodde der i perioder fra desember 1887 til 1896, senere mest om somrene.
- [k303](#). Lille-Elvedal] Tidligere benevnelse på Alvdal.
- [k304](#). Sciroccotræt] *Sciorro/sirocco*: vindfenomen i Middelhavet som medfører kraftig vind som kan være blandet med sand og støv fra Nord-Afrika.
- [k305](#). i Rom] Arne, Hulda og sønnen Tuften Garborg reiste til Roma i slutten av januar og tilbake til Norge i mai 1892, delvis finansiert av et statlig reisestipend. Kilde: Skre 2011, 185ff.
- [k306](#). Boka] Garborgs roman *Fred* ble skrevet i Roma og fullført på Jæren. Den kom i handelen fra lørdag 3. desember 1892. Kilde: *Stavanger Avis*, 6. desember 1892.
- [k307](#). Enok] Enok Høve er hovedkarakteren i romanen *Fred*.
- [k308](#). Erfolge] (ty.) suksess.
- [k309](#). saadan en liden Skizze ... fandt jeg vel en Krog til] Det endte med at Garborg fikk kjøpt maleriet med tittelen *Koret i Tanum kirke*. Kat.nr. 93 i Lange 1995.
- [k310](#). skal udvide mit «Arbeidsværelse»] En utvidelse av skriverstua som han fikk satt opp sommeren 1888.

[k311](#). Fru Gundersen] Trolig Laura Gundersen (1832–1898). Hun var en pioner i norsk scenekunst.

[k312](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k313](#). Tekst på konvolutt. Harriet Backer og Kitty L. Kielland bodde i Wesselsgate 8 fra oktober 1891 til oktober 1893. Xia = Kristiania.

[k314](#). Fru Ullmann] Wilhelmine Ullmann, født Dunker (1816–1915), pedagog og kvinnesakskvinne.

[k315](#). Lørdag maa jeg altsaa male] Backer arbeidet på et portrett av Wilhelmine Ullmann. Det ble utstilt på «Statens aarlige Kunstutdstilling» for 1894 som åpnet 3. mars, katalog «3 Portræt. Privat Eiendom». I liste som er i NB Brevs. 412, er det tilført til maleri av Backer utstilt i 1894 «(Fru Ullmann)».

[k316](#). Vangen] Gården Strålsjøvangen hvor ekteparet Esten og Ingrid Vangen bodde på. Kilde: Østigaard 1993:43.

[k317](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k318](#). Kitty kom i forgaars] Kielland hadde vært i Paris i april og mai, og returnerte til Kristiania i starten av juni. Thomasine Lie omtaler dette i brev datert 5. juni 1893 til datteren Asta Lie Isaachsen. Kilde: NB Brevs. 47.

[k319](#). Strøm] Hagbarth Strøm (1854–1912), lege og pioner innen kirurgi.

[k320](#). Studiesommeren] Kitty L. Kielland hadde studieopphold i Åsgårdstrand denne sommeren for å være i nærheten av sin lege i Kristiania. Hun kom dit før 23. juni 1893, jamfør brev til Fridtjof Nansen i NB Ms.fol. 1924:2:a:14.

[k321](#). Eilifs] Eilif Peterssen (1852–1928) og konen Magda, født Kielland (1855–1931).

[k322](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k323](#). det andet Gode jeg reiste fra ... takke for] Harriet Backer hadde hatt sin første studiesommer i Nord-Østerdalen og bodd i nærheten av Garborgs hjem, på gården Vangen. Hun ble til utpå høsten, etter en lang sommer i Østerdalen. Garborg skriver om dette til Jonas Lie, brev datert 29. september 1893: «Harriet (der ganske rigtig har ligget borti aasen i hele sommer og malet fjeldstuer». Kilde: Lie 1914: 200.

[k324](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k325](#). Flytningen] Backer og Kielland flyttet begge fra Wesselsgate 8 hvor de hadde bodd fra oktober 1891 til oktober 1893.

[k326](#). von Hannos Atelier] Atelier bygget av arkitekten Wilhelm von Hanno (1826–1882) beliggende i bakhagen i St. Olavs gate 7–9. Det ble drevet som utleie-atelier etter hans død, trolig av enken som levde til 1898.

[k327](#). Fru Skavlan] Trolig Dagmar Skavlan, født Kielland (1855–1931), søster av Kitty L. Kielland.

[k328](#). Vognmand Berntsen] Ikke identifisert.

[k329](#). Central eller Pultosten] Hjørnebygning mellom Lille Grensen og Arbeidergaten, med hjørnefasade mot Stortinget. I 1892 ble de øverste etasjene bygget om og innredet med flere atelier. Bygget ble kalt «Centralen» eller «Pultosten» og har hatt ulike postadresser.

[k330](#). Sangeren Fahlstrøm] Johan Fahlstrøm (1867–1938), skuespiller og teaterleder.

[k331](#). Frue] Alma Fahlstrøm, født Bosse (1863–1846), skuespiller og instruktør.

[k332](#). Concierge] (fr.) portner i en bygård.

[k333](#). Morten Müller] Morten Müller (1828–1911), billedkunstner.

[k334](#). Oscargade 20] Gateadresse i Kristiania, i Homansbyen bak Stottet. Kielland bodde i 3. etasje. Kilde: *Kristiania Adressebog* 1895.

[k335](#). min Malerskole] Harriet Backer drev en privat malerskole i Kristiania i omtrent 20 år. Den ble opprettet rundt 1891, først sammen med Christian Krohg (1852–1925), men etter hvert drev hun den alene. Det var særlig mange kvinnelige elever ved skolen.

[k336](#). nu averterer jeg idag] Annonsen stod i *Aftenposten* torsdag morgen 19. oktober 1893 med teksten «Harriet Backers Malerskole begynder i Hr. von Hannos Atelier 1ste Novbr. Indmeldelse Sehestedts Plads 2, III.» Kilde: NB, avisbasen.

[k337](#). Eilif Peterssens Gut] Jon Peterssen, født i august 1893. Sønn av Eilif Peterssen (1852–1928) og konen Magda, født Kielland (1855–1931).

[k338](#). min Adresse ... «Central» Carl Johan] Eiendommens nåværende adresse er Lille Grensen 7 (2022).

[k339](#). hos Lundes] Hun bodde hos søsteren Inga Agathe (1842–1915) og hennes mann presten Herman Lunde (1841–1932).

[k340](#). mine Søstre] Harriet Backer hadde tre søstre: Inga Agathe Lunde, Agathe Backer Grøndahl (1847–1907) og Margrethe Welhaven (1851–1940).

[k341](#). Lille-Elvedalen] Tidligere benevnelse på Alvdal, Nord-Østerdalen, hvor det var togstasjon.

[k342](#). Ivar] Ivar Mortensson-Egnund (1857–1934), målmann, forfatter, prest.

[k343](#). hans Mor] Anne Petra Mortensen, født Tangen (1822–1909/10).

[k344](#). Seancerne] Det ble avholdt såkalte «Materialisationssenancer». Dette var en form for spiritistisk seanse. Materialisasjon er et hypotetisk fenomen, at avdøde personer som lever videre som åndevesener, kan få kropp igjen. Kilde: SNL.

[k345](#). Lie-Festen] Feiring av forfatteren Jonas Lies 60-årsdag den 6. november. Han bodde i Paris, men kom til Norge for en storstilt feiringen.

[k346](#). Tuften] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, født 25. mai 1888.

[k347](#). Josefine] Ikke identifisert.

[k348](#). Esten, Ingrid] Esten og Ingrid Vangen bodde på gården Strålsjøvangen.

Kilde: Østigaard 1993:43.

[k349](#). Hougenfolket] Folket på gården Strålsjøhaugen.

[k350](#). Holmenkollens Sanatorium] Et rekvonvalesenssted som åpnet i 1889, beliggende litt vest for nåværende Holmenkollen skianlegg i Oslo. En større utvidelse skjedde i 1894, med et bygg tegnet av arkitekt Balthazar Lange.

Bygningene er i dag en del av Holmenkollen Park Hotell.

[k351](#). min Søster Agathe] Agathe Backer Grøndahl (1847–1907), komponist og pianist.

[k352](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k353](#). Dit Brev] Trolig ikke bevart.

[k354](#). ham] Ikke identifisert.

[k355](#). Eilif] Eilif Peterssen (1852–1928), billedkunstner.

[k356](#). min Malerskole] Harriet Backer drev en privat malerskole i Kristiania i omtrent 20 år. Den ble opprettet rundt 1891, først sammen med Christian Krohg (1852–1925), men etter hvert drev hun den alene. Det var særlig mange kvinnelige elever ved skolen.

[k357](#). Frøken Finnes] Augusta Finne (1868–1951), billedhugger.

[k358](#). hun bliver Sindings Elev] I starten av 1895 ble Augusta Finne elev av den norske billedhuggeren Stephan Sinding (1846–1922). Han bodde i København fra 1883 og ble fra 1897 professor ved Kunstakademiet i København.

[k359](#). hendes Far] Edvard Gabriel Finne (1835–1910), bosatt i Bergen.

[k360](#). I kommer i Slutten af Januar] Hulda Garborg og sønnen Tuften ble våren 1895 boende i Kristiania, mens Arne Garborg i februar reiste til Jæren. Kilde: Skre 2011, s. 221f.

[k361](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k362](#). Skizzen] Garborg fikk kjøpe maleriet med tittelen *Koret i Tanum kirke*. Kat.nr. 93 i Lange 1995.

[k363](#). Portrætet] Dette er nok portrettet av nevøen Johan Backer Lunde. Hun skriver 23. mai 1895 til Hulda Garborg at hun strever med «Johan» (NB Brevs. 177). Maleriet er av Backer datert 1896, se Kat.nr. 112 i Lange 1995.

[k364](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k365](#). Din Bog] *Læraren. Eit spél i fem vendingar* av Arne Garborg. Den kom i handelen fra 16. november 1896. Kilde: *Morgenbladet* 16. november 1896.

[k366](#). «Fred»] *Fred*, roman av Arne Garborg, utgitt i desember 1892.

[k367](#). ved Kvernhuset og paa Gaarden Haave] Hovedkarakterene i bøkene *Fred* og *Læraren* er bosatt på gården Høve og sentrale hendelser er knyttet til et kvernhus. Bøkene er dels basert på Garborgs familiehistorie. Se i Sørbø 2015:23ff.

[k368](#). Maren-Dokter] En av karakteren i *Læraren*, en klok kone som også er drikkfeldig.

[k369](#). Paulus] Paulus eller Paal er hovedkarakteren i *Læraren*. Han er sønn til Enok Høve som er hovedkarakteren i romanen *Fred*.

[k370](#). Gudleik] Gudleik og Evelinde er karakterer i *Læraren*.

[k371](#). Brødremenighedsfolk] Herrnhuterne eller Brødremenigheter var kristne pietistiske samfunn som etablerte seg i Norge fra 1730, særlig rundt Oslofjorden.

[k372](#). Haugianere] En norsk kristen lekmannsbevegelse som virket sterkest i begynnelsen av 1800-tallet. Grunnlagt av predikanten Hans Nielsen Hauge.

[k373](#). «Er ikke jeg Dig mere end 10 Sønner?»] Fra Det nye testamentet, 1. Samuels-bok 1.8. Dette ble sagt av ektemannen Elkane til sin barnløse hustru Hanna.

[k374](#). hvad hun gjør og lider] Helga begår selvmord med overdose av opium da hun tror at ektemannen Paulus vil forlate henne til fordel for Evelinde.

[k375](#). Ivar] Ivar Mortensson-Egnund (1857–1934), målmann, forfatter, prest.

[k376](#). Herman Lunde] Herman Lunde (1841–1932), prest som var gift med Harriet Backers søster Inga.

[k377](#). Gusta] Augusta «Gusta» Finne (1868–1951), billedhugger.

[k378](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k379](#). Malerskolen] Harriet Backer drev en privat malerskole i Kristiania i omtrent 20 år. Den ble opprettet rundt 1891, først sammen med Christian Krohg (1852–1925), men etter hvert drev hun den alene. Det var særlig mange kvinnelige elever ved skolen.

[k380](#). Skredsvig] Christian Skredsvig (1854–1924), billedkunstner.

[k381](#). mit Landskab] Antakelig er dette verket som ble fullført i 1897 med tittel *Einundfjell/Einunna*. Eies av KODE Bergen. Inventarnr. RMS.M.00023.

[k382](#). Skizzen af Eder paa Kolbotn] *Gamlestua på Kolbotn, Hulda og Arne Garborgs hjem*. Fullført i 1896. Innkjøpt av NG i 1933. Inventarnr. NG.M.01710.

[k383](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k384](#). Munthe] Gerhard Munthe (1849–1929), billedkunstner.

[k385](#). hans Far var Distriktslæge] Christopher Pavels Munthe (1816–1884), distriktslege, bosatt i Elverum på eiendommer «Alfheim». Her vokste Gerhard Munthe opp blant 13 søsken.

[k386](#). Et Blaaveis-plukkende unge Piger i bladløst Vaarlandskab] Maleriet *Blåveis*, 1891. Eies av Lillehammer Kunstmuseum.

[k387](#). Vaarudstillingen] «Statens aarlige Kunstudstilling» ble enkelte år avholdt om våren i stedet for om høsten, som i 1897 da den ble avholdt i mars.

[k388](#). Iforfjor laa han paa Kongsvold malede troldagtige Motiver fra Drivdalen] Sommeren 1895 hadde Munthe et studieopphold på Kongsvoll, Dovre. 7 malerier fra dette oppholdet er med i bildelisten for 1895 hos Bakken 1952: 266.

[k389](#). Auberts Doktordisputats] Andreas Aubert (1851–1913), kunsthistoriker. Hans doktoravhandling har tittel: *Den nordiske naturfølelse og Professor Dahl. Hans Kunst og dens Stilling i Aarhundredets Utvikling*. Trykt H. Aschehoug & Co's Forlag 1894. Etterord av Aubert datert «November 1894». Han forsvarte sin avhandling i mars 1896, med siste og tredje forelesning 24. mars. Kilde: *Dagbladet* 22. mars 1896.

[k390](#). Lammers] Thorvald Lammers (1841–1922), sanger.

[k391](#). Lammers førstegang sang Draumkvæde] Lammers fremførte middelalderballaden *Draumkvæde* for første gang på en scene i Logens store Sal 7. mars 1896. Året etter ble konserten gjentatt i Johanneskirken. Kilde: Ressem 2024.

[k392](#). Lad Munthe utvikle det ... nu sidst i Samtiden] Under tittelen «Brudstykker» ble 3 mindre artikler av Munthe, dels kommentarer til Andreas Aubert, trykt i tidsskriftet *Samtiden*. De er datert april og november 1895, siste februar 1896 (*Samtiden* 1896, s. 333–340).

[k393](#). Snorretegningerne] En utgave av *Snorres kongesagaer* ble illustrert av flere norske kunstnere, blant annet Gerhard Munthe. 1. hefte av *Snorre* utkom i 1896. Dette ble anmeldt av Gerhard Gran i tidsskriftet *Samtiden* 1896, s. 417–423.

[k394](#). Werenskiold] Erik Werenskiold (1855–1938), billedkunstner.

[k395](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k396](#). hans Eventyrstue paa Holmenkollen] Munthe fikk i oppdrag å lage et interiør til Holmenkollen Turisthotel, etter en brann i 1895. Interiøret besto av veggmalier, spisestuemøbler og utskårne portaler med mer. Det hele brant ned til grunnen i 1914. Kun fotografier av interiøret er bevart.

[k397](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k398](#). Stange Præstegaard] Stange prestegård, Hedmark. Harriet Backer bodde hos sognepresten Jacob Kielland (1841–1915) og hans familie. Presten var bror til Kitty L. Kielland.

[k399](#). Din Bog] Antakelig er dette en omtale av Garborgs roman *Den burtkomne Faderen* som kom i handelen fra lørdag 11. november 1899. Kilde: *Den 17de Mai*

13. november 1899. Boka ble anmeldt av ukjent skribent i *Morgenbladet* 15. november, s. 1.

[k400](#). «Fred»] *Fred*, roman av Arne Garborg, som kom i handelen fra lørdag 3. desember 1892. Kilde: *Stavanger Avis*, 6. desember 1892.

[k401](#). Bjørnson] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910), forfatter.

[k402](#). Artikler Du skriver om Dagen] I oktober 1899 skrev Garborg flere krasse artikler mot Bjørnson og hans syn i målstriden. Dette er omtalt grundig i Sørbo 2015, s. 252ff.

[k403](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k404](#). Fru Quam] Fredrikke Marie Qvam (1843–1938), kvinnesaksforkjemper.

[k405](#). Kittys] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k406](#). Gratulerer af Hjertet!] Garborgs fødselsdag var 25. januar.

[k407](#). Gratulerer med Dagen] Garborgs fødselsdag var 25. januar.

[k408](#). Hansteensgt. 2^{IV}] Hansteensgate 2, 4. etasje, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k409](#). Valstad] Hvalstad i Asker. Labraaten, hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897 ligger her. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k410](#). de prægtige Mennesker som i Dagens Anledning gjorde Dere Følge] Garborg hadde mottatt et telegram: «Hjertelig Lykønskning. Kitty L. Kielland Harriet Backer Thekla Lange Dagmar Skavland Molly og Thorvald Lammers Maja Michelsen». Det er bevart i NB Ms.fol. 4592:A:1.

[k411](#). Askebauer] Askerbonde.

[k412](#). Geburtsdag] Garborg hadde fødselsdag 25. januar. Han ble 55 år gammel.

[k413](#). Que faire?] (fr.) Hva kan man gjøre med det?

[k414](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897. Arne Garborg hadde fra nyåret bodd på pensjonat i Kristiania fordi hans kone Hulda Garborg siden 4. januar hadde vært på danse- og foredragsreise til Hallingdal.

[k415](#). Jeg fungerer som Tjenestepige] Hulda skriver i dagboken den 26. januar at «har en god Dreng i G. som bærer Ved og Vand (Pumpen frossen) lægger i Ovnenede {sic.} og gir mig endog naar jeg som igaar er skral Kaffe paa Sengen.» Kilde: NB Ms.8° 2022:5.

[k416](#). Votre] (fr.) din

[k417](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k418](#). Hansteensgade 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k419](#). Bogen] *Jesus Messias*, roman av Arne Garborg, som kom i handelen i september 1906.

[k420](#). mens jeg var i Numedal] Somrene fra 1904 til 1909 hadde Backer studieopphold i Numedal hvor hun malte i og ved Uvdal stavkirke.

[k421](#). Saa reiste jeg] Backer skriver i brev poststemplet 18. september 1906 til sekretæren i Norsk kvinnesaksforening Alette Ottesen (1854–1938) at hun skal oppholde seg i Numedal ut september. Kilde: NB Brevs. 61.

[k422](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k423](#). Labraaten] Labraaten, hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k424](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k425](#). Tak for de velsignede vakre Blomster] Garborg hadde fødselsdag var 25. januar. Han ble 56 år gammel.

[k426](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k427](#). Pigens daarlige Fod] Hulda Garborg skriver i dagboken den 25. januar at «Gudrun sidder ogsaa med Foden i Gibs». Kilde: NB Ms.8° 2022:8.

[k428](#). en hyggelig Dag] Hulda Garborg forteller i dagboken 25. januar: «G. var i forgaar i Byen. Saa Harriets Udst. Og spiste med hende og Kitty L.K. Drak Kaffe hos Kitty og var om Aftenen i Forfatterforeningen». Kilde: NB Ms.8° 2022:8.

[k429](#). Fredriksværn] Fredriksværn heter i dag Stavern. Våren 1906 flyttet Jonas og Thomasine Lie hjem til Norge, til sitt nybygde hus «Elisefryd» i Stavern.

[k430](#). Thomasine ... daarligere igjen] Thomasine Lie (1833–1907). Hun døde i 6. oktober 1907 i Stavern.

[k431](#). Tout] (fr.) hele

[k432](#). Votre] (fr.) din

[k433](#). Xania] Kristiania.

[k434](#). alle tre] Arne, Hulda og sønnen Tuften Garborg.

[k435](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k436](#). Hansteensgade 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k437](#). Din gode Bog] *Heimkomin Son*, roman av Arne Garborg, som kom i handelen i starten av desember 1908. Kilde: Annonse i *Morgenbladet* 4. desember 1908: «Netop udkommet».

[k438](#). «Læraren»] *Læraren. Eit spel i fem vendingar* av Arne Garborg, utgitt i november 1896.

[k439](#). «Den burtkomne Faderen»] Garborgs roman *Den burtkomne Faderen*, utgitt november 1899.

[k440](#). Paal Hove] Paulus eller Paal Høve er hovedkarakteren i *Læraren*. Han er sønn til Enok Høve som er hovedkarakteren i romanen *Fred* (1892).

[k441](#). Heerenhutterlærerinde] Herrnhuterne eller Brødremenigheter var kristne pietistiske samfunn som etablerte seg i Norge fra 1730, særlig rundt Oslofjorden.

[k442](#). Holmestrand] Backer vokste opp i Holmestrand og var elev ved Calmeyers Pigeskole til 1857. Skolen var drevet av Anne Bertine Calmeyer, konen til maleren Jacob Mathias Calmeyer. Backers erindringer er gjengitt i Lone 1994, 1–36.

[k443](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k444](#). Tuften] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften (1888–1968).

[k445](#). Hvalstad] Labraaten, hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, ligger i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker.

[k446](#). «Boken»] *Heimkomin Son*, roman av Arne Garborg, som kom i handelen i starten av desember 1908. Kilde: Annonse i *Morgenbladet* 4. desember 1908.

[k447](#). Paal Høve] Paal eller Paulus er hovedkarakteren i *Læraren*. Han er sønn til Enok Høve som er hovedkarakteren i romanen *Fred*.

[k448](#). Nøies med hvad man har faat] Første verslinje av diktet «Skoledrengene» av Nicolai Wergeland (1780–1848), trykt i *Smaae Poesier*, Christiania 1830.

[k449](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k450](#). været i Valders og været Dansemester og Theaterdirektør] Hulda Garborg hadde i romjulen vært på Fagernes og Fylkesmarknaden der og satt opp stykket «Ei Hugvending» av Hallvard Hande. Hun holdt også foredrag om folkedanser og organiserte folkedans. Kilde: NB Ms.8° 2022:9.

[k451](#). Kitty] Kitty L. Kielland (1843–1914), billedkunstner.

[k452](#). Hansteens G. 2^{IV}] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k453](#). Xania] Kristiania.

[k454](#). Hansteensgade 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k455](#). 17de Mai] *Den 17de Mai*, dagsavis på nynorsk som utkom fra 1894 til 1935. Garborg var en av grunnleggerne.

[k456](#). Bevilgningen til Malerakademiet] Et forslag om et statlig finansiert kunstakademi.

[k457](#). Budgetkomitéen] «Statens akademi for malere og billedhuggere», et treårig studium med tre ansatte professorer, ble vedtatt av Stortinget ved kongelig resolusjon 8. juni 1909.

[k458](#). Statens Stipendier] Staten ved Kirke- og Undervisningsdepartementet forvaltet ulike stipend og legater, heriblant mange reisestipend for kunstnere.

[k459](#). Artikel fra Dig] Arne Garborg skrev innlegg for et norsk kunstakademi med tittel «Norsk kunst» i *Den 17de Mai* 29. april 1909.

[k460](#). Hulda] Hulda Garborg (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k461](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k462](#). Tuften] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften, (1888–1968).

[k463](#). Ivars"] Ivar Mortensson-Egnund (1857–1934), målmann, forfatter, prest.

[k464](#). Labraaten, hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k465](#). Geburtsdagen] Garborgs fødselsdag var 25. januar, og han ble 63 år.

[k466](#). «Lærarens» store Succes] Garborgs skuespill *Læraren. Eit spél i fem vendingar*, utgitt i november 1896, hadde premiere på Det Norske Teatret 13. januar 1914. Stykket ble spilt for fulle hus fram til siste dag 20. januar.

[k467](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k468](#). den 21de] Backers fødselsdag var 21. januar, og hun ble 69 år.

[k469](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k470](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k471](#). Tuften!] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften (1888–1968).

[k472](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k473](#). Gratulerer med Dagen] Garborgs fødselsdag var 25. januar, og han ble 64 år.

[k474](#). til min 70 aarige] Backers 70-årsdag var 21. januar 1915.

[k475](#). Hansteensgt. 2] Hansteensgate 2, 4. etasje, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k476](#). Hansteensgt. 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k477](#). Gratulation, fordi Du endnu er i Sekstiaarene] Garborgs fødselsdag var 25. januar, og han fylte 67 år i 1918.

[k478](#). min Geburtsdag] Backers fødselsdag var 21. januar, og hun ble 73 år.

[k479](#). Lykønskningen] Garborgs fødselsdag var 25. januar, og han fylte 67 år i 1918.

[k480](#). Hansteens Gt. 2] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k481](#). Xania] Kristiania.

[k482](#). Hansteensgt. 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k483](#). Din Geburtsdag] Garborgs fødselsdag var 25. januar, og han fylte 69 år i 1920.

[k484](#). Hædersdagen] Antatt skrevet til Garborgs 70-årsdag den 25. januar 1921.

[k485](#). Labraatan] Labraaten, hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k486](#). Aarsdagen min] Garborg fylte 70 år 25. januar 1921. Det var feiring mange steder i landet, og det ble samlet inn en folkegave på i alt 85.000,- kr., ca. 2 mill. kr. i 2024-verdi.

[k487](#). dels ordentlig syg nu en god Maanedes Tid] I dagboka skriver han dagen etter, 26. januar: «berre eit par timar kunde eg 'vera med' her nede og helse på kjenningar av ymse slag og høyre paa talar ... visst er det, at det vart den største høgtidsstundi av det slaget i mitt livs dagar». Kilde: NB Ms.fol. 1689:9.

[k488](#). kunstige Øine] Backer var operert for grå stær på begge øynene. I brev til Hulda Garborg skriver hun 10. mars 1922, at grunnet operasjon har hun «forskjelligt Syn paa høire og venstre Øie, og af Brillerne. Derfor hader jeg at skrive», NB Brevs. 177.

[k489](#). Hansteens Gt. 2] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k490](#). Xania] Kristiania.

[k491](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k492](#). Din Bok] Kan være Hulda Garborgs bok *Den store Freden. Dramatisk dikt*, utgitt 1919, som er en hylning til fredshøvdingen Hiawatha. Backer takker henne i brev 10. mars 1922: «Og tusen Tak for Boken. Jeg er begjærlig efter at høre mer om Dit eget Samvær med Stammen». Kilde: NB Brevs. 177.

[k493](#). Kolbotn] Garborgs plass ved Savalen i Alvdal, Østerdalen. Fra 1893 til 1900 hadde Backer studieopphold om sommeren i nærheten av Garborgs.

- [k494](#). høistakkene] Postkortet har motiv av Theodor Kittelsen: *Kornstaur i måneskinn*, tegning fra 1900. Eies i dag av Nasjonalmuseet.
- [k495](#). Hils alle Tuftens] Hilsen til sønnen Arne Olaus Fjærtøft Garborg, kalt Tuften (1888–1968). Han og familien bodde i nabohuset på Labråten.
- [k496](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.
- [k497](#). Hansteensgt. 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.
- [k498](#). Din Geburtsdag] Garborg fylte 71 år 25. januar i 1922.
- [k499](#). den 21de] Backer fylte 77 år 21. januar.
- [k500](#). reise i saa godt Følge med Ivars] Garborgs reiste til Italia med Ivar Mortensson-Egnund (1857–1934), konen Karen og andre i den familien. Reisen startet 23. september og gikk med tog gjennom Tyskland til Torino og videre til Torre Pellice i Piemonte.
- [k501](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.
- [k502](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.
- [k503](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.
- [k504](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.
- [k505](#). sit sidste besøg] Et slikt besøk har dessverre ikke Hulda Garborg nedskrevet i dagbøkene NB Ms.8° 2022.
- [k506](#). vor smule tur til Italien] Garborgs reiste til Italia med Ivar Mortensson-Egnund (1857–1934), konen Karen og andre i den familien. Reisen startet 23. september og gikk med tog gjennom Tyskland til Torino og videre til Torre Pellice i Piemonte.
- [k507](#). Reisen gjennom Tyskland] På hjemreisen besøkte de Genova og ulike steder i Tyskland. De kom hjem med tog 16. desember.
- [k508](#). Hansteens gt. 2^{IV}] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania, var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.
- [k509](#). Xania] Kristiania.
- [k510](#). Hansteensgt. 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k511](#). Middage i Paris hos Jonas og Thomasine] Ekteparet Jonas og Thomasine Lie bosatte seg i Paris i oktober 1882 og deres hjem ble snart et samlingssted for norske kunstnere og forfattere.

[k512](#). til Din og min Ære] Det var i 1886 at de feiret sine fødselsdager sammen hos Lies. Garborg besøkte Paris for andre gang fra desember 1885 til slutten av mars 1886.

[k513](#). Rama-Kvædet] *Rama-kvædet. Eit gamalindisk dikt. På norsk ved Arne Garborg*, er tittelbladet på boken som utkom i desember 1922. Se omtale av oversettingsarbeidet i Sørbø, 2015:311ff.

[k514](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k515](#). Mally Lammers] Mally Lammers, født Sars (1850–1912). Hun var sanger og samtidig med Backers søster komponisten Agathe Backer Grøndahl (1847–1907).

[k516](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

[k517](#). hans «Aarmaalsdag»] Garborg fylte 72 år den 25. januar 1923.

[k518](#). de hyggelige Middage hos «Jonas og [\[#\]](#) Thomasine»] Ekteparet Jonas og Thomasine Lie bosatte seg i Paris i oktober 1882 og deres hjem ble snart et samlingssted for norske kunstnere og forfattere.

[k519](#). i Paris den Gang] Garborgs ankom Paris første gang 15. april og ble til slutten mai 1885. Andre oppholdet var fra desember 1885 til ut mars 1886. Han var da ofte i lag med Harriet Backer og Kitty L. Kielland.

[k520](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k521](#). den 21de] Backers fødselsdag var 21. januar, og hun ble 78 år i 1923.

[k522](#). Hansteensgt. 2^{IV}] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k523](#). Xania] Kristiania.

[k524](#). Hansteensgt. 2 IV] Hansteensgate 2, 4. etasje, i Kristiania var Backers bosted fra høsten 1903 til hun døde i 1932.

[k525](#). Hulda] Hulda Garborg, født Bergersen (1862–1934), forfatter og kulturarbeider.

[k526](#). Tuften] Sønnen Arne Olaus Fjørtoft Garborg, kalt Tuften (1888–1968).

[k527](#). hans Frue] Aagot Garborg, født Nyvold (1890–1943). De giftet seg i mars 1918.

[k528](#). de Smaa] Tre småbarn: Kari født 1919 og tvillingene Aadne og Guro født i 1921.

[k529](#). Labraaten] Hjemmet til familien Garborg fra slutten av september 1897, beliggende i nærheten av Hvalstad stasjon, Asker. Fra 1995 har stedet vært et museum.

Brevveksling 1887–1923 er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no